

Asunasi Dunu Ilia Hou

(Da:i Sia: - Acts; Modu – Aposetolo Edia Kara; Bisini – Aposel)

Hidadea Sia:

“Asunasi Dunu Ilia Hou” Buga da Luge Buga amoga dedei liligi, fa:no mabe hou olelesa. Amo buga da Yesu Ea fa:no bobogesu dunu, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga oule asiba:le, ilia Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala amo “Yelusaleme moilai bai bagade, Yudia soge, Samelia soge amola osobo bagade bega: bega:, amo soge fifi asi gala dunu huluane ilima olelei,” amo buga da olelesa. Galisadiane (da:i sia: - Christian, Bisini Sia: - Kristen) hou da Yu fi amo ganodini lalelegele, fa:no osobo bagade fifi asi gala amoga asi, amo buga da olelesa. Gode Ea fa:no bobogesu fi ilia Louma gamane ilima ha lai hame amola Gode Ea fa:no bobogesu fi ea bai amola difi da Yu fi ilia Godema nodone sia:ne gadosu hou amo ganodini dialu, amo buga ea dedesu dunu da olelemu hanai galu. Asunasi Dunu Ilia Hou buga ea dedei mogili, bai udianawane ba:sa:-

- 1 Yesu da Hebene diasuga heda:le, Ea fa:no bobogesu fi da degabo Yelusaleme moilai bai bagade amoga sese fi hemoi.
- 2 Asili, ilia Isala:ili soge eno amoga muni hawa: hamosu.
- 3 Bu asili ilia Medidela:inia Waiyabo Bagade bega: soge amoga asili, Louma sogega doaga:le, Gode Ea fa:no bobogesu fi muni

hamoi. Amo buga ganodini dedei, bai bagade da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Ea hawa: hamosu. E da gasa bagadewane, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu Yelusaleme moilai bai bagade amoga gilisi, Bedigosidi esoga ilima misi. Fa:no E da sese ouligisu dunu fidilalu amola ilima gasa sagosu. Amo buga ganodini, Yesu Ea fa:no bobogesu musa: ouligisu dunu ilia gasawane Gode Ea sia: olelei, ninia ba:sa.

Sia: Dedei Diala:-

- 1 Yesu Ea Adosu amola Hahawane
Udigili Imunu Sia:...Sia:alalo 1:1-14
- 2 Yudase ea Sogebi lai Dunu...Sia:alalo 1:15-26
- 3 Yelusaleme Moilai Bai Bagadega
Olelesu...Sia:alalo 2:1-8:3
- 4 Yudia amola Samelia Sogega Ole-
lesu...Sia:alalo 8:4-12:25
- 5 Bolo ea Olelesu...Sia:alalo 13:1-28:31
 - (a) No 1 (Age) Misini Fadalaga...Sia:alalo 13:1-14:28
 - (b) Yelusaleme Moilai Bai Bagadega Fo-
fada:su...Sia:alalo 15:1-35
 - (c) No 2 (Ageyadu) Misini Fadalaga...Sia:alalo
15:36-18:22
 - (d) No 3 (Osoda) Misini Fadalaga...Sia:alalo
18:23-21:16
 - (e) Bolo da Yelusaleme, Sesalia,
amola Louma amo moilai bai bagadega
se iasu diasu ganodini sali ba:i...Sia:alalo 21:17-
28:31

Asunasi Dunu Ilia Hou

¹ *Diofilase, na na:iyado! Na musa: dedei amo ganodini na Yesu Ea degabo hou amola olelesu dedei. Amo hou hamone, asili, ² E da Hebene sogega heda:i. Be hidadea, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo Ea gasaga, E da Ea ilegei asunasi dunu ilima ilia fa:no hawa: hamomu ilima olelei. ³ Eso 40 amoga E da ilima bagohame mabeba:le, E da dafawane esala amo ilia mae beda:iwane dafawaneyale dawa:i. Iliá da Yesu ba:i amola E amola ilia, Gode Ea Hina Gode Ea Hou gilisili sia: dasu. ⁴ †Amalalu, ilia gilisibiba:le, E da ilima amane adoi, “Yelusaleme moilai bai bagade mae yolema. Be ouesalu, Na Ada ea hahawane dogolegele iasu, Na musa: dilima olelei liligi, amo dilia ba:mu. ⁵ ‡Yone da hanoga fane salawane ba:bodaise hamoi. Be eso bagahame aligili, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga Na da dili fane salawane ba:bodaise hamomu!”

Gode da Yesu Hebenega Lale Gadoi

⁶ Asunasi dunu ilia Yesuma gilisisia, Ema adole ba:i, “Hina! Di da wali Gode Ea Hinadafa Hou ouligibi amo Isala:ili dunu fi ilima bu ima:bela:?”

⁷ Be Yesu da bu adole i, “Eso amola ode huluane, Gode Hi fawane da ilegesa. Iliá mabe da dilia liligi hame. ⁸ §Be Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da gasa bagade dilia dogo ganodini aligila dasea, dilia da gasa bagade hou labeba:le, Yelusaleme sogé, Yudia sogé,

* **1:1:** Luge 1:1-4 † **1:4:** Luge 24:49 ‡ **1:5:** Ma:diu 3:11; Maga 1:8; Luge 3:16; Yone 1:33 § **1:8:** Ma:diu 28:19; Maga 16:15; Luge 24:47-48

Samelia soge amola osobo bagade soge bega: asili bega: doaga:mu, amo ganodini dilia da Na hou olelemu!” ⁹ **Amo sia:i dagoloba, ilia da ba:laloba, E da muagado heda:le, mu mobi amoga uligiba:le, Ea da:i hodo ilia bu hame ba:i.

¹⁰ E asi dagoloba, ilia muagado ba:laloba, dunu aduna ahea:ya:i abula amoga idiniginisi, ela da misini, gadenene lelu.

¹¹ Ela amane sia:i, “Ga:lili dunu! Dilia da abuliba:le udigili mu ba:lalabala? Amo Yesu, wali Gode da dilima fadegale, Hebene diasu amoga lale gadoi. Be E da Hi heda:be hou defele bu osobo bagadega misunu!”

Yudase Ea Sogebi Lasu Dunu

¹² Amalalu, Olifede Goumi yolesili, 1gilomida agoane asili, ado ba:su dunu da Yelusaleme moilai bai bagade amoga buhagi. ¹³ ††Moilai ganodini asili, ilia esalebe diasudafa golili sa:i. Dunu gilisi da Bida, Yone, Ya:mese, A:dalu, Filibe, Domase, Badolemiu, Ma:dui, Ya:mese (A:lafiase egefe), Saimone (Selode - E da Isala:ili soge “idibedese” lamu hanai dunu) amola Yudase (Ya:mese egefe),. ¹⁴ Amo dunu amola uda mogili, ili amola Yesu Ea ame amola Yesu Ea eyalali, eso bagohame sia:ne gadomusa: gilisisu.

¹⁵ Eso afaega Yesu Ea fa:no bobogesu dunu 120 agoane, sia: sa:imusa: gilisi. Bida da sia:musa: wa:legadoi. ¹⁶ E amane sia:i, “Na fi dunu! Gode Sia: musa: dedei da didili hamoi dagoi. Gode Ea A:silibu da Da:ibidi ea

** **1:9:** Maga 16:19; Luge 24:50-51 †† **1:13:** Ma:diu 10:2-4; Maga 3:16-19; Luge 6:14-16

lafidili amo Yudase ea hou ba:la:lusu. Yudase da amo ba:la:lusu defele, dunu amo da Yesu gagu-laligimusa: dawa:i amo Ema oule misi. ¹⁷ Yudase ema da hawa: hamomusa: ilegeiba:le, e da ninia gilisisu amo ganodini esalu. ¹⁸ ††(Yudase ea hohonosu hamobeba:le muni lai. Amoga e da soqe lale, amo soqe ganodini e bogole dafai. Ea hagomo fudagala:le, iga huluane gadili asi.

¹⁹ Yelusaleme diabe dunu huluane amo hou nabi dagoi. Amaiba:le, ilia sia:ga amo sogega ilia Aseledama dio asuli. Aseledama dawa:loma:ne da Maga:me Soge.)

²⁰ §§Bai Gesami Hea:su Buga ganodini da agoane dedei diala,

‘Dunu da ea diasu fisili,
bu amo ganodini hamedafa esalebe ba:mu.’
Eno dedei diala, ‘Eno dunu da ea hawa:
hamosu sogebi lamu.’

²¹ - ²² *** Amaiba:le ninia Hina Gode Yesu E uhini wa:legadoi, amo hou ba:su dunu eno ninia gilisisu amoga madelamu da defea. Amo dunu e da ninia amola Hina Gode Yesu gilisili esalebeba:le hou huluane ba:i, agoai dunu ilegemu da defea. Amo Yesu amola ninia gilisili ahoasu, degabo da Yone ea hanoga fane salasu hou olelei, asili, Yesu da nini yolesili, muagado bu heda:i, amo hou huluane ba:su dunu da defea.”

²³ Amalalu, ilia da dunu aduna lai. Ela dio, afae da Basaba:se (ea dio eno Yasadase), eno da Ma:diase. ²⁴ Amalalu, ilia agoane sia:ne gadoi, “Hina Gode! Di da dunu huluane ilia asigi

†† **1:18:** Ma:diu 27:3-8 §§ **1:20:** Gesami Hea:su 69:25, 109:8

*** **1:22:** Ma:diu 3:16; Maga 1:9, 16:19; Luge 3:21, 24:51

dawa:su dawa:! Amaiba:le, amo dunu aduna ba:beba:le, Dia ilegei dunu ninima olelema. ²⁵ Yudase da yolesili, hi sogedafa amoga asiba:le, Dia ilegei dunu da ea hawa: hamosu lamu!” ²⁶ Amalalu, ilia ululuale dunu afae ea dio lai. Ilia Ma:daia:se ea dio ba:i. Amaiba:le, Ma:daia:se da eno asunasi dunu gidayale gala amoga gilisi.

2

Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Ea Mabe

¹ *Bedigosidi eso (Ha:i Manu Gamibi Lolo Nasu) da doaga:loba, Yesu Ea hou lalegagui dunu huluane da diasu afadafa amo ganodini gilisili esalebe ba:i.

² Hedolowane, muagado fo bagade ea sia: agoane gulibagei, isu bagadewane diasu ganodini gulibagesu. ³ Amalalu, dunu huluane ilia da lalu gona:su ea ba:su agoane dunu eno dunu eno amo da:iya wilalebe agoane ba:i. ⁴ Amalalu, ilia huluane da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga nabai ba:i. A:silibu da ilima gasa iabeba:le, ilia sia: hisu hisu amoga sia:nanebe ba:i.

⁵ Amo esoha, eno Godema dawa:su Yu dunu, ilia eno osobo bagade soge huluane amoga Yelusaleme moilai bai bagade amoga misi esalu.

⁶ Amo gulibagesu amola sia: hisu hisu ilia nababeba:le, dunu bagohame gilisi. Ilia huluane ilia sia:dafa amoga Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da sia: dalebe ba:loba, bagadewane fofogadigi.

* **2:1:** Gobeles Salasu 23:15-21; Mousese ea Malasu 16:9-11

⁷ Fofogadigili, ilia amane sia:i, “Amo dunu waha sia: hisu hisu sia: dalebe, ilia da Ga:lili dunu fawane.

⁸ Amaiba:le, ilia ninia sia:dafa amoga habodane sia: dalula:?

⁹ Ninia soge da hisu hisu bagohame. Amo da Badia, Midia, Ilame, Mesoubouda:imiamia, Yudia, Ga:badousia, Bonadase amola A:isia.

¹⁰ Falidia, Ba:mafilia, Idibidi, Libia soge (Sailini gadenene soge), amo soge huluane amoga ninia misi. Mogili ninia da Louma sogega esala dunu.

¹¹ Ninia mogili da Yu dunu, mogili da Dienadaile dunu (Gode hame dawa:su dunu) amo sinidigili bu Yu dafawaneyale dawa:su fi amoma gilisi. Mogili ninia da Galidi amola Ala:ibia, amo sogega misi. Be ninia huluane da ninia sia:dafa amoga amo dunu ilia Gode Ea gasa bagade hawa: hamosu amo sia: dalebe naba.” ¹² Fofogadigili amola gogolewane, ilia gilisili sia: dasu, “Amo mabe hou ea bai da adila:?”

¹³ Be mogili ilia Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia hou ba:beba:le, oufesega:ne amane sia:i, “Amo dunu da adini ba:iba:le, feloale hamosa.”

Bida Ea Adosu

¹⁴ Amalalu, Bida amola eno asunasi dunu gidayale, ilia wa:legadole, amola Bida da ha:giwane amo dunu huluanema amane sia:i, “Yu dunu amola Yelusalemega esala dunu huluane, nabima! Amo hou dilia waha ba:sa, amo ea bai na dilima olelemu.

¹⁵ Goe dunu, ilia da adini ba:i dilia dawa:sa. Hame mabu! Wali da hahabe fawane, 9ougologo fawane. ¹⁶ Be amo hou dilia waha ba:sa da musa:

balofede dunu Youele da agoane olelei, amane,

17 †Gode da amane sia:sa,

‘Soge wadela:mu eso gadenesea,

Na da Na A:silibu Hadigidafa Gala osobo
bagade fi dunu huluane

ilima hano agoane sogadigimu.

Dilia egefe amola didiwi,

ilia da eno dunuma Na Sia: olelemu.

Dilia ayeligi dunu da esala ba:la:lumu,

amola dilia da:i dunu da simasia ba:mu.

18 Dafawane! Na hawa: hamosu dunu amola
uda,

ilima Na A:silibu Na da imunuba:le,

ilia da Na sia: olelemu.

19 Na da muagado amo ganodini musa: hame
ba:su dawa:digima:ne olelesu hamomu.

Amola osobo bagadega gasa bagade hawa:
hamomu.

Dilia da maga:me, lalu bagade amola lalu
mobi ba:mu.

20 Eso da hadigi fisili

amola oubi da haliga:iwane ba:mu,.

Amasea, Hina Gode amo Ea Eso bagadedafa
amola hadigidafa

da doaga:i dagoi ba:mu.

21 Amo esoga, nowa da Hina Ea Dioba:le,

E ili gaga:ma:ne wele sia:sea,

ilia da Gode Ea Gaga:su ba:mu!”

22 Dilia Isala:ili dunu huluane, nabima! Yesu,
Na:saledede dunu, E da musa: hame ba:su
dawa:digima:ne olelesu liligi bagohame Gode Ea
gasaga hamobeba:le, E da Hina Gode Ea Hou
dilima moloiwane olelei. Dilia amo hou huluane

† 2:17: Youele 2:28-32

dawa:. Bai E da guiguda: hamoiba:le, dilia huluane ba:i dagoi. ²³ †Amo hou, Gode da hanaiba:le, E da musa: dawa:lalu amola ilegei dagoi. Udigili hame, be hanaiba:le, Gode da Yesu dilima i. Amalalu, dilia da Yesu eno wadela:i hamosu dunu ilima i. Dilia sia:beba:le, ilia Yesu bulufalegeiga medole legei. ²⁴ §Be Gode da Yesu uhini, wa:legadolesi dagoi. E da bogosu ea gasa bagade hou fisili, E da bogosu ganodini dialumu hamedei galu.

²⁵ **Da:ibidi da musa:, Yesu Ea hou olelema:ne, amane sia:i,

‘Na da Hina Gode mae yolele, na midadi esalu ba:i.

E da mae yolesili, gadenene esalebeba:le, na da hame beda:mu.

²⁶ Amaiba:le na da hahawane bagade, amola na da nodone sia:nana.

Na da osobo bagade dunu fawane, be na da dafawane hamoma:beyale dawa:beba:le, hame beda:mu.

²⁷ Dia da na a:silibu bogoi sogebi amoga hame yolesimu.

Na da Di mae yolesili hawa: hamosu dunu esala.

Amaiba:le, Di da na da:i hodo dasama:ne, bogoi uli dogoiga hame yolesimu

²⁸ Dia da esalusu logo ahoasu huluane nama olelei dogoi.

Na amola Di, ani gilisili esalumuba:le,

† **2:23:** Ma:diu 27:35; Maga 15:24; Luge 23:33; Yone 19:18

§ **2:24:** Ma:diu 28:5-6; Maga 16:6; Luge 24:5 ** **2:25:** Gesami Hea:su 16:8-11

na da hahawane bagade ba:mu.”

²⁹ Na fi dunu! Na da ninia aowalali ada, hina bagade Da:ibidi, amo ea hou dilima moloiwane olelemu. E da musa: bogole, uli dogone sali dagoi. Ea uli dogoi da guiguda: diala.

³⁰ ††E da balofede dunu galu. Amola e da Gode Ea fa:no hahawane dogolegele imunu hou dawa:i galu. Gode Ea ilegele sia:i da E da Da:ibidi egaga dunu, Da:ibidi defele, hina bagade dunu hamomu. ³¹ Da:ibidi da Gode Ea fa:no hamomu hou ba:beba:le, e da Mesaia Ea bu uhini wa:legadomu olelei amane,

“Gode da bogosu sogebi amo ganodini amo dunu hame yolesi.

Ea da:i hodo da bogoi uli dogoi ganodini dasai hame ba:i.”

³² Defea! Amo Yesu Hi da bogole, Gode da E uhini bu wa:legadoleso dagoi. Amo hou huluane ninia ba:su. ³³ E da wa:legadole, wali Ea ada Gode Ea lobo dafadili fisa. Gode Ea musa: olelei agoane, E da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala lai dagoi. Amo hahawane dogolegele iasu E da ninima i dagoi, amo hou dilia waha ba:sa.

³⁴ ††Da:ibidi da Yesu defele, Hebene diasuga hame heda:i. Be Da:ibidi da amane sia:i,

‘Hina (Gode) da na Hina Gode Ema amane sia:i,

‘Na lobodafadili fili,

³⁵ ouesalu, amoganini Dia ha lai dunu amo Dia emo ligisisu hamoma:ne na da hasalimu,’ amane sia:i.

†† **2:30:** Gesami Hea:su 132:11; 2 Sa:miuele 7:12-13 †† **2:34:** Gesami Hea:su 110:1

³⁶ Amaiba:le, Isala:ili dunu huluane, dawa:ma! Yesu, (dilia da bulufalegeiga fuga:i amo dunu), Gode da E Hina Gode amola Mesaia, hamoi dagoi!”

³⁷ Dunu huluane, amo sia: nababeba:le, ilia dogo dadiga gala:i agoane se bagade nabi. Iliia da Bida amola eno asunasi dunu ilima amane adole ba:i. “Nola! Ninia adi hamoma:bela:?”

³⁸ Bida da ilima bu adole i, “Dilia afae afae dilia wadela:i hou yolesili, sinidigili, Godema buhagima. Amasea, Yesu Gelesu Ea Dioba:le, ba:bodaise hamoma. E da dilia wadela:i hou gogolema:ne olofole, Gode Ea hahawane dogolegele iasu liligi (Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala) dilima imunu. ³⁹ Amo hahawane iasu, Gode da dilima, dilia mano, amola sedaga esala dunu, ilima imunusa: E da ilegele sia:i galu. Ninia Hina Gode da nowa dunuma E da misa:ne sia:sa, E da amo dunuma imunu.”

⁴⁰ Bida da Godema misa:ne sia: bagade ilima olelei. E amane sia:i, “Se dabe iasu bagade da dilia wadela:i fi dunu ilima doaga:mu. Amo mae lama:ne, dilia hou afadenema!” ⁴¹ Dunu bago-hame da ea sia: dafawaneyale dawa:beba:le, hanoga fane salasu hou hamoi. Amo esoha dunu 3000 agoane, ilia da Yesu Ea fa:no bobogesu dunu gilisisu ilima madelai dagoi. ⁴² Iliia da eso huluane asunasi dunu ilia olelesu nabasu. Iliia gilisili, Yesu Ea fa:no bobogesu fi hamone, Yesu Ea lolo nawane Godema sia:ne gadolalu.

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Dunu Iliia Hou

⁴³ Asunasi dunu da musa: hame ba:su gasa bagade dawa:digima:ne olelesu bago-hame

hamobeba:le, dunu huluane da bagadewane fofogadigi. ⁴⁴ §§Dafawaneyale dawa:su dunu huluane gilisili fi afadafa hamone, ilia liligi huluane gilisili gagui. ⁴⁵ Ilia da soqe, diasu amola eno liligi bidi lale, amo muni lai da ilia fi ganodini hame gagui dunu ilima iasu. ⁴⁶ Eso huluane ilia Debolo Diasu ganodini gilisisu. Amola ilia diasudafa amo ganodini ilia ha:i nanu, ilia hou fonobole, hahawane nasu. ⁴⁷ Eso huluane ilia Godema nodone sia:su. Dunu huluane da ilima hahawane galu. Amola eso huluane Hina Gode Yesu da ilia gilisisuma madelagima:ne, eno gagai: dunu hiougi.

3

Bida amola Yone da Gasuga:igi Dunu Uhinisi

¹ Eso afadafa, baloga, Bida amola Yone da Debolo Diasuga asi. Baloga (3ougologo agoane), dunu ilia da Godema sia:ne gadomusa: Debolo Diasuga gilisisu.

² Ela da logo holei (ea dio Logo Holei Ida:iwane Ba:su) amoga, dunu afae e da emo gasuga:igiwane lalelegele asigilai, esalebe ba:i. Eso huluane, eno dunu da amo dunu gisa asili, ligisili, e da eno dunu Debolo diasuga doaga:musa: logoga ahoanebe, ilima muni edegesu. ³ E da Bida amola Yone, Debolo diasuga golili ahoanebe ba:loba, ela da ema ima:ne edegei. ⁴ Ela da ema ha:giwane hodole, Bida e amane sia:i, “Anima di ba:ma!” ⁵ E da liligi elama lamusa: dawa:beba:le, elama ba:i. ⁶ Be Bida da

§§ 2:44: Asunasi Dunu Ilia Hou 4:32-35

ema amane sia:i, “Na da muni hamedafa gagusa. Be na gagui na dima imunu. Yesu Gelesu, Na:salede dunu, amo Ea Dioba:le wa:legadole laloma!” ⁷ Amalalu, Bida da ea lobodafa amo lobo:le, e fidili wa:legadolesu. Hedolowane, amo dunu ea emo amola ea emo muguni, bu gasa lale, moloi. ⁸ E da wa:legadole, soagala:le lalalu. Amalalu, hahawane soagala:lewane, Godema nodonana, e Yone amola Bida gilisili Debo:le Diasu ganodini golili sa:i.

⁹ Dunu huluane da ea hahawane Godema nodosu hou amola lalebe hou ba:i.

¹⁰ Ba:beba:le, amo dunu da musa: gasuga:igi dunu udigili Logo Holei Ida:iwane Ba:su amoga dunuma edegemusa: fi dialu ilia dawa:i. Amaiba:le, ea gaheabolo hou ba:beba:le, ilia bagadewane fofogadigi.

Bida da Debo:le Ganodini Sia: Olelei

¹¹ Soloumane ea Fila Ahoasu ganodini, dunu huluane da amo dunu, Bida amola Yone nonogonanebe ba:beba:le, fofogadigili hehenane, ilima doaga:i. ¹² Amo hou ba:beba:le, Bida e amane sia:i, “Na fi dunu! Dilia abuliba:le fofogadigisala:? Abuliba:le anima ba:sala:? Ania gasa bagade hou amola ania hou ida:iwane, amoga ania goe dunu hahamoi dilia dawa:bela:? Hame mabu! ¹³ *A:ibalaha:me, Aisage, Ya:igobe amola ninia aowalali dunu huluane, ilia Gode da Ea hawa: hamosu dunu Yesu Gelesuma hadigidafa hou i dagoi. Be dilia amo dunu afugili Gamane ouligisu dunu ilima i. Bailade da ea se

* **3:13:** Gadili Asi 3:15

dabe iasu diasu logo doasimusa: dawa:i galu. Be dilia higa:i.

¹⁴ †E da Dunu ida:iwane hadigidafa galu. Be dilia E higale, dilia sia:beba:le, Bailade da medole legesu dunu ea se dabe iasu diasu logo doasi dagoi. ¹⁵ Dilia da Fifi Ahoanusu iabe Dunu medole legei dagoi. Be Gode da E bu uhini, wa:legadolesi dagoi. Amo hou huluane ninia ba:i. ¹⁶ Yesu Gelesu Ea gasa bagade Dio amoga amo emo gasuga:igi esalu dunu da wali gasawane lala. Ania da Yesu Ea dio dafawaneyale dawa:beba:le, amo hou dilia waha ba:i liligi hamoi

¹⁷ Be, defea, na fi dunu! Na dawa:! Dilia amola dilia ouligisu dunu da bai hame dawa:beba:le, Yesu medole legei. ¹⁸ Musa: hemonega, Gode olelebeba:le, balofede dunu da Mesaia da se nabimu olelei. Amaiba:le, Gode da Ea sia:i defele agoane hamoi dagoi. ¹⁹ Amaiba:le, dilia gogosiane Godema sinidigima. Amasea, Gode da dilia wadela:i hou goglema:ne olofomu. ²⁰ Dilia da agoane hamosea, Gode da a:silibu gasa hou dilima imunu. E da Yesu Gelesu, Ea ilegei Mesaia dunu, dilima bu asunasimu.

²¹ Bai E da wali Hebene soge amo ganodini esala! Be balofede dunu da hemonega amo Gode da liligi huluane gaheabolo hamomu sia:i. Amo eso doaga:sea, Yesu Gelesu da bu misunu. ²² †Bai Mousese da amane olelei, ‘Dilia Hina Gode, E da na asunasi amo defele, Balofede Dunu eno

† **3:14:** Ma:diu 27:15-23; Maga 15:6-14; Luge 23:13-23; Yone 19:12-15 † **3:22:** Mousese ea Malasu 18:15,18

asunasimu. E da dilia fi dunu esalumu. Ea sia: huluane nabawane hamoma! ²³ §Nowa dunu da amo Balofede Ea sia: nabawane hame hamosea, Gode da Ea fi ilima fadegale gugunufinisimu! ²⁴ Balofede dunu huluane, Sa:miuele amola fa:no mabe balofede dunu huluane, ilia da waha mabe hou huluane musa: hemonega olelei. ²⁵ **Gode Ea hahawane ilegele imunu sia:i, amo E da musa: balofede dunu ilima sia:i, amo da dilima maha. Gode da dilia aowalali dunuma Ea fi afadafa gilisimusa: gousa:su hamobeba:le, amo hou dilia amola da lai dagoi. E da A:ibalaha:mema amane sia:i, ‘Digaga fi dunu ilia hawa: hamobeba:le, Na da osobo bagade fifi asi gala dunu huluane hahawane dogolegele fidimu!’ ²⁶ Amaiba:le, Gode da Ea Hawa: Hamosu Dunu Ida:iwane gala, E ilegele hidadea dilima asunasi. Dilia da wadela:i hou yolesili Ema sinidigima:ne, amola hahawane ba:ma:ne, E da Yesu asunasi dagoi!”

4

Bida amola Yone, ela da Gasolo dunu ilima Fofada:i

¹ Bida amola Yone, ela da dunu huluanema sia:nanoba, gobelesalasu dunu, Debolodiasu sosodo aligisudunu amola eno Sa:diusidunu doaga:i. ² Bida amola Yone, da Yesu da bogole bu uhini wa:legadoi, amo hou olelebeba:le, ilia ougi ba:i. Amo hou da bogoi dunu ilia da hobeabu wa:legadomu olelebeba:le, ilia ougi.

§ 3:23: Mousese ea Malasu 18:19 ** 3:25: Mui 22:18

³ Amaiba:le, ilia da Bida amola Yone gagu-laligili, se dabe iasu diasu ganodini sali. Eso da dabeba:le, aya esoga fofada:musa:, ilia se dabe iasu diasu ganodini sali. ⁴ Be dunu bago-hame, Bida amola Yone ela sia: nabi dagoiba:le, dafawaneyale dawa:i galu. Lalegagui dunu ilia idi da heda:le, 5000 agoane bai:i.

⁵ Golale hahabe, Yu ouligisu dunu, asigilai dunu amola Sema olelesu dunu, ilia Yelusaleme moilai bai bagade amoga gagadoi. ⁶ Ilia da gobele salasu hina dunu (A:nase), Gaiabase, Yone, A:legesa:nede, amola gobele salasu hina dunu ea sosogo fi dunu eno, Bida amola Yone elama fofada:musa: gilisi. ⁷ Ilia da asunasi dunu elama amane sia:i, “Ninima fofada:musa:, misini leloma.” Ilia da elama amane adole bai:i, “Alia da habodane amo hou hamobela:? Adi gasaga hamobela:? Nowa ea Dioba:le alia amo hou hamobela:?”

⁸ Amalalu, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo Ea gasa da Bida ea dogo nabaiba:le, e bu adole i, “Dilia! Isala:ili dunu ilia ouligisu amola asigilai dunu! ⁹ Dilia da anima waha amo gasuga:igi dunu ea uhinisisu hou amola ema hahawane hou hamoi ea bai anima adole ba:sa.

¹⁰ Amaiba:le, dilia huluane amola Isala:ili fi dunu huluane, noga:le dawa:mu da defea. Yesu Gelesu, Na:saledu dunu, amo Ea gasa bagade Dioba:le amo musa: gasuga:igi dunu da wali uhini dagoiwane, hahawane dilia huluane ba:ma:ne lela. Dilia da Yesu Gelesu bulufalegeiga medole legei, be Gode da E bu uhini wa:lesi dagoi.

11 *Yesu Gelesu Ea hou olelema:ne, Gode Sia: da agoane dedei diala,

‘Diasu gagusu dunu da igi afae higa:i.

Be amo igi da mimogo hamone, igi eno huluane baligi dagoi.’

12 Yesu Gelesu Hi fawane da Gaga:su dunu. Osobo bagade ganodini eno hame, Hi fawane Gode da ninia Gaga:su dunu ilegei dagoi!”

13 Gasolo dunu da Bida amola Yone, ela gasa bagade mae beda:iwane hou ba:beba:le, fofogadigi. Ela da sugulu hame hamoi amo dawa:beba:le, ilia baligiliwane fofogadigi. Iliia da ela hou ba:beba:le, ela da Yesu amola gilisili lalu dawa:i. 14 Be elama gagabole sia:musa: logo hame ba:i. Bai musa: emo gasuga:igi dunu da bu uhini hahawane e amola Bida amola Yone, gilisili lelebe ba:beba:le, ilia bu sia:mu gogolei.

15 Amasea elama Gasolo diasu gadili masa:ne sia:nu, Gasolo dunu ilisu da gilisili amane sia:dasu,

16 “Amo dunu ilia hawa: hamobeba:le, ninia adi hamoma:bela:? Ela da musa: hame ba:i gasa bagade hawa: hamoi, amo Yelusaleme fi dunu huluane da dawa:. Ela da hame hamoi amo ninia sia:mu da hamedei. 17 Be dunu huluane ilia amo hou baligiliwane nabasa:besa:le, amo dunu ilia eno dunuma bu Yesu Ea Dioba:le bu mae sia:ma:ne, amo ninia gagabole sia:mu da defea.”

18 Amasea, ilia Yone amola Bida, elama bu misa:ne sia:noba, amane sia:i, “Defea! Alia Yesu Ea Dioba:le, maedafa bu sia:ma amola Ea hou maedafa olelema!” 19 Be Bida amola Yone da bu

* 4:11: Gesami Hea:su 118:22

adole i, “Defea! Dilia fawane dawa:ma? Dilia sia: ani nabawane hamoma:bela:? O Gode Ea adosu ninia nabawane hamoma:bela:? ²⁰ Ania da hou huluane ania siga ba:beba:le amola ania gega nababeba:le, ouiya:le esalumu da hamedei galebe!” ²¹ Amaiba:le, Gasolo dunu da elama bu baligiliwane gagabole sia:nanu, elama udigili masa:ne sia:i. Dunu huluane da Gode musa: hame ba:i hou hamoi, amoma Godema nodone dawa:lalebeba:le, ilia da elama se dabe iasu imu beda:i. ²² Musa: gasuga:igi bu uhi dagoi dunu da lalelegeloba ode 40 baligili esalu.

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Dunu da Gode da ilima gasa Bagade Hou Ima:ne Sia:ne Gadoi

²³ Bida amola Yone, ela se dabe iasu diasu logo doasibiba:le, ela gilisisu ilima bu asili, doaga:le, gobele salasu ouligisu dunu amola asigilai dunu ilia hou elama, amo elea fi ilima olelei. ²⁴ †Yesu Ea fa:no bobogesu dunu huluane elea sia: nababeba:le, ilia gilisili Godema amane sia:ne gadoi, “Hina Gode! Hebene, moi bagade, hano bagade amola liligi huluane Hahamosu Dunu Di! ²⁵ ‡Dia A:silibu Hadigidafa da olelebeba:le, Dia hawa: hamosu dunu Da:ibidi da amane sia:i,

‘Gode Ea fi hame dunu da abuliba:le ougibala:?’

Hamedeiba:le, ilia abuliba:le hamedei ilegesu hamosala:?’

²⁶ Osobo bagade hina bagade dunu ilia Godema gegemusa: dawa:beba:le

† 4:24: Gadili Asi 20:11; Nihemaia 9:6; Gesami Hea:su 146:6

‡ 4:25: Gesami Hea:su 2:1-2

gegesu liligi momagei.

Ilia gilisili, Godema amola Ea Mesaia Ema gegemusa: gilisi dagoi!'

²⁷ §Dafawane! Helode, Bodiase Bailade, Gode Ea fi hame dunu amola Isala:ili dunu, ilia da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini, Dia hawa: hamosu Dunu Ida:iwane Dima Mesaia ilegei, amo medomusa: dawa:i galu. ²⁸ Ilia ilisu amo hou hamomusa: dawa:i galu. Be Di da amo hou ilia loboga hamomusa: musa: hemonega ilegei galu.

²⁹ Be wali Hina Gode! Ilia badugui hou Di ba:ma. Ninia da Dia hawa: hamosu dunu. Amaiba:le, ninia Dia sia: ida:iwane gasawane olelema:ne, Di fidima. ³⁰ Dia oloi dunu uhima:ne, Dia lobo moloma. Ninia gasa bagade musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu Yesu Dia hawa: hamosu Dunu ida:iwane gala Ea Dioba:le hamoma:ne, nini logo Dia fodoma!"

³¹ Sia:ne gadoi dagoloba, diasu amo ganodini ilia gilisi, amo da bebeda:nima hamobe agoane ugugui. Amalalu, ilia huluane Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala ea gasaga nabaiba:le, Gode Ea sia: mae beda:iwane gasawane olelesu.

Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Dunu Ilia Liligi Huluane Gilisili Gagui

³² **Yesu Ea fa:no bobogesu fi da gilisili na:iyado amola asigi dawa:su afadafa fawane hamoi. Dunu afae ea liligi, "Goe da na:," hamedafa sia:i. Be ilia liligi huluane yolesili, amo

§ 4:27: Ma:diu 27:1-2; Maga 15:1; Luge 23:1,7-11; Yone 18:28-29

** 4:32: Asunasi Dunu Ilia Hou 2:44-45

liligi huluane ilia gilisili gagui galu. ³³ Asunasi dunu da Hina Yesu Gelesu Ea bu wa:legadosu hou, amo gasawane olelesu. Amalalu, Gode da hahawane bagade hou ilima iasu. ³⁴ Ilia gilisisu ganodini, hame gagui agoane dunu da hame ba:i. Osobo gagui dunu amola diasu gagui dunu, ilia amo liligi bidi lale, muni amo gaguli misini, ³⁵ asunasi dunuma iasu. Amalalu, ilia da amo muni mogili, hame gagui dunuma ilia esalusu liligi lama:ne sagosu. ³⁶ Lifai fi dunu Saibalase sogega lalelegei ea dio amo Yousefe, e da agoane hamoi. Amo dunuma, asunasi dunu da eno dio asuli amo Banaba:se (dawa:loma:ne da “asigi fidisu dunu.”) ³⁷ Banaba:se da soge ea gagui amo bidi lale, muni gaguli misini, eno hame gagui dunu fidimusa: amo asunasi dunuma i.

5

A:nanaia:se amola Sa:faila

¹ Be dunu eno ea dio amo A:nanaia:se amola ea uda Sa:faila, ela soge gagui bidi lai dagoi.

² Be A:nanaia:se da amo muni mogili, la:idi asunasi dunuma i, la:idi hi wamolegei. Ea uda da amo hou dawa:i galu. ³ Bida da ema amane adole ba:i, “A:nanaia:se! Sa:ida:ne da dia asigi dawa:su amoma hinawane esaloma:ne, dia abuli logo fodobela:? Dia soge bidi lai muni disu mogili la:idi wamolegeiba:le, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Ema ogogoi. ⁴ Dia soge hame bidi lai amo esoga amo soge da dia soge fawane galu. Bidi lai dagoiba:le, muni da dia muni fawane galu. Soge da bidi lai dagoiba:le, muni di fawane gaguiba:le, ea lamu logo di

fawane olelemu galu. Amaiba:le, di da ogogosu hou hamomusa:, dia dogo ganodini abuliba:le dawa:bela:? Di da osobo bagade dunuma hame ogogoi. Di da Godema fawane ogogoi!” ⁵ Amo sia: nababeba:le, A:nanaia:se osoba gala:lasa:ili bogoi. Amo hou ba:beba:le, dunu huluanedafa da bagadewane beda:i galu. ⁶ Amalalu, goi dunu ganodini misini, ea da:i hodo bogoi abulaga sosone, gaguli asili uli dogone sali.

⁷ Fonobahadi asili, A:nanaia:se idua, egoa bogoi mae dawa:le Bida ea esalebe diasu ganodini misi. ⁸ Bida da ema adole ba:i, “Amo muni gagui gala, di amola digua, ali soge bidi lai muni. Amo muni da alia lai huluanedafala:?” Uda da bu adole i, “Ma! Huluanedafa!”

⁹ Amalalu Bida da ema bu adole ba:i, “Di amola digua, abuliba:le Gode Ea A:silibuma ado ba:su hou hamobela:? Wali dunu ilia digua uli dogone sali, ilia da logoga bu doaga:i. Ilia da dia da:i hodo amola gadili gaguli masunu!”

¹⁰ Amogaluwane, amo uda da Bida ea emo gadenene diasa:ili, bogoi dagoi. Goi dunu da bu ganodini misini, e bogoi dagoi ba:loba, ea da:i hodo gadili gaguli asili, egoa amola dafulili uli dogone sali.

¹¹ Yesu Ea fa:no bobogesu dunu huluane amola eno dunu bagohame da amo hou nababeba:le, bagadewane beda:i.

*Musa: Hame Ba:i Gasa Bagade
Dawa:digima:ne Olelesu*

¹² Asunasi dunu da dunu ilia gilisisu ganodini, musa: hame ba:i gasa bagade dawa:digima:ne

olelesu bagohame hamosu. Yesu Ea fa:no bobogesú dunu da Soloumane ea Ahoasu amo ganodini gilisisu. ¹³ Iliá hou ba:beba:le, dunu huluane da nodone sia:su. Be beda:iba:le, ilia da ilima hame gilisi.

¹⁴ Be mogili, dunu amola uda, ilia Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, lalegagusia, ilia Yesu Ea fa:no bobogesú fi ilima gilisibiba:le, ilia idi da heda:su.

¹⁵ Asunasi dunu ilia hou nababeba:le, eno dunu da oloi dunu logoga oule asili, dia heda:su amola debea, amo da:iya ligisi. Bida da logoga baligili ahoanebe, ea baba da oloi uhimane ilima ea babaga dedeboma:ne ilia agoane hamosu.

¹⁶ Yelusaleme gadenene fi dunu bagohame ilia diasu yolesili, Yelusaleme moilai bai bagade amoga doaga:i. Iliá da oloi dunu amola dunu ilia dogo ganodini Fio liligi aligila sa:i, amo asunasi dunuma oule misini, huluane da uhi dagoi ba:i.

Asunasi Dunu da Se Nabi

¹⁷ Amalalu, gobelesalasu Hina dunu amola ea Sa:diusi na:iyado huluane, asunasi dunu ilia hou ba:beba:le, mudale, ilia logo hedofamusa:dawa:i galu. ¹⁸ Iliá da asunasi dunu gagulaligi, se dabe iasu diasu ganodini sali. ¹⁹ Be gasia, Gode Ea a:igele dunu misini, se dabe iasu diasu logo doasili, asunasi dunu gadili oule asili, ilima amane sia:i,

²⁰ “Dilia Debolo Diasuga gaheabolo esalusu sia: eno dunuma olelela masa!” ²¹ Iliá da a:igele ea sia: nabawane hamosu. Iliá hahabedafa Gode Ea diasu ganodini golili sa:ili, sia: olelesu. Amalalu, gobelesalasu Ouligisu dunu amola ea na:iyado

dunu, webeba:le, Yu asigilai dunu huluane ilia da Gasolo sia: sa:imusa: gilisi. Iliā asunasi dunuma fofada:musa: dawa:beba:le, amo ilima oule misa:ne ilia se dabe iasu diasu ouligisu dunuma sia:musa:, adole iasu dunu asunasi. ²² Be ilia sia: adole iasu dunu da se dabe iasu diasuga doaga:loba, ilia asunasi dunu hamedafa ba:i. Amaiba:le, ilia amo sia: adomusa:, Gasolo gilisisu dunu ilima bu doaga:i. ²³ Iliā amane sia:i, “Ninia se dabe iasu diasuga doaga:le, logo da noga:le ga:sibi ba:i. Sosodo aligisu dunu da logo gadili noga:le oulelu. Be ninia logo doasili, dunu ganodini esalu hamedafa ba:i.”

²⁴ Gobele salasu hina dunu amola Debolo Diasu sosodo aligisu dunu ilia ouligisu, da amo sia: nababeba:le, fofogadigili, asunasi dunuma adi hou da doaga:bela:le dawa:lalu.

²⁵ Amalalu, dunu afae misini, ilima amane sia:i, “Wahadafa amo dunu dilia se dabe iasu diasu ganodini sali dunu, da Debolo Diasu ganodini dunu enoma Gode Ea sia: olelelala!” ²⁶ Amalalu, Debolo Diasu sosodo aligisu hina dunu amola ea fa:no bobogesu dunu da asili, asunasi dunu bu Gasolo gilisisu ilima oule misi. Be eno dunu huluane da ili igiga medosa:besa:le, ilia asaboiwane oule misi.

²⁷ Diasu ganodini oule misini, ilia Gasolo dunuma fofada:musa: leloma:ne sia:i. Amalalu gobele salasu Ouligisu dunu da ilima fofada:i.

²⁸ *E amane sia:i, “Ninia da dili Yesu Ea Dioba:le mae olelema:ne, amo moloiwane sia:i dagoi. Be dilia da hame nabi. Dilia da Yelusaleme fi dunu huluane nabima:ne, bu olelei. Amola dilia dunu

* 5:28: Ma:diu 27:25

huluane ninima ougima:ne, ninisu Yesu Gelesu medole legei sia:sa.”

²⁹ Amalalu, Bida amola eno asunasi dunu da bu adole i, “Ninia osobo bagade dunu hame be Gode Ea sia: hidadea nabawane hamomu da defea. ³⁰ Dilia da Yesu Gelesu bulufalegeiga gafesiga dabagala:lewane medole legei dagoi. Be ninia aowalalia Gode da Yesu Gelesu uhini wa:lesi dagoi. ³¹ Gode da E wa:lesili, gagua gadole, ea lobodafa amo dafulili fima:ne sia:beba:le, Yesu E Hina Gode amola Gaga:sudafa hamoi dagoi. Bai dilia Isala:ili fi dunu huluane, dilia hou dawa:ma:ne, gogosiane sinidigima:ne, amola dilia wadela:i hou goglema:ne olofomusa:, Gode da amo hou hamoi dagoi.

³² Ninia amo hou huluane ba:i dagoi. Ninia amola da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, amo Ea ba:su dunu esala. Gode da Ema nabasu dunu, ilima Ea A:silibu hahawane dogolegele iaha!”

³³ Amo sia: nababeba:le, Gasolo dunu ougi bagade ba:i. Iliia asunasi dunu Gamanema medole legemusa: imunu dawa:i galu. ³⁴ Be Gasolo dunu afadafa, Fa:lisi dunu ea dio amo Gama:iliele, e da Sema olelesu dunu. Dunu huluane da ema asigisu. Amo dunu da wa:legadole, asunasi dunu gadili oule masa:ne sia:i. ³⁵ Iliia asili, ea da Gasolo dunuma amane sia:i, “Na fi dunu! Isala:ili dunu! Dawa:ma! Amo dunuma hou dawa:iwane hamoma! ³⁶ Dilia dawa:! Musa: dunu ea dio amo Diudase da wa:legadole, ouligisudafa hou hamomusa: dawa:i galu. Dunu 400 da ema gilisi. Be amo dunu enoga medole legele, ea fa:no bobogesu dunu da afafane, ea hou da wali hamedafa ba:sa. ³⁷ Fa:no, Gamane

ilia dunu huluane dio dedei. Amo esoga Ga:lili dunu ea dio amo Yudase da wa:legadoi. Dunu bagohame ema fa:no bobogei, be e amola enoga medole legele, ea fa:no bobogesu dunu afafane hamedafa ba:i.

³⁸ Amaiba:le, na dilima sia: adole iaha. Waha esalebe dunu ilima mae dawa:ma, yolema! Iliá hamoi liligi da osobo bagade dunu ilima hamoi liligi galea, defea, amo da hedolowane hamedafa liligi agoane ba:mu. ³⁹ Be amo da Gode Ea hamoi liligi galea, ilima hasalimu da hamedei gala. Dilia Godema gegesa:besa:le, yolema!" Amalalu, Gasolo dunu da Gama:iliele ea sia: nabi. ⁴⁰ Iliá sia:beba:le, asunasi dunu bu ganodini misini, Gasolo dunu ilia fidisu dunu da asunasi dunu fegasuga fai. Iliá ouiya:le, Yesu Ea Dioba:le bu maedafa sia:ma, asunasi dunuma sia:i. Amalalu, ilia udigili halegale masa:ne logo doasi. ⁴¹ Asunasi dunu da Yesu Ea Dio gagua gadoiba:le se amola gogosiasu bagade nabi. Be Gode da amo hou ilima iasu, amo dawa:beba:le, ilia hahawane Gasolo diasu yolesili asi. ⁴² Amalalu, eso huluane Debolo Diasu amola eno dunu ilia diasu amo ganodini mae yolesili, ilia da Yesu Gelesu, Gode Ea ilegei Dunu amo Ea Sia: Ida:iwane Gala ilia gasa bagade sia:nanu, amola olelelalu.

6

Fidisu Dunu Fesuale Gala

¹ Fa:no, asili, Yesu Ea fa:no bobogesu fi ilia idi da heda:beba:le, Galigi sia: dawa:su Yu dunu amola Yu sia: dawa:su dunu, sia:ga gegei. Galigi

sia: dawa:su Yu dunu ilia didalo uda da labe muni eso huluane hame ba:su, ilia da sia:su. ² Amaiba:le, asunasi dunu fagoyale da Yesu Ea fa:no bobogesu fi huluane gilisima:ne sia:beba:le, ilia gilisi. Iliā da ilima amane sia:i, “Ninia da eso huluane muni hou ouligima:ne, Gode Ea Sia: olelesu hou yolesimu da defea hame galebe. ³ Amaiba:le, ninia fi dunu! Dilia dunu fesuale gala, - bagade dawa:su dunu, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga ilia dogo nabai dunu, amo dunu ilegema. Iliā muni amola eno osobo bagade hou ouligima:ne sia:ma! ⁴ Amasea, ninia da amo hou yolesili, Godema sia:ne gadosu amola Gode Ea sia: olelesu hou, amo fawane hamomu.”

⁵ Amo sia: nababeba:le, dunu huluane da hahawane ba:i. Amaiba:le, ilia dunu fesuale gala ilegei. Amo da Sidibene - (e da dafawaneyale dawa:su hou bagade lalegagui amola ema Gode Ea A:silibu Hadigidafa da hinawane esalu), Filibe, Balogoulase, Naiga:ino, Daimone, Bamina:se, Nigoula:iase. Nigoula:iase da Dienadaile dunu musa: A:dioge moilai bai bagadega esalu. E da sinidigili, Yu fi ganodini misi. ⁶ Amo dunu da gilisili, asunasi dunu ilima doaga:i. Asunasi dunu da ilia lobo ilia dialuma da:iya ligisili, ilia hou fidima:ne Godema sia:ne gadoi.

⁷ Amalalu Gode Ea Sia: da hehenai. Yesu Ea fa:no bobogesu fi Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini bagade heda:lalu. Amola gobele salasu dunu bagohame da Yesu Ea hou lalegagui.

Iliā da Sidibene Gagulaligi

⁸ Gode da Sidibenema hahawane bagade. Sidibene da gasa bagade ba:i amola gasa bagade musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu dunu huluane ba:ma:ne hamoi. ⁹ Be ema ha lai dunu wa:legadoi. Amo dunu da Yu fi ganodini esalu, ilia fi da Halegai (musa: udigili hawa: hamosu dunu esalu wali halegai). Ilia musa: moilai bai bagade da Sailini amola A:legasa:dalia. Eno Yu dunu, Silisia amola A:isia fi dunu da ilima gilisili, ilia Sidibenema sia:ga gegei. ¹⁰ Be Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da Sidibenema bagade dawa:su hou baligili iabeba:le, ilia Sidibene ea sia: hedofamu gogolei galu.

¹¹ Amaiba:le, ilia da ogogosu dunuma muni i dagoi. Amo dunu ilia ogogole amane sia:i, “Ninia nabi da Sidibene da Mousese ea hou wadela:musa: amola Gode Ea hou wadela:musa:, lasogole sia:nana.” ¹² Dunu huluane, asigilai amola Sema olelesu dunu, amo sia: nababeba:le, ougi bagade ba:i. Ilia Sidibene afugili hiougili, Gasolo dunu ilima fofada:musa: hiouginana asi. ¹³ Amalalu, ilia da ogogosu dunu, Sidibenema ogogole fofada:ma:ne, oule misi. Ilia amane sia:i, “Eso huluane amo dunu da ninia hadigi Debolo Diasu amola Mousese ea Sema, amo wadela:musa: lasogole sia:sa. ¹⁴ Na:saledu dunu Yesu da Debolo Diasu mugululi amola hou huluane Mousese da ninima olelei liligi e da huluane afadenemu, amane sia:be ninia nabi.”

¹⁵ Gasolo dunu huluane ilia Sidibene ea odagi ha:giwane ba:i. Ba:beba:le, ea odagi da hadigi a:igele dunu ea odagi defele ba:i.

7

Sidibene Ea Sia:

¹ Gobelesalasu hina dunu da Sidibenema adole ba:i, “Amo da dafawanela:?”

² *Sidibene da bu adole i, “Na fi dunu amola ada huluane nabima! Ninia aowalalia aowa A:ibalaha:me da Ha:ila:ne sogega fila asi. Be hidadea, Hadigidafa Gode da Mesoubouda:imia sogega ema misi. ³ Gode da ema amane sia:i, `Dia fidafa amola dia sogeyolesili, na olelemu sogega masa. ⁴ †Amalalu, ea sogeyolesili, e da Ha:ila:ne sogega fimusa: asi. A:ibalaha:me ea eda bogoloba, Gode da sia:beba:le, e da mugululi, dilia waha fibi sogeamoga misi. ⁵ †Amo esoga, Gode da amo sogea A:ibalaha:mema hame i, E hamedafa i. Be amo sogea E da hobeaimunusa: sia:i. A:ibalaha:me egaga fi dunu da amo sogelama:ne E sia:i. Amo esoga, Gode da fa:no imunu sia:i amo eso, A:ibalaha:me da manohamedei esalu. ⁶ §Gode da A:ibalaha:mema amane sia:i, ‘Digaga fi dunu da sogeenamo ganodini esalumu. Iliada se dabe iasuduigili hawa: hamosu dunu agoane esalumu. Iliauligisu dunu da ilima se bagade imunu. Iliase nabawane amo sogeeode 400 agoanega esalumu.

⁷ **Be Na da ilima se imunu dunu fi, amoma se dabe iasuumunu. Fa:no amo sogea ilia fisili asili, dia waha lelebe sogeamo ganodini Nama nodone sia:ne gadomu.’ ⁸ ††Amalalu, amo

* 7:2: Mui 12:1 † 7:4: Mui 11:31, 12:4 ‡ 7:5: Mui 12:7, 13:15, 15:18, 17:8 § 7:6: Mui 15:13-14 ** 7:7: Gadili Asi 3:12 †† 7:8: Mui 17:10-14, 21:2-4, 25:26, 29:31-35:18

gousa:su hou hamoi dagoiba:le, dunu huluane dawa:ma:ne, Gode da A:ibalaha:mema ilegele olelei. Amo ilegei da A:ibalaha:me ea fi dunu huluane ilia gadofu damuma:ne, Gode Ea sia:i. Amaiba:le, fa:no A:ibalaha:me ea mano Aisage lalelegele, hi afae aligili, A:ibalaha:me da Aisage ea gadofu damui. Aisage ea mano Ya:igobe lalelegele, hi afae aligili, Aisage da ea gadofu damui. Amalalu, Ya:igobe ea mano lalelegele, hi afadafa aligili, afae afae ili gadofu damui. Ya:igobe ea mano fagoyale gala da ninia aowalali dunu esalu.

⁹ ††Be Ya:igobe ea mano ilia eya Yousefe mudale ba:beba:le, e Idibidi sogé ganodini se dabe iasu hawa: hamoma:ne, bidi lai dagoi. ¹⁰ §§Be Gode da Yousefe mae yolesili, ea se nabasu hou amo ganodini fidisu. Yousefe da Idibidi hina bagade dunu ema doaga:beba:le, ea ba:su amola bagade dawa:su hou Gode fidibiba:le, Idibidi hina bagade da Yousefe hahawane ba:i. Amaiba:le, e da Yousefe da Idibidi sogé, amola hina bagade ea diasu amo ouligima:ne sia:i. ¹¹ ***Amalalu, Idibidi sogé amola Ga:ina:ne sogé, ha:i bagade doaga:beba:le, dunu huluane se bagade nabi. Ninia aowalali dunu da ha:i manu hamedafa ba:su. ¹² Ya:igobe da ha:i manu Idibidi sogé amo ganodini dialebe nababeba:le, e da ea mano ilia ha:i manu bidiga lala masa:ne asunasi. ¹³ †††Bu Ga:ina:ne sogé amoga misini, amalu ilia bu Idibidi sogéga asi. Amo esoga, Yousefe

†† 7:9: Mui 37:11,28, 39:2,21 §§ 7:10: Mui 41:39-41

*** 7:11: Mui 42:1-2 ††† 7:13: Mui 45:1,16

da Ya:igobe ea mano ilia eya esala, amo e da ilima olelei. Amalalu, Idibidi ouligisu dunu da Yousefe ea sosogo fi dawa:i dagoi. ¹⁴ ††† Amalalu, Yousefe da Ya:igobe amola ea fi dunu huluane (dunu huluane da 75), ilia Idibidi sogega fimusa: misa:ne sia:i. ¹⁵ §§§ Ya:igobe amola ea mano huluane, da Idibidi sogega doaga:i. Amo soge ganodini ilia bogoi. ¹⁶ * Ilia da:i hodo huluane ilia Siegeme sogega gaguli asili, uli dogoi musa: A:ibalaha:me da Ha:imo fi ilima muniga bidilai, amo ganodini sali dagoi.

¹⁷ † Asili, Gode Ea musa: A:ibalaha:mema ilegei eso da gadenenewane doaga:loba, ninia aowalalia Idibidi soge ganodini ilia idi da bagade heda:i dagoi ba:i.

¹⁸ Hina bagade eno, e Yousefe ea hou hame dawa:su dunu da Idibidi ouligisu hawa: hamosu lai dagoi. ¹⁹ ‡ E da ninia aowalalima ogogole amola nimi bagadewane hamoi. E da ninia aowalali ilia mano dudubusa bogoma:ne, gadili hadigima:ne sia:i. ²⁰ § Amo esoga, Mousesese da lalelegei. E da mano dudubusa ida:iwane ba:i. Oubi udiana amoga, ea ame da amo mano diasu ganodini ouligisu. ²¹ ** Be amo mano ilia da diasu gadili ligisili, Idibidi hina bagade ea uda mano a:fini, Mousesese ba:beba:le, ea fofoi. E da Mousesese ea manodafa agoane esaloma:ne fofoi. ²² Olelesu dunu da olelebeba:le, Mousesese da Idibidi dunu

††† **7:14:** Mui 45:9-10, 45:17-18, 46:27 §§§ **7:15:** Mui 46:1-7, 49:33 * **7:16:** Mui 23:3-16, 33:19, 50:7-13; Yosiua 24:32 † **7:17:** Gadili Asi 1:7-8 ‡ **7:19:** Gadili Asi 1:10-11, 1:22 § **7:20:** Gadili Asi 2:2 ** **7:21:** Gadili Asi 2:3-10

ilia bagade dawa:su hou huluane lalegagui dagoi. E da bagade dawa:su amola gasa bagade hawa:hamosu dunu agoane asigilai.

²³ ††Mousese da lalelegele, ode 40 esalu, e da ea Isala:ili fidafa dunu ilia hou ba:musa: asi. ²⁴ E da Idibidi dunu afae Isala:ili dunu afae bagadewane fananebe ba:i. Mousese da dabe imunusa: dawa:beba:le, Idibidi dunu medole legei. ²⁵ (Gode da Mousese ea loboga Isala:ili dunu ilia se dabe iasu diasu logo doasimu amo Mousese da dawa:i galu. Amola Isala:ili dunu da amo hou asigiwane dawa:mu, e da dawa:i galu. Be ilia da hame dawa:i.) ²⁶ Golale, eso enoga, e da Isala:ili dunu aduna ela gegenanebe ba:i. E da ela olofoma:ne, elama amane sia:i, ‘Alia nabima! Alia da Isala:ili fi dunu. Amaiba:le, abuliba:le gegesala:?’ ²⁷ Be Isala:ili dunu afadafa, e da eno dunuma osa:le heda:musa: dawa:beba:le, ougiliwane Mousese fulifasi. ‘E amane adole ba:i, “Di da ninima ouligisu esalabala? Di da ninima fofada:su dunula:?’ ²⁸ Di da aya Idibidi dunu medole legei, amo defele dia na medole legema:bela:?’ ²⁹ ††Amo sia: nababeba:le, Mousese da hobeale, Idibidi soge fisili, Midia:ne sogega fimusa: asi. Amo soge ganodini, ea dunu mano aduna lalelegei. ³⁰ §§Ode 40 gidigili, dunu hame esalebe hafoga:i soge Sainai Goumi gadenene, Mousese da a:igele dunu, ifa dunumunihadi laluga nenanebe ba:i be hame sui, amo ganodini ba:i.

³¹ Fofogadigili, noga:le ba:musa:gini gadenene

†† **7:23:** Gadili Asi 2:11-15 †† **7:29:** Gadili Asi 18:3-4

§§ **7:30:** Gadili Asi 3:1-10

misini, Mousese da Gode Ea sia: nabi, amane,
³² “Na da dia aowalalia Gode Esala. Na da
 A:ibalaha:me, Aisage amola Ya:igobe, ilima Gode
 Esala.” Mousese da beda:iba:le, yagugui. E da
 beda:iba:le, ba:mu higa:i galu. ³³ Hina Gode da
 ema amane sia:i, “Dia emo salasu fadegama! Dia
 waha lela sogebi da hadigi soge!

³⁴ Na da Na fidafa ilia se nabasu Idibidi
 soge ganodini ba:lala. Na da ilia se nabasu
 dawa:beba:le, ilia se dabe iasu diasu logo
 doasima:ne doaga:i dagoi. Misa! Na da di Idibidi
 sogega asunasimu!”

³⁵ *** Isala:ili dunu fi da musa: Mousese higa:i
 galu. Iliia amane sia:i, `Nowa da di ninima
 ouligisu amola fofada:su dunu hamobela:?’ Be
 Isala:ili fi ilia se dabe iasu diasu logo doasima:ne
 amola ilima ouligisu hamoma:ne, Gode da Mous-
 ese asunasi dagoi. A:igele amo da ifa dunumuni
 laluga nenanebe amo ganodini ba:i, e da Mous-
 ese fidisu.

³⁶ ††† Mousese da ea fi ilima bisili asili, Idibidi
 soge yolesili, musa: hame ba:su gasa bagade hou
 Idibidi ganodini amola Maga:me Hano Wayabo
 ganodini, hamosu. Ode 40 amoga ilia da dunu
 hame esalebe wadela:i soge ganodini ahoanu,
 amo hou ba:su.

³⁷ ††† Mousese da Isala:ili fi ilima amane sia:i,
 “Gode da na dilima asunasi amo defele E da
 Balofede dunu eno, dilia fi dunu, amo dilima
 asunasimu.” ³⁸ §§§ Mousese da Isala:ili dunu ilia

*** 7:35: Gadili Asi 2:14 ††† 7:36: Gadili Asi 7:5, 14:21; Idisu
 14:33 ††† 7:37: Mousese ea Malasu 18:15, 18:18 §§§ 7:38:
 Gadili Asi 19:1 - 20:17; Mousese ea Malasu 5:1-33

gilisisu wadela:i soge amo ganodini esalebe ba:i. E amola ninia aowalali, amola a:igele da Sainai Goumia ema sia:i, ilima gilisi. E da Gode Ea esalalalusu sia: ninima bu olelema:ne, lai dagoi.

³⁹ Be ninia aowalali dunu da Mousesese ea sia: hamedafa nabi. Ilia da ema hihini, bu Idibidi sogega sinidigimusa: dawa:i galu. ⁴⁰ *Amaiba:le, ilia da Elanema amane sia:i, ‘Dia ‘gode’ liligi ninima bisili masa:ne hahamoma! Mousesese da Idibidi yolesili ninima bisili asi, be e da habila:?

Ninia hame dawa:!’ ⁴¹ †Amalalu, ilia ogogosu ‘gode’ loboga hamoi liligi bulamagau gawali agoaila hamone, ilima gobebe salasu hou hamoi. Ilia loboga hamoi liligi ilima nodone sia:ma:ne, lolo nabe bagade hamosu. ⁴² ‡Amaiba:le, Gode da Ea dunu fi fisili asili, ilia gasumuni ilima sia:ne gadoma:ne, Gode da fisi dagoi. Amo hou da balofede buga amo ganodini dedei diala, amane,

‘Isala:ili fi dunu! Dilia ode 40 amoga wadela:i sogega ahoanu, ohe fi bagohame medole, gobebe salasu hou hamosu.

Be dilia da Nama nodone dawa:ma:ne hame hamoi.

⁴³ Be dilia ogogosu ‘gode’ Moulege ea abula diasu amola ogogosu ‘gode’ loboga hamoi liligi ea dio amo Lefa:ne – gasumuni hina dunu - amo aguni asi.

Amo ogogosu ‘gode’ liligi dilia loboga hamone, ilima nodone sia:ne gadoi.

* **7:40:** Gadili Asi 32:1 † **7:41:** Gadili Asi 32:2-6 ‡ **7:42:** A:imose 5:25-27

Amaiba:le, dilia soge fisimusa:, Na da dili Ba: bilone moilai bai bagade baligima:ne, soge enoga masa:a:ne, mugululi sefasimu.’

⁴⁴ §Ninia aowalali da wadela:i hafoga:i sogega ahoanoba, Gode Ea Abula Diasu (Da:bena:gele-amo ganodini Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amola Gode Ea Sema igi da:iya dedei dialebe ba:i) aguni asi. Amo abula diasu, Gode Ea Mousesema adoi, amo defele ilia hamoi dagoi.

⁴⁵ **Fa:nowane, ninia aowalali da Yosiuama fa:no bobogele, ilia Ga:ina:ne soge huluane lalegagai. Gode da hidadea amo soge fi huluane sefasi. Amo esoga, ilia da Da:bena:gele Abula Diasu aguni asi. Da:bena:gele Diasu da Isala:ili soge amo ganodini dialu, Da:ibidi ea eso doaga:i.

⁴⁶ ††Gode da Da:ibidima hahawane galu. Da:ibidi da Ya:igobe ea Godedafa amo da diasu ganodini esaloma:ne, diasu gagumusa: Godema adole ba:i.

⁴⁷ ††Be Soloumane hifawane da Gode Ea diasu gagui dagoi.

⁴⁸ Be Gode Gadodafa da diasu amo dunu ea loboga hamoi liligi, amo ganodini hame esala. Balofede dunu ea sia: agoane dedei diala:.

⁴⁹ §§`Hina Gode da amane sia:sa,

Na fisu da Hebene,

Na emo ligisisu da osobo bagade.

Na ganodini esaloma:ne adi diasu gaguma:bela:?

Na da adi sogebi amoga esaloma:bela:?

§ 7:44: Gadili Asi 25:9, 25:40 ** 7:45: Yosiuua 3:14-17

†† 7:46: Sa:mieule 7:1-16; 1 Hou Olelesu 17:1-14 †† 7:47:

1 Hina bagade 6:1-38; 2 Hou Olelesu 3:1-17 §§ 7:49: Aisaia 66:1-2

⁵⁰ Amo liligi huluane Nisu Na hamoi, amo dilia hame dawa:bela:?”

⁵¹ ***Sidibene bu amane sia:i, ‘Dilia dogo da igi agoane hamoi. Dilia dogo da Gode Ea hou hamedafa dawa:. Gode Ea sia: hamedafa naba. Dilia da dilia aowalalia hou defele lalegagui dagoi. Eso huluane dilia Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Ema gegenana.

⁵² Dilia aowalali da balofede dunu hulu-anedafa ilima se bagade iasu. Amo dunu da musa: Gode Ea Ida:iwane Hawa: Hamosu Dunu da misunu sia:i, be dilia amo huluane medole legei dagoi. Amola wali, amo misi Dunu Yesu Gelesu dilia hohonone, medole legei dagoi.

⁵³ Gode Ea Sema huluane, a:igele ilia da ninima i liligi, dilia huluane gega naba, be hamedafa hamosa!”

Sidibene Igiga Medole Legei

⁵⁴ Gasolo dunu da Sidibene ea sia: nababeba:le, ougi bagade ba:i. Ougiba:le, ilia lafi gagamui. ⁵⁵ Be Sidibene, ea dogo Gode Ea A:silibu amoga nabaiba:le, ea si ba:le gadole, Gode Ea hadigi amola Yesu da Gode Ea afodafa amo dafulili lelebe ba:i.

⁵⁶ “Ba:ma!” e sia:i. “Na da Hebene doasili, Dunu Egefe, Gode Ea lobodafadi dafulili lelebe ba:sa!” ⁵⁷ Gasolo dunu da ha:giwane halasu. Iliia ge ilia da loboga ga:si. Amalalu ilia Sidibenema hehenane, gagulaligili, ⁵⁸ moilai bai bagade gagoi gadili galadigili, igiga medoi. Ba:su dunu ilia abula fadegale, ayeligi dunu ea dio amo Solo, amo ouligima:ne ema i. ⁵⁹ Iliia da mae yolesili,

*** **7:51:** Aisaia 63:10

Sidibene igiga medolaloba, Sidibene da Hina Yesuma amane wele sia:i, “Hina Yesu Gelesu! Dia na a:silibu lama!” ⁶⁰ E da muguni bugili, ha:giwane wei, “Hina Gode! Amo ilia wadela:i hou wali hamoi, Dia gogolema:ne olofoma!” Amo sia:nu, e da bogoi.

8

¹ Solo da Sidibene ea medole legesu hou hahawane bai.

Solo da Sese fi amoma Se Iasu

Amo esoga, Yelusaleme sese fi dunu huluane da eno dunu ilia loboga se bagade nabalua. Asunasi dunu hame, be eno lalegagui dunu huluane da beda:iba:le, Yelusaleme yolesili, afafale Yudia amola Samelia, amo sogega fila asi. ² Gasa bagade lalegagui dunu da Sidibene ea da:i hodo lale, ha:giwane dinanuwane uli dogone sali. ³ *Be Solo da Yesu Ea fa:no bobogesu fi gungunufinisimusa: dawa:i galu. E da moilai eno amola moilai eno, amoga doaga:le, Yesu Ea hou lalegagui dunu amola uda, gasawane hiouginana se dabe iasu diasu ganodini sali.

Samelia Dunu da Sia: Ida:iwane Nabi

⁴ Dafawaneyale dawa:su dunu huluane da afagogobeba:le, ilia da sogebi huluane amoma Gode Ea sia: olelela asi. ⁵ Filibe da Samelia sogega asili, amo soge bisili moilai bai bagade amo ganodini, Gode Ea ilegei dunu (Mesaia) da misi dagoi, amo sia: olelei. ⁶ E da musa: hame ba:su gasa bagade hou hamobeba:le amola

* **8:3:** Asunasi Dunu Iliia Hou 22:4-5, 26:9-11

sia: moloiwane olelebeba:le, dunu bagohame da noga:le nabi. ⁷ Fio liligi bagohame dunu ilia dogo ganodini esalu da bagadewane welalu fadegai dagoi. Dunu gadoi hamoi amola emo gasuga:igi dunu bagohame, e da Gode Ea gasaga uhinisi. ⁸ Amaiba:le, amo diasu ganodini dunu huluane da hahawane bagade ba:i.

⁹ Amo diasu ganodini dunu afadafa esalu ea dio amo Saimone. E da sema nabi dunu galu. Ea gasa hou hamobeba:le, Samelia dunu da fofogadigisu. E da bagade dawa:su dunu, hisu da sia:i galu. ¹⁰ Diasu ganodini, dunu huludafa beda:iba:le, ea hou dawa:lalu. Iliamane sia:i, “Amo dunu da Gode Ea gasa gagui dunu, Baligili Gasa Gagui!” ¹¹ E da eso bagohame gasa bagade nabi hou hamobeba:le, ilia da ema fa:no bobogelalu. ¹² Be Filibe da Gode Ea Hinadafa Hou amola Yesu Gelesu Ea Sia: Ida:iwane Gala, amo ilima olelei galu, ilia dafawaneyale dawa:beba:le, dunu amola uda, huluane hanoga fane sali dagoi. ¹³ Amola Saimone hi da dafawaneyale dawa:i galu. E da hanoga fane sali dagoloba, Filibe ea baligiga aligili, musa: hame ba:su gasa bagade hou ba:beba:le, bagadewane fofogadigi.

¹⁴ Asunasi dunu Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini esalu, ilia da Samelia dunu da Gode Ea hou lalegagui amo nababeba:le, amo dunu fidima:ne, Bida amola Yone asunasi.

¹⁵ Bida amola Yone da Samelia moilai afadafa amoga doaga:le, ilia da Samelia dunu amo da Gode Ea hou lalegagui, ilia dogo ganodini Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da aligila sa:ima:ne sia:ne gadoi. ¹⁶ Amo esoga, Samelia dunu

ilia Hina Yesu Gelesu Ea Dioba:le amo fawane ba:bodaise hamoi dagoiba:le, ilia dogo ganodini Gode Ea A:silibu Hadigidafa da hame aligila sa:i.

¹⁷ Amalalu, Bida amola Yone, ela lobo ilima ligisili, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala ilia dogo ganodini aligila sa:i.

¹⁸ Ela da amo lalegagui dunu ilima lobo ligisiba:le, Gode da ilima Ea A:silibu i dagoi, amo hou Saimone ba:i. Amaiba:le, e da Bida amola Yone, elama muni imunusa: sia:i.

¹⁹ E amane sia:i, “Na da dunu ilima na lobo ligisili, ilia Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala lama:ne, amo gasa hou alia nama bidi lama.”

²⁰ Be Bida bu adole i, “Di da giadofale Gode Ea hahawane dogolegele iasu muniga bidi lamu dawa:beba:le, di amola dia muni, gilisili Helo sogega sa:imu da defea. ²¹ Dia dogo da Gode ba:ma:ne noga:i hameba:le, di da ninia hawa: hamosu amoga gilisimu da hamedeidafa. ²² Di gogosiane, dia wadela:i hamomu dawa:su yolesili, di da amo wadela:le dawa:beba:le Gode da goglema:ne olofoma:ne, Godema sia:ne gadoma.

²³ Dia dogo ganodini da gamogai mudasu hou amola wadela:i hou da di gasa bagadewane gagulaligisa.” ²⁴ Amalalu, Saimone da Bida amola Yone, elama sia:i, “Amo hou di waha sia:i liligi nama mae doaga:ma:ne, ali da Godema sia:ne gadoma:ne na da ha:giwane edegesa!” ²⁵ Bida amola Yone, da Gode Ea hou elama hamoi amo olelelalu, amola Gode Ea Sia: olelelalu, Yelusaleme moilai bai bagade amoga buhagi. Logoga ahoanoba, ela da Gode Sia: Ida:iwane Gala

Samelia moilai gagai bagohame amo ganodini olelei.

Filibe amola Idioubia Gamane Fidisu Dunu

²⁶ Gode Ea a:igele dunu da Filibema amane sia:i, “Dia liligi gilisili, di ga (south) asili, logo da Yelusaleme yolesili Gasa moilai bai bagadega doaga:sa, amo logoga masa. (Dunu da wali eso amo logoga hame ahoa.) ²⁷ - ²⁸ Amalalu, Filibe ea liligi momagele, asi. Amo logoga, Idioubia Gamane eagene dunu (gulusu danai dunu) amo ahoanebe ba:i. Amo dunu da Idioubia ouligisu uda ea muni ouligisu dunu. E da Godema sia:ne gadomusa:, Yelusaleme moilai bai bagade amoga asili dagole, bu ea sa:liode amo ganodini hi diasuga doaga:musa: ahoanu. E da sa:liode fila heda:le ahoanu, e da Aisaia Gode Sia: Dedei Buga idilalu.

²⁹ Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da Filibe ea dogo amoma amane olelei, “Di da amo sa:liode gadenenewane aligila masa!”

³⁰ Filibe da hehenane, sa:liode gadenenewane aligila asili, Idioubia dunu da Aisaia Gode Sia: Dedei idilalebe nabi. E da ema amane adole ba:i, “Dia waha idilala bai di noga:le dawa:bela:?”

³¹ Amalalu, Idioubia dunu da Filibema amane sia:i, “Dunu eno da nama hame olelebeba:le na da habodane dawa:ma:bela:?” E da Filibe amo ema dafulili sa:liode ganodini fila heda:ma:ne sia:i.

³² †Iliia da sibi mano medole legesea o sibi ea hinabo dadamusia,
sibi da hame sia:sa.

† **8:32:** Aisaia 53:7-8

Amo defele, ilia Gode Ea Hawa: Hamosu
 Dunu famusa: oule ahoanoba,
 E da ouiya:le esalu.

³³ Ilia da E afugili Ema fofada:nanu, E medole
 legemusa: oule asi.

Amola Ea esalebe eso amoga,
 esalebe dunu huluane da Ea bogobe asigi-
 wane hame dawa:i galu.
 E da ninia fi dunu ilia wadela:i hou
 hamoiba:le,
 medole legei dagoi ba:i.

³⁴ Idioubia eagene dunu da Filibema adole
 ba:i, “Nama adoma! Nowa dunu ea hou amo
 balofede sia: dedei olelesa? Amo da hisu hi hou
 dedei, o eno dunu ea hou olelemusa: dedebela:?”

³⁵ Amalalu, Filibe da amo sia: dedei ea bai
 huluane ema olelei. E da Yesu Gelesu Ea sia:
 Ida:iwane Gala huluane ema olelei. ³⁶ Logoga
 bu ahoanu, ilia hano sogebi amoga doaga:i.
 Amalalu Idioubia dunu da amane sia:i, “Defea!
 Hano dialebeba:le, na da ba:bodaise hamomu
 da defeala:?” ³⁷ Filibe da amane sia:i, “Di da
 dia dogoga noga:le dafawaneyale dawa: galea,
 ba:bodaise hamomu da defea.” Idioubia dunu da
 amane bu adole i, “Na da dafawaneyale dawa:be!
 Yesu Gelesu da Gode Ea Manodafa amo na da
 dafawaneyale dawa:be.”

³⁸ E da sa:liode genonesisu dunuma
 ouligima:ne sia:noba, e amola Filibe, da hanoga
 gudu sa:ili, Filibe da Idioubia dunu hanoga fane
 sanasi dagoi. ³⁹ Ela bu bega: heda:le, Gode Ea
 A:silibu Hadigidafa da Filibe oule asi. Idioubia
 Gamane dunu da Filibe bu hame ba:i. Be ea
 dogo ganodini hahawane bagade ba:laluwane

logoga bu asi. ⁴⁰ Filibe da A:silibuga oule asili, A:sadode moilai bai bagadega doaga:i dagoi ba:i. Amalalu, amo moilai yolesili, Sesalia moilaiga doaga:musa: asili, logoga ahoanu, moilai huluane amo ganodini, e da Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala olelelalu.

9

Solo da Yesu Ea Hou Lalegagui (Asunasi Dunu Iliia Hou 22:6-16; 26:12-18)

¹ Amogalu, Solo da mae yolesili, Yesu Gelesu Ea fa:no bobogesu dunu medole legemusa:, nimi-wane sia:nanu. E da gobele salasu hina dunuma doaga:le, ² amo da ema meloa dedene imunusa: sia:i. Amo meloa da Yu fi dunu Dama:sagase moilai bai bagade ganodini ilima Solo ea hou olelema:ne, e sia:i. E da amoga asili, Yesu Ea Logoga ahoasu dunu amola uda ba:loba, ili huluane gagulaligili, Yelusaleme moilai bai bagade amoga bu hiouginana misusa: dawa:i galu.

³ Solo da Dama:sagase moilai bai bagade gadenenewane doaga:loba:, hadigi bagade mua-gado ema misini, sogebi huluane ea da:i hodo sisiga:le, bagadewane hadigisu.

⁴ Solo da osoba dafane, ema sia:be nabi, “Solo! Solo! Di da abuliba:le nama se iahabela:?”

⁵ Solo da amane sia:i, “Hina! Di da nowala:?” Sia: eno e da nabi, “Na da Yesu! Di da nama se bagade iaha.

⁶ Be di wa:legadole, Dama:sagase moilai bai bagadega doaga:ma. Amo ganodini, dunu eno da dima dia hawa: hamomu olelemu!”

⁷ Solo ea sigi ahoasu dunu da ouiya:le ouligi. Iliia da sia: nabi, be dunu ea da:i hodo hamedafa ba:su. ⁸ Solo da wa:legadole, si fadegale, be e da siga ba:mu gogolei galu. Amalalu, ea fidisu dunu, ea loboile, Dama:sagase moilaiga oule asi. ⁹ E da eso udiana liligi mae ba:le, ha:i nasu amola hano mae nawane esalu.

¹⁰ Dama:sagase moilai ganodini, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu afae esalu ea dio amo A:nanaia:se. E da esalawane ba:su, amo ganodini, Hina Yesu Gelesu da ea dio “A:nanaia:se!” sia:i e nabi.

E bu adole i, “Hina! Na da wea.”

¹¹ Hina Gode da ema amane sia:i, “Wa:legadole, di da logo ea dio amo Moloji amoga asili, Yudase ea diasuga doaga:le, Dasase moilai bai bagade dunu ea dio amo Solo amo gousa:ma:ne, di adole ba:ma. E da sia:ne gadolala. ¹² E da esalebe ba:i. Amo ganodini, dunu ea dio amo A:nanaia:se e da ba:i dagoi. Amo dunu da ea esalebe diasu amo golili misini, ea si da bu ba:ma:ne ema ea lobo ligisi, e da amo hou ba:i,” Hina Gode da amane sia:i.

¹³ A:nanaia:se da bu adole i, “Hina Gode! Dunu bagohame da amo dunu ea hou nama olelei. E da Dia fi dunu Yelusaleme moilai bai bagade amoga esalebe, ilima se bagadedafa iasu, ilia sia:i. ¹⁴ Gobelesalasu fi dunu da ema gasa iabeba:le, e da Dima nodone sia:ne gadosu dunu huluane se dabe iasu diasu hawa: hamomusa: gaguma:ne, Dama:sagase moilaiga misi.”

¹⁵ Hina Yesu Gelesu da ema amane sia:i, “Di masa! Na da Na Dio Dienadaile hame nabasu dunu, hina bagade dunu amola Isala:ili dunu,

amo ilima olelema:ne, amo dunuma ilegei dagoi.
¹⁶ E da Na hawa: hamomuba:le, se nabimu. Amo Na Nisu ema olelemu!”

¹⁷ Amaiba:le, A:nanaia:se asili, Solo ea esalebe diasu amo ganodini golili sa:ili, ea lobo ema ligisili, amane sia:i, “Naeya! Solo! Hina Gode da na dima asunasi. Di da logoga ahoanebe Yesu Hisu ba:i. E da na asunasi. Di da bu ba:ma:ne, amola Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da dia dogo nabama:ne, E da na asunasi.” ¹⁸ Amalalu, mae aligili, menabo ea aiya agoane liligi da Solo ea si amoga fadegale, Solo da bu ba:i. E wa:legadole, ba:bodaise hou hamoi. ¹⁹ Ha:i nanu, e da bu gasa hamone uhi.

*Solo da Dama:sagase Moilaiga Gode Ea Sia:
 Olelei*

Solo da eso afae afae Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu amola gilisili Dama:sagase moilai ganodini esalu. ²⁰ E da sinagoge diasuga hedolowane asili, “Yesu da Gode Ea Manodafa,” e da olelei.

²¹ Dunu huluane ea sia: nababeba:le, bagadewane fofogadigi. Iliia amane sia:i, “Amo dunu da Yelusaleme moilai bai bagade amoga Yesuma sia:ne gadosu dunu amo bagadewane medole legesu. Dafawane! E da agoaiwane dunu la:gili, gobebe salasulu ouligisu dunuma hiuginana masa:ne, guiguda: misi dagoi!”

²² Be Solo ea olelesu da gasa bagade hedai. E da Yesu da Gode Ea ilegei Mesaia gasa bagade amola moloiwane olelebeba:le, Yu dunu Dama:sagase moilai bai bagade ganodini da ea logo hedofamusa:, bu adole imunu gogolei.

23 *Eso bagohame asili, Yu dunu da gilisili fofada:ne, ilia da Solo medole legemusa: ilegei galu. 24 Be eno dunu da ilia hou Soloma olelei. Eso amola gasi, amoga, Yu dunu da Solo medole legemusa:, moilai logo holei huluane sosodolalu. 25 Be gasi afadafa amoga, Solo ea fidisu dunu da Solo daba bagade amo ganodini salawane, efega la:gili, moilai dobea fo misa:ne agenesi doawane amoga gadili osoboga sanasi.

Solo da Yelusaleme Moilai Bai Bagadega Esalu

26 Solo da Yelusaleme moilai bai bagade amoga asili, Yesu Ea fa:no bobogesú fi dunuma gilisimusa: dawa:i galu. Be ilia da ema beda:iba:le, e da Yesu Ea hou lalegagui dagoi dafawaneyale hame dawa:i. 27 Amalalu, Banaba:se misini, fidili, e da Solo asunasi dunuma oule asi. Solo da logoga ahoanoba Hina Yesu Gelesu ba:i amola Hina da ema sia:i, amo hou Banaba:se da asunasi dunuma olelei. Eno da Solo da Yesu Ea Dioba:le, Dama:sagase moilaiga Gode Ea sia: gasawane olelesu, amo hou amola olelei dagoi.

28 Amaiba:le, Solo da ilia gilisisu amo ganodini ouesalu. E da Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini lalú, amola Gode Ea Sia: ida:iwane Yesu Ea Dioba:le mae beda:iwane olelesu. 29 E da Galigi sia: dawa:su Yu dunu ilima sia: olelei amola fofada:nanu. Be ilia Solo medole legemusa: dawa:i galu. 30 Amo hou nababeba:le, Yesu Ea fa:no bobogesú dunu ilia Solo Sesalia

* 9:23: 2 Golidia 11:32-33

moilai bai bagadega oule asili, bu Dasase moilai bai bagadega asunasi.

³¹ Amalalu, Yesu Ea fa:no bobogesu fi Yudia soqe, Ga:lili soqe amola Samelia soqe, amo ganodini olofosu ba:i dagoi. Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da noga:le fidibiba:le, ilia Yesuma nodone beda:iwane esalebeba:le, sese da gasa bagade heda:le, dunu eno bagohame ilima gilisi.

Bida da Lida amola Yoba, amo Moilaiga Asi

³² Bida da soqe huluane amoma fadalaga ahoasu. Eso afadafa e da Gode Ea fi dunu Lida moilai amoga esalu, amo ba:musa: asi. ³³ Amo moilaiga e da gadoi dunu ea dio amo Inia:se ba:i. E da ea diaheda:su ode godoyane amoga mae yolesili dialu. ³⁴ Bida da ema amane sia:i, “Inia:se! Yesu Gelesu da di uhinisimusa: dawa:. Di wa:legadole, dia diaheda:su hahamoma!” Amogaluwane, e da wa:legadoi. ³⁵ Dunu huluane Lida moilai amo ganodini amola Sia:la:ne umi soqe amo ganodini, da amo hou dawa:beba:le, Yesu Gelesu Ea hou lalegagui dagoi.

³⁶ Yoba moilaiga, Yesu Ea hou lalegagui uda afadafa ea dio amo Da:bidia esalu. Ea dio Galigi sia: amo ganodini da Doga:se, (dawa:loma:ne da ohe fi “dia”). E da eso huluane hou ida:iwane hamonanu amola hame gagui dunu fidilalu.

³⁷ Amo esoha e da olole bogoi dagoi. Iliia da ea da:i hodo hanoga dodofele, diasu gadodili sesei amo ganodini ligisi. ³⁸ Yoba da Lida moilaiga gadenene galu. Yesu Ea fa:no bobogesu dunu Yoba moilai ganodini ilia Bida da Lida moilaiga esalebe nababeba:le, ema sia: adole imunusa:;

dunu aduna asunasi. “Hedolo! Ninima misa!”
ilia sia:i.

³⁹ Amaiba:le, Bida da wa:legadole, ela sigi asi. Doaga:beba:le, ilia diasu gadodili amoga Bida oule asi. Didalo huluane da dinanuwane ema gilisili, Doga:se ea musa: esala nodomei liligi, da:i salasu amola abula, ema olelei. ⁴⁰ Bida da amo didalo huluane gadili asunasili, muni bugili, Godema sia:ne gadoi. Amalalu, Doga:se ea da:i hodo amoma sinidigili, “Da:bidia! Wa:legadoma!” e sia:i. Doga:se da ea si fadegale Bida ba:beba:le, wa:legadole fi. ⁴¹ Bida da loboile, e wa:legadoma:ne fidi. Amalalu, Yesu Ea fa:no bobogesu fi huluane, dunu, uda amola didalo, ilima misa:ne webeba:le, Doga:se da uhini dagoi ilima olelei. ⁴² Yoba dunu huluane da amo hou nababeba:le, dunu bagohame da Hina Gode Ea hou lalegagui dagoi. ⁴³ Eso bagohame, Bida da Yoba moilai ganodini esalu. E da bulamagau gadofu hahamosu dunu, ea dio amo Saimone amo ea diasuga esalu.

10

Bida amola Gonilia:se

¹ Sesalia soge amo ganodini, dunu afadafa ea dio amo Gonilia:se esalu. E da Louma dadi gagui wa:i gilisisu afae (amo dio da Idali Gilisisu) ilima Ouligisu dunu esalu. ² E da Godema dawa:su dunu. E amola ea sosogo fi huluane, da Godema sia:ne gadosu. E da Yu hame gagui dunu bagadewane fidisu, amola eso huluane Godema sia:ne gadosu.

³ Eso afadafa, baloga, e da mae golale esalawane ba:i. Gode Ea a:igele dunu ea diasu amoga golili misini ema “Gonilia:se!” sia:i, e da ba:i dagoi.

⁴ E da beda:iwane a:igele dunu ha:giwane ba:i. E amane sia:i, “Hina! Di da adi laha?” A:igele dunu da bu adole i, “Gode da dia sia:ne gadosu hou amola eno dunuma fidisu hou, hahawane ba:sa. E da dima hahawane imunusa: dawa:lala. ⁵ Dunu ea dio amo Saimone Bida, e da Yoba moilaiga esala. Di da amo dunu dima misa:ne sia:musa:, dia fidisu dunu ili asunasima. ⁶ Amo dunu da bulamagau gadofu hahamosu dunu ea dio amo Saimone, amo ea diasu waiyabo bagade bega: gadenene, amo ganodini esala.”

⁷ Amalalu, a:igele dunu asili, Gonilia:se da ea hawa: hamosu dunu aduna amola dadi gagui dunu afadafa (amo da ea fidisudafa amola e da Godema dawa:su) amo ema misa:ne sia:i. ⁸ E da hou ema doaga:i amo ilima olelei. E da ili Yoba moilaiga asunasi.

⁹ Golale hahabe asili, esomogoa, ilia da Yoba moilaiga doaga:musa: logoga ahoanoba, Bida da diasu da:iya Godema sia:ne gadomusa: heda:i. ¹⁰ E da ha:iba:le, ha:i manusa: dawa:i galu. Iliia da ha:i manu hamonanebe, e da mae golale esalawane ba:i. ¹¹ Hebene ea logo da doasili, dia heda:su abula agoane liligi la:idi bega: eno gagui, la:idi bega: eno gagui, biyaduyale agoane gagui amo da osobo bagade doaga:musa: dalebe ba:i. ¹² Amo abula ganodini da ohe fi huluane, sania huluane liligi amola sio fi huluane, esalebe ba:i.

13 E da sia: nabi amo, “Bida, di wa:legadole amo liligi medole legele moma!”

14 Be Bida da bu adole i, “Hina Gode! Hame mabu! Na da ledō sema ha:i manu liligi hamedafa nasu!”

15 Be e Gode Ea sia: bu nabi amo, “Gode da liligi amo ea ledō sema fadegaiba:le, amo ledō sema bu legema:ne mae sia:ma!” 16 Amo hou da udiana agoane hamoi. Amalalu, abula amola ganodini liligi huluane bu Hebene ganodini hiougili dagole, hame ba:i.

17 Bida da amo esalawane ba:su ea bai hogosa esalea, Gonilia:se ea asunasi dunu da Saimone ea diasu sogebi hogolalu, ea diasu logo holei amoga doaga:beba:le lelu.

18 Iliā amane wele sia:i, “Misi dunu ea dio amo Saimone Bida da guiguda: esalabala?”

19 Bida da esalawane ba:su ea bai hogolaloba, Gode Ea A:silibu da ea dogoga amane sia:i, “Nabima! Dunu udiana da di ba:musa: doaga:i dagoi. 20 Di wa:legadole gudu sa:ima. Mae beda:iwane, ili sigi masa. Na da ili dima asunasi dagoi!” 21 Amaiba:le, Bida da gudu sa:ili, amo dunuma amane sia:i, “Defea! Dilia hogoi dunu da na. Dilia da abuliba:le misibala:?”

22 Iliā bu adole i, “Dadi gagui Ouligisu ea dio amo Gonilia:se da nini asunasi. E da dunu ida:iwane gala. E da Godema nodone sia:ne gadosa amola Yu dunu huluane da ema hahawane gala. Gode Ea a:igele dunu da ema amane sia:i, ‘Di da Bida ea sia: nabimusa:, amo dunu dia diasuga misa:ne sia:ma!’ ” 23 Bida da Saimone ea diasu ganodini golamusa: misa:ne sia:beba:le, ilia ganodini golili sa:i. Golale hahabe, Bida

da wa:legadole, e amola ilia logoga asi. Mogili Yoba moilai esalu Yesu Ea fa:no bobogesu dunu amola sigi asi. ²⁴ Eso afadafa asili, eso enoga Bida da Sesalia moilaiga doaga:i. Amo diasuga, Gonilia:se amola ea fi dunu amola eno na:iyado dunu, Bida doaga:ma:ne ouesalebe ba:i. ²⁵ Bida da ganodini golili sa:imusa: dawa:loba, Gonilia:se da ema beguduli, ea emoga diasai. ²⁶ Be Bida da ema wa:legadoma:ne sia:i. “Na da dunu fawane!” ²⁷ Diasu ganodini golili daloba, Bida da Gonilia:sema sia:nanu. Ganodini doaga:le, dunu bagohame gilisibi ba:i. ²⁸ E da ilima amane sia:i, “Yu dunu da sia:ne gadosu hou lalegaguiba:le, e da Dienadaile (Gode Ea hou hame lalegagui dunu) ilima gilisimu da sema bagade galebe. Amo dilia dawa:. Be Gode da nama hou hisu olelei. Dunu huluanedafa da ledi hameba:le, na da ilima gilisimu da defea, E da nama olelei dagoi. ²⁹ Amaiba:le, dilia da nama misa:ne sia:musa: dunu nama asunasiba:le, na da mae hihini misi dagoi. Amaiba:le, dilia abuliba:le nama misa:ne sia:bela:?”

³⁰ Gonilia:se da bu adole i, “Waha amogaluwane defele, gasida, na da na diasu ganodini baloga, 3ougologo agoane sia:ne gadosa esalu. Hedolowane, dunu da hadigi abula amo ganodini sali na midadi lelebe ba:i. ³¹ E amane sia:i, “Gonilia:se! Gode da dia sia:ne gadosu nabi dagoi. E da dia asigi hou amola fidisu hou ba:lalu. ³² Di da dunu ea dio amo Saimone Bida amo dima misa:ne sia:musa:, adola ahoasu dunu Yoba moilaiga asunasima. E da bulamagau gadofu hahamosu dunu ea dio amo Saimone

amo ea diasu ganodini esala. Saimone ea diasu da waiyabo bagade bega: diala. ³³ Amo sia: nababeba:le na da mae aligili, dima misa:ne sia:musa:, na dunu ili asunasi. Amola di da hame hihini misi dagoi. Ninia huluane Gode ba:ma:ne guiguda: esala. Hina Gode da ninima olelemusa: dima olelei liligi, amo nabimusa:, ninia da ouesala.”

Bida Ea Sia:

³⁴ *Amalalu Bida e amane sia:i, “Dafawane! Na da wali dawa:. Gode da dunu huluanedafa defele ba:sa. ³⁵ Nowa dunu, fifi asi gala amo ganodini esala, e da Godema beda:i galea, amola hou ida:iwane Godema ba:ma:ne hamonana, Gode da amo dunu da hahawane ba:sa. ³⁶ E da sia: ida:iwane amo Yesu Gelesu da Olofosudafa hamoi dagole, Hina Gode esala, Isala:ili dunuma asunasi, amo dilia dawa:. ³⁷ Hou bagadedafa. Yone da ea hanoga fane salasu sia: Ga:lili soge amo ganodini degabo olelei dagoi. Fa:no asili, dunu huluane Isala:ili soge amo ganodini da nabi dagoi. Amo dilia huluane dawa:. ³⁸ Yesu, Na:saleda Dunu, amo Ea hou dilia dawa:. Gode da Ea A:silibu Hadigidafa Gala amola gasa bagade hou, Ema i dagoi. E da soge huluane amoga asili, hawa: ida:iwane hamosu. Nowa dunu da Sa:ida:ne amo ea gasaga gagulaligi galea, e da uhinisi dagoi. Gode da fidibiba:le e da agoane hamosu. ³⁹ Ninia da Ea hou huluane Isala:ili soge amola Yelusaleme moilai bai bagade, amo ganodini hamoi, amo ba:i dagoi. Ninia da amoga ba:su dunu esala.

* **10:34:** Mousese ea Malasu 10:17

Amalalu, wadela:i dunu da Yesu bulufalegeiga gafesiga dabagala:le, medole legei. ⁴⁰ Be eso udiana amoga, Gode da Yesu wa:lesili, Ea gasaga dunu bu ba:ma:ne wa:legadolesi. ⁴¹ Dunu huluanedafa da amo wa:legadoi hame ba:i. Be ba:su dunu ilima Gode da ilegei dagoi amo ilia fawane ba:i. Amo ilegei ba:su dunu ninia amola Yesu, E wa:legadole lalusu, amo esoga gilisili ha:i mai amola hano mai. ⁴² E da ninima Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala dunu huluanema olelema:ne sia:i. Amola Gode da esala dunu amola bogoi dunu ilima fofada:ma:ne, Yesu Gelesu ilegei dagoi. E da amo sia: olelema:ne ninima sia:i.

⁴³ Musa: balofede dunu huluane da Ea fa:no misunu hou olelesu. Nowa dunu da Yesu Ea hou lalegagusia, e da Yesu Ea Dio amo Ea gasaba:le, ea wadela:i hou gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu, ilia da sia:su!”

Gode Ea A:silibu Hadigidafa da Dienadaile Dunuma Misi

⁴⁴ Bida da sia: daloba, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ea sia: nabi dunu amo ilia dogo ganodini aligila sa:i. ⁴⁵ Yu Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia Yoba fisili, Bida amola sigi misi, ilia fofogadigili, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, Dienadaile dunu ilima i dagoi ba:i. ⁴⁶ Dienadaile dunu da sia: hisu hisu amoga Gode Ea gasa bagade hou amoma nodoi, amo ilia ba:beba:le, fofogadigi. ⁴⁷ Bida e amane sia:i, “Dafawane! Amo dunu, nini defele, da Gode Ea A:silibu Hadigidafa lai dagoi. Amaiba:le, ilia da hanoga fane salawane ba:bodaise hamomu da defea.” ⁴⁸ Amaiba:le, Bida da amo dunu

Yesu Ea Dioba:le, hanoga fane sanasima:ne sia:i. Amalalu, ilia da e ilia diasuga eso didia ouesaloma:ne sia:i.

11

Bida da Yesu Ea Fa:no Bobogesu Fi Yelusale-mega Esalu ilima Sia:ne Iasu

¹ Asunasi dunu amola eno Yesu Ea fa:no bobogesu dunu Yudia soge ganodini, da Dienadaile dunu da Gode Ea sia: lalegagui dagoi, ilia nabi. ² Amalalu, Bida da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:loba, Yu dunu amo da Dienadaile dunu ilia gadofu damumusa: dawa:i, ilia Bidama gagaboi. ³ Iliia amane sia:i, “Di abuliba:le di da gadofu hame damui Dienadaile dunu amo ea diasuga asili, gilisili ha:i nasula?”

⁴ Amaiba:le, Bida da hou huluane degabo hamoi amola fa:no mabe huluane ilima olelei.

⁵ Amane, “Na da Yoba moilaiga sia:ne gadoloba, esalawane agoane ba:i. Liligi gudu sa:ili amo da abula la:idi bega: eno gagui la:idi bega: eno gagui biyaduyale agoane gagui amo, muagado yolesili osoboga doaga:musa: dalebe ba:i. Amo liligi da na gadenene doaga:i. ⁶ Na da abula ganodini ba:beba:le, ohe fi, sio fi, sema hamoi amola sema hame liligi, gilisili esalebe ba:i. ⁷ Amanoba, sia: bagade na nabi agoane, ‘Bida! Di wa:legadole, amo liligi medole legele moma!’ ⁸ Be na bu adole i, ‘Hina Gode! Hame mabu! Na da sema hamoi ha:i manu hamedafa nasu!’ ⁹ Amanoba, na da sia: eno muagado misi amane nabi, ‘Gode da liligi amo ea ledi sema fadegale ilegei, amo da ledi gala mae sia:ma!’

¹⁰ Amo hou da udianawane ba:i. Amalalu, amo liligi Gode da bu muagado amoga hiougili, bu hame ba:i. ¹¹ Amogaluwane, dunu udiana, ilia da Sesalia moilaiga asunasili, na esalu diasu amoga doaga:i. ¹² Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da nama mae aligili, ilima sigi masa:ne sia:i. Na na:iyado guiguda: esala gafeyale gala, Yoba Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu, ilia amola sigi asili, Sesalia moilaiga doaga:le, ninia Gonilia:se ea diasua golili sa:i. ¹³ E da a:igele dunu ea diasu ganodini lelebe ba:i, amo ninima olelei. A:igele ea sia: ema amane olelei, `Di dunu asunasima. Yoba moilaiga dunu ea diodafa da Saimone Bida, amo lala, adola ahoasu dunu asunasima! ¹⁴ E da di amola dia sosogo fi huluane, dilima gaga:su logo olelemu!

¹⁵ Amalalu, na da ilima muni sia:nanoba, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala ninia dogo ganodini musa: aligila sa:i, amo defele, ilia dogo ganodini aligila sa:i.

¹⁶ *Amalalu, na da Hina Yesu Gelesu Ea sia: bu dawa:i. E musa: amane sia:i, ‘Yone da dunu hanoga fane sanasi. Be Na da fa:no Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga dili ba:bodaise hamomu. ¹⁷ Amaiba:le, Gode da hahawane dogolegele iasu liligi musa: ninia Hina Yesu Gelesu Ea hou lalegaguiba:le ninima i liligi defele, E da Dienadaile dunuma i dagoi, ninia noga:le ba:sa. Amaiba:le, na da Gode Ea logo hedofamu hamedei ba:i!”

¹⁸ Amo sia: nababeba:le, ilia logo hedofamusa: sia: yolesili, Godema nodoi. Ilia amane sia:i,

* **11:16:** Asunasi Dunu Ilia Hou 1:5

“Dafawane! Gode da Dienadaile dunu Ema sinidigima:ne amola eso huluane Fifi Ahoanusu lama:ne, logo fodoi dagoi!”

Yesu Ea Fa:no Bobogesū Fi A:dioge Moilai bai bagadega Esalu

¹⁹ †Yesu Ea fa:no bobogesū dunu mogili, Sidibene medole legei hou amo fa:no mabe se nabasu hou beda:iba:le, afafale, mogili da Finisia, Saibalase amola A:dioge, amoga asili, Gode Ea Sia: olelelalu. Be ilia da Yu dunu ilima fawane olelei. ²⁰ Be eno Yesu Ea fa:no bobogesū dunu da Saibalase amola Sailini yolesili, ilia A:dioge moilai bai bagadega asi. Be ilia Hina Yesu Gelesu Ea sia: Ida:iwane gala, amo Dienadaile dunu amola dunu huluane ilima olelei. ²¹ Hina Gode Ea gasa da fidibiba:le, ilia sia: nababeba:le, dunu bagohame da dafawaneyale dawa:beba:le, Hina Godema sinidigili, Ea hou lalegagui.

²² Yelusalemega Yesu Ea fi dunu da amo sia: nababeba:le, ilia da Banaba:se amo A:dioge moilai bai bagadega asunasi. ²³ Banaba:se da A:dioge moilaiga doaga:i. Gode da A:dioge fi ilima hahawane dogolegele iasu hou i dagoi ba:beba:le, e da hahawane ba:i. E da ilima ilia asigi dawa:su huluane amola dafawaneyale dawa:su hou huluane, hahawane Godema ima:ne sia:i. ²⁴ Banaba:se da dunu ida:iwane esalu. Ea dogo da Gode Ea A:silibu Ea hou amola dafawaneyale dawa:su hou, amoga nabaiwane dialu. Amaiba:le, dunu bagohame da Yesu Ea hou lalegagui.

† **11:19:** Asunasi Dunu Iliā Hou 8:1-4

²⁵ Amalalu Banaba:se da Solo hogomusa:, Dasase moilaiga asi. ²⁶ Hogole ba:lalu, e da Solo A:dioge moilaiga oule asi. Ode afae ganodini mae yolesili, Banaba:se amola Solo da Yesu Ea fa:no bobogesu fi ilima gilisili, ela dunu bagohame ilima Yesu Ea hou olelei. A:dioge moilaiga, degabo agoane eno dunu ilia Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu ilima Galisadiane (Christian) dio asuli.

²⁷ Amo ode ganodini, balofede dunu ilia Yelusaleme moilai bai bagade yolesili, A:dioge moilaiga doaga:i. ²⁸ †Balofede afadafa, ea dio amo A:gabase da Gode Ea A:silibu amo Ea gasaga, ha: bagade da osobo bagade soge huluanedafa amoga doaga:mu sia:i. (Amo ha:i bagade da Galodiase e da Louma fi ilima hina bagade esalebe, amo esoga doaga:i.) ²⁹ Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia ilegele, ilia afae afae ilia labe defele, ilia Yesu fi na:iyado dunu Yudia soge ganodini esalu, amo fidima:ne, muni iasimusa:dawa:i. ³⁰ Iliia muni gagadole, Banaba:se amola Solo, elama ianu, ela da bu Yudia sese asigilai dunu ilima ima:ne sia:i.

12

Eno Se Nabasu Doaga:i

¹ Amo esoha, Louma gamane hina bagade amo da Isala:ili soge ouligisu, ea dio amo Helode, e da Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu mogili ilima bai muni se dabe iasu.

† **11:28:** Asunasi Dunu Iliia Hou 21:10

² Ea sia:beba:le, ea dadi gagui dunu da Ya:mese (Yone ea ola) gobihei bagadega medole legei. ³ Yu dunu da amo hou hahawane ba:i. Iliia da ema hahawane ba:loba, Helode da Bida afugili se dabe iasu diasu ganodini salima:ne sia:i. (Amo eso da Yu dunu ilia Yisidi Hame Agi Nasu eso amoga hamoi.) ⁴ *Iliia Bida se dabe iasu diasu ganodini sali. Ea se dabe iasu diasu sosodo aligisu dunu da gilisisu biyaduyale gala amola amo gilisisu afae afae biyaduyale gala amo ganodini da dadi gagui biyaduyale gala. Baligisu Lolo Nasu na dagoloba, Helode da dunu huluane ba:ma:ne Bidama fofada:musa:, dawa:i galu. ⁵ Amaiba:le, ilia Bida se dabe iasu diasu ganodini ouligi. Be Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia Godema ha:giwane sia:ne gadolalu.

Bida ea Se dabe iasu diasu Logo Doasibi Ba:i

⁶ Bida da aya fofada:mu, amo gasi ganodini, Bida da sosodo aligisu dunu aduna, Bida dogoa, sosodo aligisu dunu la:didili esalu. Bida da golai. E da ea ouligisu dunu ilima sa:inega la:gi. Se dabe iasu diasu logoga eno sosodo aligisu dunu esalebe ba:i.

⁷ Hedolowane, Gode Ea A:igele dunu misini lelebe ba:i. Se dabe iasu diasu ganodini hadigi bagade ba:i. A:igele da Bida ea gidaia gaguli, uguguli, didilisili, amane sia:i, “Hedolo! Wa:legadoma!” Amalalu, sia:ine Bida ea loboga la:gi da udigili fadegale fasili, osoboga sa:i. ⁸ Amalalu, a:igele dunu da amane sia:i, “Dia bulu fegoma! Dia emo salasu salima!” Bida da amo

* **12:4:** Gadili Asi 12:1-27

hamonoba, a:igele da amane sia:i, “Dia abula idiniginisili, nama fa:no bobogema!” ⁹ Bida da se dabe iasu diasuga fisimusa:, ema fa:no bobogei. Be amo hou da a:igele da dafawane hamobebay-ale e da hame dawa:i galu. Amabela:? e da simasia ba:bela:? e agoane dawa:i galu. ¹⁰ Ela da se dabe iasu diasu sosodo aligisu dunu afadafa baligilalu, eno amola baligili, ela da gasa bagade ouli se dabe iasu diasu logo ga:su, amoga doaga:i. Ela masa:ne, logo ga:su hisu udigili doasili, ela gadili asi. Ela da logoga ahoanoba, a:igele da Bida hedolo yolesili, alalolesi.

¹¹ Amalalu, Bida da ema doaga:i hou dawa:i galu. E amane sia:i, “Dafawane! Amo hou da dafawane. Helode da ea gasaga na wadela:musa: dawa:i galu amola Yu dunu amo hou ba:musa: dawa:i galu. Be Hina Gode da Ea a:igele dunu na gaga:ma:ne asunasi dagoi.”

¹² E da ea hou noga:le dawa:beba:le, asili, Meli (Yone Maga amo ea ame) amo ea diasuga doaga:i. Amo diasuga dunu bagohame gilisili Godema sia:ne gadolalebe ba:i.

¹³ Bida da logoga lulufigibiba:le, hawa:hamosu a:fini ea dio amo Louda da logo doasimusa: misi. ¹⁴ Be e da Bida ea sia:nababeba:le, hahawane bagade hamone, logo duimu gogolei. E da bu ganodini hehenane, ‘Bida da gadili lela’ eno dunuma sia:i.

¹⁵ Fofogadigili, ilia ema amane sia:i, “Di da dadousa!” Be e da mae yolesili amo da dafawaneyale sia:beba:le, ilia bu amane sia:i, “Amabela:? Ea a:igele da misibala:?”

¹⁶ Be Bida da mae yolesili, logoga lulufigisa lelu. Oualigilalu, ilia logo doasili, Bida ba:beba:le, bagadewane fofogadigi. ¹⁷ Ilia ouiya:ma:ne, Bida da ea lobo gaguia gadole, amo hou Hina Yesu Gelesu da e gadili masa:ne se dabe iasu diasu logo doasi, amo hou olelei. E amane sia:i, “Dilia amo hou Ya:mese amola eno fa:no bobogesu dunuma, olelema.” Amalalu, yolesili, e eno sogega asi.

¹⁸ Hahabe doaga:le, se dabe iasu diasu sosodo aligisu dunu da fofogadigiba:le, udigili hehenane lalu. Bida da habi asiyale bagadewane dawa:i galu. ¹⁹ Helode ea sia:beba:le, ilia bagadewane hogole ba:loba: hamedei galu. Amaiba:le, Helode ea sia:beba:le, eno dadi gagui dunu da Bida ea sosodo aligisu dunuma bagadewane fofada:nanu, fane legei dagoi. Fa:no, Helode da Yudia soge yolesili, Sesalia sogega fonobahadi fimusa: asi.

Helode Bogoi

²⁰ Helode da Daia amola Saidone, amo dunu fi ilima ougi galu. Amaiba:le, ilia gilisili ema fofada:musa: asi. Ilia hidadea, Helode ea diasu ouligisu dunu ea dio amo Bala:sadase amoma ilima fidima:ne sia:i. Amalalu, Helodema doaga:le, e da ilima olofosu olelema:ne, ilia ha:giwane edegei. Ilia ha:i manu ilia eso huluane Helode ea sogega fawane lasu, amaiba:le olofomusa: dawa:i.

²¹ Eso afadafa ilegei amoga, Helode da ea hina bagade abula salawane, ea Fisu amoga fila heda:le, dunu huluanema sia:ne iasu i. ²² Ilia da ea sia: nababeba:le, amane wele sia:i, “Amo sia:

da dunu ea sia: hame. Amo da ‘gode’ ea sia: agoane!”

²³ Amogaluwane, Gode Ea a:igele dunu da Helode fane legei. Bai Helode da dunuma Godema nodoma:ne hame sia:beba:le, hi gasa fi hou fawane hidale dawa:beba:le, a:igele dunu da e fane legei. Helode da ifidiga na dagoiba:le, bogoi.

²⁴ Be dunu eno bagohame da Gode Ea sia: nababeba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu fi ilia idi da bu heda:su.

²⁵ Banaba:se amola Solo, ela hawa: hamoi dagoiba:le, Yelusaleme moilai bai bagade yolesili bu A:dioge moilaiga misi. Ela Yone Maga oule asi.

13

Ilia da Banaba:se amola Solo Ilegele, Asunasi

¹ A:dioge Yesu Ea fa:no bobogesu fi amo ganodini, balofede amola olelesu dunu esalebe ba:i. Ilia dio amo da Banaba:se, Simione (eno dio da Bunumai), Liusiase (Sailini dunu), Ma:naene (Helode ea fofoi mano) amola Solo,. ² Amo dunu ilia Hina Yesu Gelesu Ea hawa: hamonoba amola ha:i mae nawane sia:ne gadoloba, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ilima amane sia:i, “Dilia Banaba:se amola Solo Nama ilegema! Bai Na da ela Na hawa: hamomusa:gini, ilegei dagoi!”

³ Amalalu, ilia ha:i mae nawane sia:ne gadolalu, elama lobo ligisili, asunasi.

Saibalase Soge Ganodini

⁴ Gode Ea A:silibu da asunasiba:le, Banaba:se amola Solo, da Siliusia moilaiga asi. Amo moilaiga ilia dusagai foga ahoasu liligi amo ganodini fila heda:le, Saibalase sogega asi. ⁵ Sa:lamisi moilaiga doaga:le, ela Yu dunu ilia sinagoge diasu ganodini Gode Ea sia: olelei. Yone Maga da misiba:le, e da ela fidisu.

⁶ Asili, ilia Saibalase oga na:iyadodili bega: doaga:le, Ba:ifose moilaiga doaga:i. Amo moilaiga ilia nabi dunu ea dio amo BaYesu ba:i. E da Yu dunu esalu, amola e da balofede dunu hamoi hisu da sia:i. Be e da ogogoi. ⁷ E da amo oga ouligisu dunu (e da Gamane dunu ea dio amo Sediase Bolase), bagade dawa:su dunu, ema na:iyado esalu. Sediase Bolase da Gode Ea sia: nabimu hanaiba:le, Banaba:se amola Solo, ema misa:ne sia:i. ⁸ Be nabi dunu ea dio amo Ilima:se (amo da Ba-Yesu ea dio Galigi sia: amo ganodini) e da Sediase Bolase ea dafawaneyale dawa:su hou hedofamusa: dawa:beba:le, Banaba:se amola Solo elama sia:ga gegei. ⁹ Amalalu Solo (ea dio eno da Bolo) ea dogo da Gode Ea A:silibu amo ea gasaga nabaiwane hamoiba:le, e da moloiwane amo nabi dunuma ba:le, ¹⁰ amane sia:i, “Di da Sa:ida:ne ea mano esala. Di da ida:iwane liligi huluane amoma ha lai. Di da eso huluane wadela:i ogogosu hou hamonana. Eso huluane di da Gode Ea dafawane hou sinidigili bu ogogosu hamomusa: dawa:lala. ¹¹ Wali, di da Gode Ea gasa hou ba:mu! Dia si da wadela:mu! Di da eso ea hadigi mae ba:le, Gode Hi fawane hobea uhisia bu ba:mu.” Amalalu, hedolowane Ilima:se ea si da dofoi ba:i. E da udigili lalu, dunu

eno e loboлева:ne hogola ahoasu.

¹² Gamane ouligisu dunu da amo hou ba:beba:le, Gode Ea hou lalegagui dagoi. Bai e da Hina Gode Ea olelesu amoma bagadewane fofogadigi.

A:dioge Moilai bai bagade Ganodini

¹³ Bolo amola ea fidisu dunu, da Ba:ifose moilai fisili, asili, Bega moilai bai bagade Ba:mafilia soge ganodini amoga doaga:i. Amo moilaiga, Yone Maga da yolesili, Yelusaleme moilai bai bagade amoga buhagi. ¹⁴ Amalalu, Bega moilai fisili asili, ilia A:dioge moilai bai bagade Bisidia soge amo ganodini, amoga doaga:i. Sa:bade esoga ilia sinagoge diasu ganodini golili sa:ili, fi.

¹⁵ Sinagoge ouligisu dunu da Mousesese ea Sema amola Balofede dunu ilia dedei amo idilalu, ilima sia:ma:ne dunu asunasi. Iliia amane sia:i, “Na:iyado! Dilia da ninima fidimusa: sia: galea, dilia da ninima sia:mu ninia hanai gala.” ¹⁶ Bolo da wa:legadole, ea lobo gaguia gadole, amane sia:i, “Na fi Isala:ili dunu amola eno Dienadaile dunu dilia guiguda: Godema nodosu dunu! Na sia: nabima! ¹⁷ *Isala:ili fi ilia Gode da ninia aowalali ilegele, ili fi bagade hamoi. Iliia ga misi dunu agoane Idibidi soge ganodini esalu. Be Gode da Ea gasa bagade amoga, Isala:ili dunu fi gadili masa:ne, Idibidi soge amoga fadegale fasi.

¹⁸ †Ode 40 amoga, Gode da ilia hihi hou wadela:i hafoga:i soge amo ganodini ba:i. Be E

* **13:17:** Gadili Asi 1:7, 12:51 † **13:18:** Idisu 14:34; Mousesese ea Malasu 1:31

da mae yolesili, fidilalu. ¹⁹ †E da Ga:ina:ne soge ganodini fi bagade fesuale gala wadela:lesili, amola ilia soge Isala:ili dunu fi ilima i. ²⁰ §Amo hou da ode 450 amoga hamoi. Fa:no, E da fofada:su dunu ilima i. Asili, fofada:su dunu da fidilalu, amogainini balofede dunu ea dio amo Sa:miuele da ouligisu. ²¹ **Iliia da Godema hina bagade dunu ilima ima:ne adole ba:beba:le, Gode da Solo (Gisia ea mano e da Bediamini ea fi ganodini esalu) amo ilima i. E da ode 40 amoga ilia hina bagade esalu.

²² ††Amo dunu Gode da fadegale, bu Da:ibidi Isala:ili hina bagade hamoi. Da:ibidi ea hou olelema:ne, Gode amane sia:i, `Yesi ea mano Da:ibidi amo ea hou Na da hahawane ba:sa. E da Na hanai liligi hamomusa: dawa:.' ²³ Be Gode da Ea musa: ilegele sia:i defele, Yesu Gelesu, Da:ibidi egaga fi dunu, amo Isala:ili dunuma Gaga:su dunu hamoi dagoi. ²⁴ ††Yesu da Ea hawa: hamosu hame muni hamone, Yone da Isala:ili dunu huluane ilima ilia wadela:i hou yolesili, ba:bodaise hou hamoma:ne, olelei dagoi.

²⁵ §§Yone da ea hawa: hamosu gadenei dagoi galu, e da dunu huluanema amane sia:i, `Na da nowayale dilia dawa:bela:? Dilia da misunu dunu misa:ne ouesala. Na da amo dunu hame. Be nabima! E da na mabe amo fa:no misunu. Ea

† **13:19:** Mousese ea Malasu 7:1; Yosiua 14:1 § **13:20:**
 Bisisu 2:16; 1 Sa:miuele 3:20 ** **13:21:** 1 Sa:miuele 8:5,
 10:21 †† **13:22:** 1 Sa:miuele 13:14, 16:12; Gesami Hea:su 89:20
 †† **13:24:** Maga 1:4; Luge 3:3 §§ **13:25:** Ma:diu 3:11; Maga
 1:7; Luge 3:16; Yone 1:20, 1:27

hou da ida:iwanedafa. Amaiba:le, na da Ea emo salasu fadegamu defele hame ba:sa!

²⁶ Na fi Isala:ili dunu, A:ibalaha:me egaga fi dunu! Amola Dienadaile dunu dilia guiguda: Godema nodone sia:ne gadosu dunu! Gode da amo gaga:su sia: ida:iwane gala ninima iasi dagoi. ²⁷ Bai Yelusalemega esalebe dunu fi amola ilia ouligisu dunu da Yesu da Gaga:sudafa hame dawa:i galu. Ilia da balofede sia: dedei amo Sa:bade eso huluane idisa. Be bai noga:le hame dawa:i. Be ilia Yesuma medoma:ne fofada:i dagoiba:le, balofede ilia olelei da dafawane ba:sa. ²⁸ *** Ilia Yesuma medoma:ne fofada:su bai hamedafa ba:i. Be ilia udigili Bailadema Yesu medole legemusa: sia:i.

²⁹ ††† Amalalu, Gode Sia: Dedei olelei defele huluane hamoi dagoiba:le, Ea da:i hodo ilia bulufalegeiga fadegale, gele gelabo amo ganodini sali. ³⁰ Be Gode da Ea bogosu fisimusa:, Ea da:i hodo wa:lesili, uhinisi. ³¹ ††† Amalalu, E da eso bagohame lalebeba:le, Ea hou lalegagui dunu ilia musa: gilisili Ga:lili fisili Yelusalemega doaga:musa: logoga ahoasu, ilia da Yesu Ea da:i hodo ba:i. Amo dunu ilia da wali Isala:ili dunuma olelemusa:, ba:su dunu esala. ³² - ³³ §§§ Ninia da Sia: Ida:iwane Gala dilima olelemusa: misi dagoi. Gode da musa: ninia aowalali dunu ilima hahawane dogolegele imunusa: sia:i liligi, E da ilia fa:no mabe mano (nini) ninima

*** **13:28:** Ma:diu 27:22-23; Maga 15:13-14; Luge 23:21-23; Yone 19:15 ††† **13:29:** Ma:diu 27:57-61; Maga 15:42-47; Luge 23:50-56; Yone 19:38-42 ††† **13:31:** Asunasi Dunu Ilia Hou 1:3 §§§ **13:33:** Gesami Hea:su 2:7

olelei dagoi. E da Yesu Gelesu wa:lesibiba:le, amo hou ninima i. Gode Sia: Dedei Gesami Hea:su ageyadu amo ganodini dedei diala didili hamoi amane,

‘Di da Na Gofedafa.

Na da wali eso dia Ada hamoi.’

³⁴ *Gode da eno sia: olelei. Amo da Yesu da uli dogoi amo ganodini mae dasama:ne bogosu fisimusa:, Gode da wa:lesi amo amane olelei,

‘Na da sema hahawane dogolegesu hou

Na musa: Da:ibidima imunu ilegele sia:i liligi, amo Dima imunu.’

³⁵ †Gode Sia: eno da amane dedei,

‘Dia hawa: hamosu dunu Dima dogolegei dawa:su dunu,

amo da udigili uli dogoi amo ganodini dasama:ne,

Di da hame yolesimu.’

³⁶ Bai Da:ibidi da osobo bagadega esalea, e da Gode Ea hawa: hamonanu, amalu bogole, ea aowalali ilia uli dogoi amo ganodini salawane dasai. ³⁷ Be Gode da Yesu bogosu yolesima:ne wa:lesibiba:le, Yesu Ea da:i hodo da amo dasasu hame ba:i.

³⁸ Dilia huluane! Na fi Isala:ili dunu noga:le dawa:ma! Yesu Ea hou hamoiba:le, ninia wali wadela:i hou gogolema:ne olofosu hou dilima olelesa.

³⁹ Nowa dunu da Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:sea, ea wadela:i hou da musa: se dabe iasu diasu agoane dialebe be wali se dabe iasu diasu da doasibi ba:sa. Mousse ea Sema huluane nabawane hamomu da hamedeiba:le, amo se dabe iasu diasu doasimu

* **13:34:** Aisaia 55:3 † **13:35:** Gesami Hea:su 16:10

da hamedei ba:i. Be wali Yesuma dafawaneyale dawa:beba:le, dunu da halegale hahawane masunu dawa:.

⁴⁰ Dawa:ma:i! Balofede ilia musa: olelei dilima doaga:sa:besa:le dawa:ma:i! ⁴¹ †Iliia amane sia:i,

‘Hidale gasa fi dunu, nabima!

Bogomuwane fofogadigima!

Na waha hamomu liligi dilia da hamedafa dafawaneyale dawa:mu.

Dunu da amo dilima moloiwane olelemu.

Be dilia dafawaneyale dawa:musa: hamedeiwane ba:mu!’ ”

⁴² Bolo amola Banaba:se, da sinagoge diasu fisili ahoanoba, dunu huluane ela amo liligi bu noga:le olelema:ne, Sa:bade eso enoga bu misa:ne sia:i. ⁴³ Dunu huluane da gilisisu yolesi dagoloba, Yu dunu bagohame amola Dienadaile dunu (ilia da sinidigili, Yu fi ilia hou lalegagui dunu), amo bagohame Bolo amola Banaba:se, elama fa:no bobogei. Bolo amola Banaba:se, ilima asigi sia: sia:i. Ela da ilima Gode Ea hahawane dogolegele fidisu hou mae yolesili, amo ganodini esaloma:ne sia:i.

⁴⁴ Sa:bade eso enoga, amo moilai dunu mogili, gadenene huluanedafa da Yesu Ea sia: naba misi. ⁴⁵ Be Yu dunu da dunu bagohame gilisibi ba:beba:le, mudasu bagade ba:i. Iliia Boloma gadele sia:ga gegei. ⁴⁶ Be Bolo amola Banaba:se, ela mae beda:ne gasa bagadewane sia:i, “Dilia Yu dunu da hidadea Gode Ea sia: nabi dagoi. Bai Gode da amo ilegei dagoi. Be dilia amo sia: hihiba:le, dilia eso huluane Fifi Ahoanusu lamu

† 13:41: Haba:gage 1:5

dilia defele hame dawa:beba:le, defea, ninia dili fisili asili, Dienadaile dunuma olelemu. ⁴⁷ §Hina Gode da amo hamoma:ne sia:i ninima olelei amane,

‘Dilia da Dienadaile dunuma hadigi olelema:ne amola osobo bagade dunu ilia mae bogole Fifi Ahoanusu lama:ne,

Na da dili Na gamali agoane hamoi dagoi!’ ”

⁴⁸ Amo sia: nababeba:le, Dienadaile dunu da hahawane bagade ba:beba:le, Gode Ea Sia: amoma nodoi. Amola nowa dunu da eso huluane Fifi Ahoanusu lama:ne Gode da ilegei dagoi, amo dunu da Yesu Ea hou lalegagui.

⁴⁹ Amo soge ganodini, dunu huluane ilia Hina Gode Ea Sia: nabi dagoi. ⁵⁰ Be Yu dunu da ougili sia:beba:le, amo moilai bai bagade asigilai dunu amola Dienadaile Godema nodone sia:ne gadosu uda da Bolo amola Banaba:se elama se bagade iasu. Ilia da ela fisili masa:ne sefasi.

⁵¹ **Amaiba:le, ili fisimusa: olelema:ne, Bolo amola Banaba:se, da osobo ilia emo gafega diala amo doga:sili, yolesili asili, Aigouniame moilai bai bagadega asi. ⁵² Be Yesu Ea hou lalegagui dunu A:dioge moilai ganodini esala da hahawane bagade ba:i. Ilia dogo da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga nabaiwane ba:i.

14

Aigouniame Moilai bai bagade Hou

§ 13:47: Aisaia 42:6, 49:6 ** 13:51: Ma:diu 10:14; Maga 6:11; Luge 9:5, 10:11

¹ Aigouniame moilaiga Bolo amola Banaba:se, da ela musa: hou defele, sinagoge diasu ganodini Gode Ea Sia olelei. Ela da gasawane olelebeba:le, Yu dunu amola Dienadaile dunu bagohame da Yesu Ea hou lalegagui. ² Be mogili Yu dunu ilia lalegagumu higa:iba:le, ilia Dienadaile dunu ilima Yesu Ea fa:no bobogesunuma ougima:ne sia:i. ³ Be eso bagohame asunasi dunu da amo moilaiga Hina Gode Yesu Gelesu Ea Sia: gasawane olelesa ouesalu. Ela sia: amo Gode Ea hahawane dogolegele iasu olelesu sia: amo eno dunu da dafawaneyale dawa:ma:ne, ela da musa: hame ba:su gasa bagade dawa:digima:ne olelesu hamomusa:gini, Gode da gasa elama i.

⁴ Amalalu amo moilai fi dunu da mogi. Mogili ilia Yu dunu ilia la:idi esalu. Mogili ilia asunasi dunu fidimusa: dawa:i.

⁵ Amalalu, mogili Dienadaile dunu amola Yu dunu ilia ouligisu dunu, ilia da asunasi dunuma se imunusa: dawa:i galu. Ila da igiga medomusa: dawa:i. ⁶ Amo sia: nababeba:le, ilia yolesili, hobeale, Lisadala moilai bai bagade amola Debe moilai bai bagade, amo da Liga:iounia soge amo ganodini, amola eno soge amo sisiga:le dialu soge amoga asi. ⁷ Ela da amo soge ganodini, Gode Ea Sia: Ida:iwane olelei.

Lisadala amola Debe amo Ganodini Olelei

⁸ Lisadala moilai amo ganodini, dunu afae e da gasuga:igiwane lalelegele, hamedafa wa:le ahoasu esalu. ⁹ Amo dunu da fili, Bolo ea sia: nabaluu. Bolo da amo ea dafawaneyale dawa:su hou da e da uhimu defele ba:beba:le, ema moloiwane ba:lalu,

¹⁰ ha:giwane sia:i, “Di wa:legadoma!” Amalalu, amo dunu da hedolowane wa:legadole, lalu.

¹¹ Dunu bagohame gilisibi ba:i. Iliia da Bolo ea hamoi ba:beba:le, ilia sia:dafa (Liga:iounia sia:) amoga bagadewane wele sia:nanu, “ ‘gode’ ilia da dunu agoane bu afadenene, gudu sa:ili ninima doaga:i!” ¹² Amo dunu da amane dawa:i : Siuase e da ‘gode’ ilia ouligisu dunu amola Hemisi da ‘gode’ ilia sia: adole iasu dunu. Amaiba:le, ilia Banaba:sema Siuase dio asuli. Amola Bolo da sia: bagade olelebeba:le, ema Hemisi dio asuli.

¹³ Siuasema gobebe salasu dunu, amo ea debolo diasu da moilai bai bagade gadili dialu. E da gawali bulamagau amola ifa sokea liligi, moilai logo holeiga gaguli misi. E amola dunu bagohame gilisi, ilia da asunasi dunuma gobebe salasu hou hamomu hanaiba:le, gaguli misi.

¹⁴ Be ilia hamomu hanai liligi nababebeba:le, Banaba:se amola Bolo, ela da abula gadelale, dunu ilia gilisisu amo ganodini hehenane, bagadewane wele sia:nanu,

¹⁵ *¹⁵ “Dilia abuliba:le agoane hamosala? Ania da dili defele, osobo bagade dunu fawane. Ania Gode Ea Sia: ida:iwane dilima olelela misi. Ania da amo dili waha sia:i hamedei liligi yolesili, Godedafa (E da mu, osobo bagade, hano wayabo bagade amola amo ganodini liligi huluane, hamoi dagoi) Ema sinidigima:ne dilima olelela misi.

¹⁶ Musa:, dunu huluane da ilia hanai asigi dawa:su amoma fa:no bobogebeba:le, E da ilia logo hame hedofai. ¹⁷ Be osobo bagade dunu

* **14:15:** Gadili Asi 20:11; Gesami Hea:su 146:6

ilia Ea hou dawa:ma:ne, E da eso huluane hou ida:iwane olelesu. E da dilima muagado gibu iaha. Dilia ha:i moma:ne defele, E da dilia bugi fage legema:ne iaha. E da ha:i manu dilima iaha, amola hahawane hou bagade iaha!” ¹⁸ Asunasi dunu ela da ilima amo gasa bagade sia: sia:i. Be ilia da elama gobelesalasu hamomu bagadewane hanaiba:le, ela da amo logo damumusa: gadenene hamedeiwane ba:i.

¹⁹ Be Yu dunu eno da A:dioge moilai amola Aigouniame moilai yolesili, Lisadala moilaigamisi. Iliá sia:beba:le, dunu bagohame da Bolo amola Banaba:se yolesili, ilia la:ididili lelu. Iliá Bolo igiga medole legele, e bogoi dagoi ilia dawa:beba:le, ea da:i hodo hiougili moilai gadili ha:digi. ²⁰ Be Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Bolo ea da:i hodo amoga gadenene gilisibiba:le, Bolo da wa:legadole moilaiga buhagi. Golale, hahabe, e amola Banaba:se da Debe moilaiga asi.

Ela da A:dioge Moilaiga Bu Asi

²¹ Bolo amola Banaba:se da Debe moilai amo ganodini Gode Ea sia: Ida:iwane olelebeba:le, dunu bagohame da Yesu Ea hou lalegaguli, Ema fa:no bobogei. Amalalu, ela asili Lisadala moilaiga doaga:le, fisili asili, Aigouniame moilaiga doaga:le, fisili asili, A:dioge moilai Bisidia soge ganodini amoga doaga:i. ²² Ela Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia dogo denesima:ne, ilima asigi sia:su. Iliá dafawaneyale dawa:su hou mae fisima:ne, ela da ilima fidisu olelesu. Ela amane olelei, “Ninia da se nabasu bagohame

nabalu, hahawane Gode Ea Hinadafa Hou amo ganodini golili sa:imu!”

²³ Yesu Ea fa:no bobogesu fi afae afae hamobeba:le, Bolo amola Banaba:se, da sese asigilai Gode Ea hawa: hamomusa:gini ilegei dagoi. Ela da amo asigilai ilia hou defele ba:loba, ela da ha:i mae nawane, Hina Gode da ilegei dunu amo fidima:ne, Ema sia:ne gadosu.

²⁴ Ela da Bisidia soge golili baligili, Ba:mafilia sogega doaga:i. ²⁵ Amo soge ganodini ela da Gode Sia: amo Bega moilai ganodini olelelalu, asili, A:dalaia moilaiga doaga:i. ²⁶ Amo yolesili, ela foga ahoasu dusagai amo ganodini fila heda:le bu A:dioge moilaiga doaga:i. Amo moilaiga, musa: Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da ela hawa: hamomu amo Gode da Ea hahawane dogolegele iasu hou amoga fidima:ne, ilia da musa: sia:ne gadoi. Amo hawa: hamosu da wali dagoiwane ba:i.

²⁷ Ela da A:dioge moilaiga doaga:loba, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu huluane da ela sia: nababeba:le, gilisi. Ela da Gode da elama hou hamoi amola Dienadaile dunu da dafawaneyale dawa:ma:ne, Gode da logo doasi dagoi, amo sia:ne iasu olelei.

²⁸ Amalalu ela da Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu ilima eso bagohame sigi esalu.

15

Yelusaleme Moilai Bai Bagadega Fofada:su

¹ *Be eno dunu ilia da Yudia soge yolesili, A:dioge moilaiga misini, Yesuma fa:no bobogesu dunuma amane olelei, “Dilia da Mousesee ea Sema defele, gadofu damusu hou hame hamosea, Gode Ea gaga:su hou hamedafa ba:mu!” ² Amo olelebeba:le, Bolo amola Banaba:se da ilima sia:ga gegei. Amalalu, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da fofada:nanu, Bolo, Banaba:se, amola A:dioge dunu mogili ili asunasi. Ilia da Yelusaleme moilai bai bagade amoga asunasi dunu amola asigilai dunu, ilima bai adole ba:musa:gini asunasi.

³ Sese dunu da amo dunu asunasi. Ahoanoba, ilia Finisia amola Samelia, amo soge baligilaloba, dunu fi ilima Dienadaile dunu da sinidigili Godema buhagi amo olelebeba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da hahawane bagade ba:i. ⁴ Ilia Yelusaleme moilai bai bagade amoga doaga:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu huluane, asunasi dunu amola asigilai dunu huluane, ilima hahawane bagade yosia:i. Ilia hou hamoiba:le, Gode da gasa bagade hamoi, amo huluane ilia Yelusaleme fi ilima olelei.

⁵ Be mogili Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu, ilia da Fa:lisi gilisisu amo ganodini esalu dunu, amo da wa:legadole amane sia:i, “Musa: hame lalegagui Dienadaile dunu ilia Yesu Ea hou lalegagusia, ilia gadofu damuma:mu amola Mousesee ea Sema huluane nabawane hamoma:mu!” ⁶ Amaiba:le, asunasi dunu amola sese asigilai dunu, amo hou fofada:musa: gilisi.

* **15:1:** Gobeles Salasu 12:3

7 †Sedagawane fofada:nanu, Bida da wa:legadole amane sia:i, “Na fi dunu! Dilia dawa:! Musa: ninia fi amo ganodini, Gode da na da Dienadaile dunuma Ea Sia: Ida:iwane Gala olelemusa:, ilegei dagoi. 8 ‡Gode da dunu huluanedafa ilia asigi dawa:su liligi dawa:. E da Dienadaile dunuma hahawane bagade amo olelema:ne, Ea musa: Ea A:silibu Hadigidafa Gala ninima iasu amo defele, E da Dienadaile dunuma i dagoi. 9 E da ilima amola ninima hou hisu hisu hame hamoi. E da defele hamoi dagoi. Ili da Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Ea da ilia wadela:i hou goglema:ne olofoi. 10 Amaiba:le, dilia da abuliba:le Godema ougima:ne ado ba:ma:bela:? Ninia amola ninia aowalali dunu da amo musa: sema bagade liligi dioi bagade ba:beba:le, hamomu da hamedeiwane ba:i. Amaiba:le, abuliba:le amo dioi bagade liligi Yesu Ea fa:no bobogesu dunuma olelesala:? 11 Hame mabu! Hina Yesu Gelesu da ninima hahawane dogolegele iabeba:le, ninia Ea hou dafawaneyale dawa:be amola nini Helo logoga ahoasu ga:i dagoi ba:sa. Musa: hame dawa:su dunu da amo hou defele, Yesu Ea gaga:su hou ba:sa!”

12 Banaba:se amola Solo da Gode Ea gasa bagade musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hou ela da Dienadaile dunu fi amo ganodini hamoi, amo ilima olelelaloba, dunu gilisisu da ouiya:le esalu. 13 Ela sia: dagobeba:le, Ya:mese amane sia:i, “Na fi dunu! Nabima! 14 Gode da Dienadaile dunu fi ilima Ea asigi hou olelema:ne,

† 15:7: Asunasi Dunu Ilia Hou 10:1-43 ‡ 15:8: Asunasi Dunu Ilia Hou 2:4, 10:44

Ema fa:no bobogema:ne dunu fi ilegei dagoi. Sai-mone da amo hou ninima olelei dagoi. ¹⁵ Musa: balofede dunu ilia sia: Gode Sia: Dedei Buga ganodini dedei diala da amo hou defele olelesa, amane, ¹⁶ §Hina Gode da amane sia:sa;

Hobeia, Na da bu misini,

Da:ibidi ea hina bagade hou bu wa:lesimu.

Amo da wadela:lesiba:le dafai, be Na da bu hahamomu.

¹⁷ Amasea, eno osobo bagade fifi asi gala dunu da Nama doaga:mu.

Na da Na fi ganodini esaloma:ne,

Dienadaile dunu ilegei dagoi.

Amo dunu huluane da nama misunu.

¹⁸ Hina Gode da amo sia:sa. E da musa: hemonega olelei dagoi.’ ”

¹⁹ Ya:mese da eno amane sia:i, “Na agoane dawa:! Dienadaile dunu ilia waha Godema sinidigilala, ilima ninia se imunu da defea hame galebe. ²⁰ **Be amo hou fisili, ninia ilima meloa dedene imunu da defea. Amane, ‘Ha:i manu da loboga hamoi ogogosu ‘gode’ o wadela:i a:silibu ilima imunusa: lai dagoiba:le sema hamoi, amo mae moma. Amola wadela:i uda lasu hou amola sama da ea sama adole lasu hou, amo agoai hou huluane mae hamoma. Amola maga:me mae moma amola ohe fi amo da galogoa ga:iba:le medoi amo mae moma!’ ²¹ Bai Mousesese ea Sema da musa: amola wali, ilia Sa:bade eso huluane sinagoge diasu ganodini idilala. Amola ilia da moilai huluane amo ganodini, ea sia: olelelala.”

§ 15:16: A:imose 9:11-12 ** 15:20: Gadili Asi 34:15-17; Gobele Salasu 17:10-16, 18:6-23

Iliā da Dienadaile Dunuma Meloā Dedene I

²² Amalalu, asunasi dunu, sese asigilai dunu amola Yesu Ea fa: no bobogesu dunu huluane, fofada: nanu, ilia gilisisu amoga dunu enoma ilegemusa: dawa: i galu. Amo dunu ilia amola Bolo amola Banaba: se, A: dioge moilaiga asunasimusa: dawa: i. Iliā da dunu aduna, amo Yudase (eno dio da Basaba: se,) amola Sailase, ela hou hahawane ba: i. Amaiba: le, ilia da amo dunu asunasi. ²³ Iliā meloa dedene, ili gaguli masa: ne i, amane,

“Ninia asunasi dunu amola sese asigilai dunu - dilia olalali - ninia da dili Dienadaile dunu A: dioge moilai, Silia soge amola Silisia soge amo ganodini esala, dilima asigi sia: sa. ²⁴ Ninia gilisisu dunu mogili da asili, ilia sia: beba: le dilima se bagade iasu, amo ninia nabi dagoi. Be amo hou hamomusa:, ninia da ilima hamedafa sia: i. ²⁵ Amaiba: le, ninia gilisili, fofada: nanu, dilima ilegei adole iasu dunu asunasimusa: dawa: i galu. Ela da ninia dogolegei na: iyado Banaba: se amola Bolo sigi masunu. ²⁶ Banaba: se amola Bolo da Hina Gode Yesu Gelesu Ea hawa: hamobeba: le, eno dunu ilia ela medole legemusa: dawa: i galu. ²⁷ Defea! Ninia Yudase amola Sailase, dilima asuna ahoa. Ela da lafidili, nini meloa dedei liligi defele dilima adole imunu. ²⁸ Gode Ea A: silibu Hadigidafa Gala amola nini, da asigi dawa: su afadafa hamoi dagoi amane. Dilia dioi bagade liligi amoma mae dawa: ma. Be hagudu dedei liligi fawane nabawane hamoma. ²⁹ ‘Ha: i manu da loboga hamoi

ogogosu ‘gode’ ma wadela:i a:silibu ilima imunusa: lai dagoiba:le sema hamoi, amo mae moma. Maga:me mae moma. Ohe fi amo da galogoa ga:iba:le medoi amo mae moma. Amola wadela:i uda lasu hou huluane mae hamoma. Amo liligi huluane fisili, dilia hou ida:iwane hamosu dunu agoane ba:mu. Dilima asigisa!’

³⁰ Iliã da sia: adole iasu dunu asunasi. Iliã da A:dioge moilaiga doaga:le, ilia sia:beba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu huluane da gilisi dagoi. Amalalu, ilia da ilima meloa dedei i. ³¹ Iliã da amo sia: idibiba:le, amola asigi sia: amo ganodini dedei ba:beba:le, hahawane bagade ba:i. ³² Yudase amola Sailase, (ela amola da balofede hou dawa:i) ela da ilima mae beda:iwane, ilia dogo denesima:ne amola gasa ima:ne, sia: sedagawane olelei. ³³ Ela da amo moilaiga esalu, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da ela olofoiwane ela asunasi dunuma buhagima:ne asunasi. ³⁴ Be Sailase da amogawi bu esalumusa: dawa:i. ³⁵ Bolo amola Banaba:se ela amola da A:dioge moilaiga esalu. Ela amola eno dunu bagohame da gilisili Hina Gode Ea sia: Ida:iwane olelelalu.

Bolo amola Banaba:se da Afafai

³⁶ Fa:no, Bolo da Banaba:sema amane sia:i, “Defea! Ninia buhagili, ninia musa: moilaiga nini Hina Gode Sia: olelei, ninia fi dunu ilia waha esalebe hou ba:musa: masunu da defea!” ³⁷ Banaba:se da Yone Maga sigi masunu dawa:i galu. ³⁸ ††Be Bolo da amo dunu sigi masunu

†† **15:38:** Asunasi Dunu Iliã Hou 13:13

higa:i galu. Bai Yone Maga da musa: ea hawa: hamosu mae dagole, Ba:mabilia soge udigili yolesili, sinidigili buhagi. ³⁹ Bolo amola Banaba:se, da sia:ga gegei. Sia:ga bagade gegeiba:le, ela da afafai. Banaba:se da Yone Maga oule asili, foga ahoasu dusagai amo ganodini fila heda:le, Saibalase ogaga doaga:musa: asi.

⁴⁰ Be Bolo da fidisu dunu eno amo ea dio Sailase amo ilegele, yolesili asi. Ahoabeba:le, Gode da ela hahawane dogolegele fidima:ne, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da Godema sia:ne gadoi. ⁴¹ Ela da Silia amola Silisia, amo soge ganodini Gode Ea fa:no bobogesu fi huluane ilima gasa ima:ne lalu.

16

Dimodi da Bolo amola Sailase elama Gilisi

¹ Bolo da asili, Debe moilaiga doaga:le, yolesili asili, Lisadala moilaiga doaga:i. Amo moilai ganodini Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ea dio amo Dimodi esalu. Ea ame da Gode Ea hou lalegagui Yu uda esalu, be ea ada da Galigi dunu. ² Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu Lisadala amola Aigouniame moilai amo ganodini esalu, ilia huluane da Dimodi ea hou hahawane ba:i. ³ Bolo da Dimodi sigi masunu dawa:beba:le, ea gadofu damui. Yu dunu huluane amo soge ganodini ilia Dimodi eda da Galigi dunu dawa:i. Amo dawa:beba:le, e da Dimodi ea gadofu damui. ⁴ Ila moilai enoma enoma asili, ilia da Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunuma, Yelusaleme moilai bai bagade fi, asunasi dunu amola sese asigilai dunu ilia fofada:su liligi olelei. Amola amo

sema nabawane hamoma:ne sia:i. ⁵ Amaiba:le, sese fi dunu ilia dafawaneyale dawa:su hou da asigilalu. Eno dunu da ilima gilisiba:le, ilia idi da bagade heda:su.

Bolo da Daloua:se Moilai Ganodini Esalawane Ba:i

⁶ Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ilima amo A:isia soge ganodini Gode Sia: olelemu da logo hame gala, olelei. Amaiba:le, ilia Falidia amola Gala:isia, amo soge ganodini lalu. ⁷ Iliá Misia soge alalo amoga doaga:le, ilia Bidinia soge ganodini masunu dawa:i galu. Be Yesu Gelesu Ea A:silibu Hadigidafa Gala da logo hame gala olelebeba:le, yolesi. ⁸ Amaiba:le, ilia Misia soge baligili, Daloua:se moilai bai bagadega doaga:i.

⁹ Amo gasiga, Bolo da ea asigi dawa:su ganodini esalawane ba:i. E da Ma:sidounia dunu lelu ema ha:giwane agoane adole ba:lalebe ba:i, “Nini fidimusa:, Ma:sidounia sogega misa!” agoane ba:i. ¹⁰ Bolo da amo esalu ba:su ba:beba:le, ninia da Ma:sidounia sogega masa:ne momagei. Bai Gode da nini amo dunuma Ea Sia: Ida:iwane olelema:ne ninima wei dagoi, ninia dawa:i.

Filibai Moilai Bai Bagadega, Lidia da Gode Ea Hou Lalegagui

¹¹ Daloua:se moilai bai bagade yolesili, ninia foga ahoasu dusagai amo ganodini fila heda:le, moloiwane asili, Sa:moudala:isi oga amoga doaga:le, golale, asili, Nia:boulisi moilai bai bagadega doaga:i. ¹² Dusagai fisili, ninia soge amo golili, Filibai moilaiga doaga:i. Filibai da Ma:sidounia soge amo ganodini bisili moilai

dialu. Louma gamane da amo moilai ouligisu. Amo ganodini ninia eso bagahame agoane esalu. ¹³ Sa:bade esoga ninia moilai yolesili gadili asili, Yu dunu ilia hano bega: Godema sia:ne gado-musa: gilisisu amo ninia dawa:beba:le, amo sogebi hogolalu. Uda da gilisibi ba:loba, ninia amola fili, ilima sia: dasu. ¹⁴ Amo uda gilisisu da ninia sia: nabi. Uda afae ea dio amo Lidia. E da Daiadaila esalu uda, amola ea hawa: hamosu da abula ogaiyei bidi lasu. E da Godema nodosu hou hanai galu. Amalalu, Bolo da sia:beba:le, Hina Gode da Lidia ea dogo ganodini olelebeba:le, e Bolo ea sia: hanaiwane nababeba:le, lalegagui. ¹⁵ E amola dunu amola uda, huluane ea diasu ganodini esalu, da hanoga fane sanasinanu, e ninima amane sia:i, “Na da Yesu Gelesu Ea hou moloiwane lalegagui dagoi amo dilia dafawaneyale dawa:i galea, na diasuga ouesalumusa: misa.” E da ninima ha:giwane adole ba:beba:le, ninia da ea diasuga ouesalu-musa: asi.

Filibai Moilaiga Iliá Bolo amola Sailase, Se Dabe Iasu Diasu Ganodini Sali

¹⁶ Eso afaega, ninia sia:ne gadosu sogebi doaga:musa: ahoanoba, muniga bidi lai udigili hawa: hamosu a:fini da ninima doaga:i. Ea dogo ganodini Fio mano aligila sa:iba:le, amo ea gasaga e da ba:la:lusu hou hamosu. E da fa:no misunu hou eno dunuma olelebeba:le, ilia da muni bagade amo a:fini ea ouligisu dunuma iasu. ¹⁷ E da Bolo amola ninima fa:no bobogele, bagadewane amane wele sia:nanu, “Amo dunu da ‘gode’ huluanema baligisu Gode, amo Ea

hawa: hamosu dunu. Iliá da dilima gaga:su logo olelemu!” ¹⁸ Amo hou e da eso bagohame amoga hamobeba:le, Bolo da da:i dioi bagade ba:i. E da sinidigili, wadela:i a:silibu amo a:fini ea dogo ganodini esalu amoma amane sia:i, “Yesu Gelesu Ea Dioba:le, di amo a:fini ea dogoga fadegale fasima!” Amogaluwane, Fio liligi da mugului dagoi.

¹⁹ Be amo a:fini ea ouligisu dunu da ilia muni lamu logo damui dagoi ba:beba:le, ilia Bolo amola Sailase gagulaligili, fofada:su dunu amo fofada:su soge bidi lama:ne diasu soge amo ganodini dialu, amoga hiouginana asi. ²⁰ Iliá da Louma fofada:su dunuma doaga:loba, amane sia:i, “Amo dunu da Yu dunu. Iliá sia:ga gegesu ninia moilai ganodini wili gala:sa. ²¹ Iliá hou ninia sema wadela:musa: olelesa. Ninia da Louma fi dunu esala. Amaiba:le ninia da ili hou hamomu amo da hamedei!” ²² Dunu huluane gilisi da amo dunu fidimusa:, Bolo amola Sailase, elama sia:ga gegei. Amalalu, Louma fofada:su dunu da Bolo amola Sailase, ela abula gadelale fadegale fasili, dadi gagui dunu da ela fegasuga fama:ne sia:i. ²³ Ha:giwane fananu, ilia da ela se dabe iasu diasu ganodini ha:digi. Se dabe iasu diasu ouligisu dunuma logo noga:le ga:sima:ne sia:i.

²⁴ Amo sia: nababeba:le, se dabe iasu diasu ouligisu dunu e da Bolo amola Sailase, se dabe iasu diasu ganodinidafa, amo ganodini sali. Ela mae masa:ne, ela emo e da dioi bagade ifa amo ganodini la:gi.

²⁵ Gasimogoa, Bolo amola Sailase, Godema

sia:ne gadosa amola Gode Ea gesami hea:lalebe ba:i. Eno se dabe iasu diasu ganodini sali dunu huluane da nabaluu.

²⁶ Amalaloba, bebeda:nima bagade misi. Gasa bagadeba:le, se dabe iasu diasu amola se dabe iasu diasu lelu soqe, da bagadewane ugugui. Hedolowane, se dabe iasu diasu logo huluane doasili, se dabe iasu diasu dunu huluane ili sia:ine la:gi udigili fadegai dagoi ba:i. ²⁷ Se dabe iasu diasu ouligisu dunu e da nedigili, wa:legadole, logo doasi dagoi ba:beba:le, se dabe iasu diasu sali dunu huluane da hobeai dagoi, e agoane dawa:i galu. Amaiba:le, ea gobihei bagade duga:le gadole, hi da:i hi gobebe medomusa: dawa:i galu.

²⁸ Be Bolo da ema halagala:le amane sia:i, “Dia da:i mae medoma! Ninia huluane guiguda: esala!”

²⁹ Se dabe iasu diasu ouligisu dunu da ea hawa: hamosu dunu amo ema gamali gaguli misa:ne sia:i. E da se dabe iasu diasu ganodini hehenane, beda:iba:le e da Bolo amola Sailase, amo ela emo gadenenewane yaguguli diasai. ³⁰ Amalalu, e da ela loboolele gadili oule asili, elama adole ba:i, “Ada! Na gaga:ma:ne adi hamoma:bela:?”

³¹ Ela bu adole i, “Di da Hina Gode Yesu Gelesu dafawaneyale dawa:sea, lalegagusia, di amola dia sosogo fi da gaga:su ba:mu.” ³² Amalalu ela Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala ema amola dunu huluane amo diasu ganodini esalu, ilima olelei.

³³ Amalalu, se dabe iasu diasu ouligisu dunu da ela la:ididili oule asili, ela fa:gi amola fofai

dodofei. E amola ea sosogo fi, huluane gilisili hanoga fane sanasi.

³⁴ Amalalu, e da Bolo amola Sailase, bu ea diasuga oule heda:le, elama ha:i manu i. E amola ea sosogo fi, da Gode Ea hou waha dafawaneyale dawa:beba:le, hahawane bagade ba:i.

³⁵ Golale hahabe, Louma Gamane fofada:su dunu da dadi gagui dunu se dabe iasu diasu ouligisu dunuma, Bolo amola Sailase, gadili masa:ne se dabe iasu diasu logo doasima:ne sia:musa: asunasi.

³⁶ Amaiba:le, se dabe iasu diasu ouligisu dunu da Boloma amane sia:i, “Fofada:su dunu da di amola Sailase masa:ne, se dabe iasu diasu logo doasima, amo adomusa:, dunu asunasi dagoi. Amaiba:le, alia wali olofoiwane masunu da defea.”

³⁷ Be Bolo da dadi gagui dunuma amane adole i, “Ilia da ania da wadela:i hou hamoi hamedafa ba:i. Be ilia dunu huluane ba:ma:ne, ani bagade fasu. Ania amola da Louma fi dunu esala. Amalalu, ilia ani se dabe iasu diasu ganodini ha:digi. Be wali ilia ani wamowane gadili asunasimusa: dawa:sa. Hame mabu! Louma fofada:su dunu ilisu misini, asigiwane ani se dabe iasu diasu logo ilisu doasimu da defea!”

³⁸ Dadi gagui dunu da buhagili, Louma fofada:su dunuma amo sia: olelei. Bolo amola Sailase da Louma fi dunu, amo sia: nababeba:le, ilia bagadewane beda:i galu.

³⁹ Amaiba:le, ilia elama asili, elama asigi sia: sia:i. Amalalu, ela ilia lobolele, se dabe iasu diasu fisili, asigiwane eno diasuga masa:ne sia:i. ⁴⁰ Be Bolo amola Sailase, da se dabe iasu diasu fisili,

Lidia ea diasuga asi. Amoga ela Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu yosia:le, ilima fidisu asigi sia: sia:nanu, fisili asi.

17

Bolo amola ea na:iyado da Desalouniga Moilai bai bagadega Se Nabi

¹ Bolo amola Sailase, da A:mafiboulisi moilai bai bagade amola A:bolounia moilai baligili, Desalouniga moilai bai bagadega doaga:i. Amo moilai ganodini da sinagoge diasu galu. ² Ea musa: hamonanu hou defele, Bolo da sinagoge diasuga golili sa:i. Sa:bade eso udianaga, e da dunuma gilisili sia: dasu. ³ E da Gode Sia: Dedei olelei. Musa: dedei da Mesaia (Gode Ea ilegei dunu) da fa:no se nabimu amola bogole, wa:legadomu, e da amo dedei noga:le olelei. Bolo da amane sia:i, “Amo dunu Yesu Gelesu na da dilima olelesa, amo da Mesaia.” ⁴ Mogili da dafawaneyale dawa:beba:le, Bolo amola Sailase elama madelagi. Mogili ouligisu dunu ilia uda amola Galigi fi Godema nodone sia:ne gadosu dunu, ilia Bolo amola Sailase elama madelagi.

⁵ Be Yu dunu da mudabeba:le, ilia da wadela:i hamosu udigili esalebe dunu bagohame gilisi. Amo dunu da sia:ga gegebeba:le, dunu huluane Desalouniga moilai ganodini da wili gala:su. Wadela:i hamosu dunu da Bolo amola Sailase ela da Ya:isane ea diasuga esala, amo dawa:i galu. Ilia da ela dunu gilisisu amoga hiouginana masusa: dawa:i. Amaiba:le ilia Ya:isane ea diasuga gegemusa: doaga:la:i. ⁶ Be Bolo amola Sailase hame ba:beba:le, ilia da Ya:isane

amola eno Yesu Ea hou lalegagui dunu, hiougili, moilai fofada:su dunuma doaga:le, ilima amane halasu, “Amo dunu da soge huluane ganodini wili gala:su. Wali ilia da ninia moilaiga doaga:i dagoi. ⁷ Ya:isane da amo dunu ea diasu ganodini aowasu. Iliia huluane da ninia Louma Hina ea sema wadela:sa. Hina bagade eno Ea dio amo Yesu da esalebe, ilia da ogogole sia: daha!”

⁸ Amo sia:beba:le, dunu huluane gilisi amola moilai fofada:su dunu, da gilisili ougili sia:ga gegenana halasu. ⁹ Amalalu, fofada:su dunu da Ya:isane amola eno fa:no bobogesu dunu ilima ilia se dabe iasu diasu logo doasima:ne dabe lai dagole, ilima fisili masa:ne sia:i.

Bolo amola Sailase da Belia Moilai Bai Bagadega Doaga:i

¹⁰ Gasi doaga:beba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Bolo amola Sailase amo Belia moilaiga asunasi. Amoga doaga:loba, ela da sinagoge diasu ganodini golili sa:i.

¹¹ Amo moilai dunu ilia nabasu hou da Desalouniga dunu ilia hou baligi dagoi. Iliia hanaiwane Yesu Ea sia: nabasu. Eso huluane, Bolo ea sia:i liligi ado ba:ma:ne, ilia Gode Sia: Dedei Buga idili, bai hogolalu. ¹² Bagohame da lalegagui dagoi. Bagade gagui Galigi uda bagohame amola Galigi dunu bagohameda lalegagui dagoi. ¹³ Be Yu dunu Desalouniga moilaiga esalu, amo da Bolo da Belia moilai bai bagadega esalebe amola Gode Ea sia: olelei dagoi, amo nabi. Iliia da misini, Belia dunu Boloma ougima:ne wili gala:su. ¹⁴ Amaiba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Bolo hano wayabo bagade bega:

doaga:ma:ne asunasi. Be Sailase amola Dimodi da Belia moilaiga esalu.

¹⁵ Be Bolo ea ouligisu dunu da Bolo oule asili, A:denese moilai bai bagadega doaga:le, Belia moilai bai bagadega buhagi. Bu doaga:le, ilia Sailase amola Dimodi, elama Bolo ea olelei sia:i amo, Boloma hedolowane bu gilisima:ne sia:i.

Bolo da A:denese Dunuma Sia:i

¹⁶ Bolo da A:denese moilai bai bagadega Sailase amola Dimodi, ema bu gilisimusa: oue-salea, e da amo moilai ganodini ogogosu ‘gode’ loboga hamoi liligi bagohame ba:beba:le, se bagade nabi. ¹⁷ Amaiba:le, e da sinagoge diasu ganodini, Yu dunu amola Dienadaile Godema nodone sia:ne gadosu dunu, ilima bagade sia: dasu. Amola e da dunu bidi lama:ne diasu sogebi amo ganodini amola dunu amo da udigili manebeba:le, ilima sia: olelei. ¹⁸ Eno olelesu dunu fi ilia dio amo Ebigiulia:ne amola Sidouigi, ili amola Bolo, da gilisili fofada:su. Mogili ilia amane sia:i, “Amo gasa fi dadousa dunu da adi sia: dasula:?” Be eno dunu da bu adole i, “Amabela:? E da ‘gode’ liligi hisu amo ilia hou olelesala:?” Bolo da Yesu Gelesu Ea hou amola Ea wa:legadosu hou, amo olelebeba:le, ilia agoane sia: dasu. ¹⁹ Amaiba:le, ilia da Bolo Gasolo dunu gilisisu ilima oule asi. Gasolo gilisisu ea dio amo Eliobagase. Iliia ema amane adole ba:i, “Ninia da dia gaheabolo olelesu liligi amo bai nabimu hanai gala. ²⁰ Dia olelesu liligi mogili ninia fofogadigili naba. Ninia da amo bai dawa:mu hanai gala!”

²¹ (A:denese fi dunu amola ga misi dunu amo moilai ganodini esalu, da eso huluane gaheabolo hou sia: sa:imusa: dawa:lalu. Hou eno hame hamosu - amo fawane.)

²² Bolo da wa:legadole, Gasolo dunu huluane nabima:ne amane sia:i, “Dilia A:denese dunu huluane da a:silibu liligi ilima bagadewane dawa:lala, amo na da ba:sa.

²³ Na da dilia moilai ganodini dilia sia:ne gadosu sogebi ba:musa: ahoabeba:le, na da oloda ba:i. Amo da:iya dedei diala amane, “‘gode’ amo ninia hame dawa:” amo na ba:beba:le, dili da a:silibu liligi ilima bagadewane dawa:lala, na dawa:i. Amaiba:le, dilia hame dawa:su liligi, dilia ilima udigili sia:ne gadosu liligi, amo na da dilima olelemu. ²⁴ *Godedafa, E da osobo bagade amola amo ganodini liligi huluane, hahamoi dagoi. E da mu amola osobo bagade, amoma Hina Gode esala. E da dunu ili loboga gagui debolo diasu amo ganodini hame esala. ²⁵ Hisu da defele esala. Ninia da hawa: hamobeba:le, Ea hou fidimu da hamedei. Hisu da esalusu, mifo, liligi huluanedafa amola dunu huluanedafa ilima iahabeba:le, ninia da Ea hou afadenemusa: hame dawa:. ²⁶ Gode da dunu afadafa hamoi galu. Amo ea mano da osobo bagade fifi asi gala wali osobo bagade ganodini esala. Gode Hisu da ilia soge ilegei alalo amola ilia esalusu ode, amo ilegei dagoi. ²⁷ Bai E da osobo bagade dunu Gode hogoi helele ba:musa:, amo hanai galu. Be Gode da sogebi sedaga amo ganodini hame esala. E da

* **17:24:** 1 Hina bagade 8:27; Aisaia 42:5; Asunasi Dunu Ilia Hou 7:48

nini huluanema gadenenewane esala. ²⁸ Musa:
dunu da amane sia:i,

‘Ninia da Godema madelagiba:le, esalebe
amola lalebe, hou hamosu dawa:.’ Dilia
gesami hea:su dedesu dunu enoda amane
dedei,

‘Ninia amola da Ea mano esala.’

²⁹ Ninia da Gode Ea mano esalebeba:le, ninia
da E da hame esala ogogosu ‘gode’ gouliga ma sil-
ifaga ma igiga amo osobo bagade dunu ea gasaga
hamoi, E da amo liligi defele ninia dawa:mu da
defea hame galebe. ³⁰ Musa:, dunu da Gode Ea
hou hame dawa:beba:le, amo liligi ilia loboga
hamonoba, amo hou Gode da goglema:ne olofoi
dagoi. Be wali, E da gasa bagadewane, dunu
da ilia wadela:i hou yolesili, Ema sinidigima:ne
sia:sa. ³¹ Bai E da fofada:su eso ilegei dagoi. Amo
ganodini E da moloiwane osobo bagade dunu
huluanema fofada:mu. Amola E da Fofada:su
Dunu ilegei dagoi. E da dunu huluane amo
hou noga:le dawa:ma:ne, amo Fofada:su Dunu Ea
bogoi wa:lesi dagoi!”

³² Ilia da Bolo ea sia: amo da bogoi dunu
Godema wa:lesi amo sia: nababeba:le, mogili
da Boloma oufesega:su. Be mogili amane sia:i,
“Amo sia: ea bai ninia hobe bu nabimu hanai
gala!” ³³ Amalalu, Bolo da amo gilisisu yolesili,
asi. ³⁴ Dunu mogili ilia Boloma madelagili, Yesu
Ea hou lalegagui dagoi. Afae da Gasolo dunu ea
dio amo Daionisiase. Eno da uda ea dio amo
Da:malisi. Eno dunu amolawane da lalegagui.

Bolo da Golidia Moilai Bai Bagadega Doaga:i

¹ Bolo da A:denese moilai yolesili asili, Golidia moilai bai bagadega doaga:i.

² Amoga e da Yu dunu ea dio amo A:gowila gousa:i. A:gowila da Bonadase sogega lalelegei. Louma Hina ea dio amo Galodiase da Yu dunu huluane Louma soge fisili gadili masa:ne sia:beba:le, A:gowila amola ea uda e dio amo Balisila, da ayawane Golidia moilaiga misi esalu. Bolo da elama gousa:musa: asili, ³ ela diasuga esalu. E da ela defele, abula diasu amunasu hawa: hamosu hamonanebeba:le, elama gilisili hawa: hamonanu. ⁴ Bolo da Yu dunu amola Galigi dunu, ili Gode Ea Sia: dafawaneyale dawa:ma:ne, Sa:bade eso huluane sinagoge diasu ganodini fofada:nanu.

⁵ Sailase amola Dimodi da Ma:sidounia yolesili, ema doaga:beba:le, Bolo da eno hawa: hamosu yolesili, Gode Sia: fawane olelelalu. E da Yu dunuma Yesu da Mesaiadafa, amo sia: olelei.

⁶ Be ilia ema sia:ga gegeiba:le, amola ogogole e da wadela:i dunu ilia udigili sia:beba:le, e da ilia hou higa:i olelema:ne, ea abula osobo doga:ma:ne duduli, amane sia:i, “Dilia eso huluane Fifi Ahoanusu da fisi dagoiba:le, dilisu wadela:le hamoiba:le fisi. Ni hame! Wali na da dili yolesili, Dienadaile dunu ilima fawane Gode Ea sia: olelemu.”

⁷ Amaiba:le, e da Yu dunu yolesili, Godema nodone sia:ne gadosu Dienadaile dunu ea dio amo Daidiase Yasadase, amo ea diasu ganodini esalumusa: asi. Ea diasu da sinagoge diasu dafulili dialu. ⁸ Sinagoge ouligisu dunu ea dio

amo Galisibase, e amola ea sosogo fi huluane da Hina Yesu Gelesu Ea hou lalegagui dagoi. Amola Golidia moilai ganodini esalu dunu eno bagohame, Gode Ea sia: nababeba:le, lalegaguli, hanoga fane sanasi dagoi ba:i.

⁹ Gasi afaega, Bolo da mae golale esalawane ba:i. Amo ganodini, Hina Gode da ema amane sia:i, “Mae beda:ma! Mae yolesili, Gode Ea sia: olelelaloma! ¹⁰ Bai Na da dia Fidisu esala. Amo moilai bai bagade ganodini Na hou lalegagumu dunu da bagohame esalebeba:le, ha lai dunu da di wadela:mu hamedei ba:mu!” ¹¹ Amaiba:le, mae yolesili, Bolo da oubi 18 amoga, Gode Ea sia: olelesa esalu.

¹² Louma gamane da Aga:ia soge ouligima:ne, Louma dunu ea dio amo Galiou ilegei. Amalalu, Yu dunu da gilisili, Bolo gagulaligili, fofada:su diasuga hiouginana asi.

¹³ Iliia Galiouma amane sia:i, “Amo dunu da eno dunuma ili gamane sema wadela:ma:ne, Godema sia:ne gadosu hou giadofale olelesa.”

¹⁴ Bolo da bu adole imunusa: dawa:i galu. Be Galiou da Yu dunuma bu adole i, “E da wadela:idafa hou hamoi ganiaba, na da dilima asigiwane nabimu da defea gala:loba.

¹⁵ Be amo sia:ga gegesu da sia: amola dunu ea dio amola dilia Yu sema, amo hou fawane fofada:sa. Amaiba:le, dilisu amo hou hahamomu da defea galu. Na da amo udigili hou hame fofada:mu!” ¹⁶ Amalalu, e da Yu dunu gadili sefasi. ¹⁷ Amalalu, Yu dunu da sinagoge ouligisu dunu ea dio amo Sosodinisi, amo gagulaligili,

fofada:su diasu midadi bagadewane fananu. Be amo hou ba:beba:le, Galiou da hame sia:i.

Bolo da Golidia Yolesili, A:dioge Moilaiga Doaga:musa: Asi

¹⁸ *Bolo da eso bagohame Golidia moilai ganodini, e amola Yesu Ea fa:no bobogesú fi dunu gilisili esalu. Amalalu, e amola Balisila amola A:gowila ilia yolesili asili, foga ahoasu dusagai amo ganodini fila heda:le, Silia sogega doaga:musa: asi. Senegalia moilaiga fisimusa: dawa:loba, Bolo da hidadea ea dialuma hinabo enoga waga:i dagoi. E da musa: amo hou hamomusa:, Godema ilegele sia:beba:le, hamoi.

¹⁹ Iliá Efesase moilaiga doaga:i. Bolo da Efesase moilaiga A:gowila amola Balisila, yolei. Hisu da sinagoge diasu amo ganodini golili sa:ili, gilisili Yu dunu ilima fofada:su sia: dalu. ²⁰ Iliá da Boloma e da eso eno Efesase moilaiga ouesaloma:ne sia:i, be Bolo da ‘hame mabu’ sia:i. ²¹ Be yolesili asili, ilima amane sia:i, “Gode da hanai galea, na da dili bu ba:la misunu.” Amalalu, e da Efesase moilai yolesili, foga ahoasu dusagai amo ganodini fila heda:le, asi.

²² E da Sesalia moilaiga doaga:le, bu Yelusaleme moilai bai bagade amoga Yesu Ea fa:no bobogesú dunu gousa:musa: asi. Amalalu, yolesili, A:dioge moilaiga asi.

²³ A:dioge moilaiga ouesalu, e da yolesili, Gala:isia amola Falidia, amo soge ganodini Yesu Ea fa:no bobogesú dunu ilia dogo denesima:ne amola ilima gasa ima:ne lalu.

* **18:18:** Idisu 6:18

Abolose da Efesase amola Golidia, amo ganodini Gode Sia: Olelei

²⁴ Amo esoga, Yu dunu ea dio amo Abolose, e da A:legesa:nedelia moilaiga lalelegei, amo da Efesase moilaiga misi. E da Gode Sia: Dedei bagadewane dawa:i galu. E da lafidili olelesu hou bagade dawa:iou. ²⁵ Dunu eno da ema Gode Ea Logo olelebeba:le, e da hahawane mae giadofale, Yesu Ea hou olelesu. Be e da Yone Ba:bodaise amo ea hanoga fane sanasi hou fawane dawa:i galu.

²⁶ E da mae beda:iwane, sinagoge diasu ganodini olelesu hamoi. Be Balisila amola A:gowila da ea sia: nababeba:le, ela da amo dunu ela diasuga oule asi. Ela da Gode Ea Logodafa ema bu noga:le dawa:ma:ne olelei. ²⁷ Amalalu, Abolose da Aga:ia sogega masusa: dawa:i galu. Amaiba:le, Efesase Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Aga:ia fa:no bobogesu dunuma meloa dedene iasi. Iliia da Aga:ia dunuma ilia Abolose hahawane yosia:ma:ne sia:i. Abolose da amo sogega doaga:loba, e da dunu amo ilia da Gode Ea hahawane dogolegele iasu ba:beba:le, Yesu Ea hou lalegagui dagoi, e da amo bagade fidisu. ²⁸ E da Yu dunuma dunu huluane ba:ma:ne gasa bagadewane fofada:nanu. E da ilia sia: ea sia:ga osa:le heda:i dagoi. Gode Sia: Dedei da Yesu Gelesu da Mesaidafa olelesa, amo e da noga:le olelei.

19

Bolo da Efesase Moilai Ganodini Esalu

¹ Abolose da Golidia moilai ganodini esalea, Bolo da Gala:isia amola Falidia, amo soge ganodini lalu. E da Efesase moilaiga doaga:loba, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu mogili ba:i.

² E da ilima amane adole ba:i, “Dilia Gode Ea hou lalegaguiba:le, dilia dogo ganodini Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da aligila sa:ibela:?” Be ilia da bu adole i, “Ninia da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da esalebe hamedafa nabi!”

³ Bolo da bu adole ba:i, “Dilia ba:bodaise hamoi amo ea bai da adi baila:?” Iliia da bu adole i, “Ninia Yone Ba:bodaise ea olelei, amo hanoga fane salasu hou bai hamomusa:gini hamoi!”

⁴ *Bolo da bu adole i, “Yone da dunu ilia wadela:i hou dawa:beba:le, sinidigima:ne, fane salasu hou hamoi. Be e da Isala:ili dunuma amane olelei, ‘Nama fa:no misunu Dunu ea hou dafawaneyale dawa:ma. Yesu Gelesu Ea hou lalegaguma!’ ” ⁵ Amo sia: nababeba:le, ilia da Hina Gode Yesu Ea Dioba:le hanoga fane sanasi dagoi.

⁶ Bolo da ea lobo ili da:iya ligisili, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ilia dogo ganodini aligila sa:i. Amalalu, ilia sia: hisu hisu amoga sia:nanu, amola Gode Ea Sia: olelesu.

⁷ Dunu fagoyale gala agoane hamoi.

⁸ Amalalu, oubi udiana amoga, Bolo da sinagoge diasu ganodini, dunu huluane Gode Hinadafa Hou noga:le dafawaneyale dawa:ma:ne, e da ilima gilisili sia: dasu. ⁹ Be mogili ilia odagi igiwane hamoiba:le, dafawaneyale hame dawa:i.

* **19:4:** Ma:diu 3:11; Maga 1:4, 1:7-8; Luge 3:4, 3:16; Yone 1:26-27

Dunu huluane ilia midadi, ilia Hina Gode Ea Logo Ahoasu amoma lasogole sia:i. Amaiba:le, Bolo da ili fisili asili, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu oule asili, eso huluane e amola ili da Daila:nase olelesu diasu amo ganodini sia: dasu. ¹⁰ Amo hou da ode aduna amoga hamosu. Amaiba:le, dunu huluane, Yu dunu amola Dienadaile dunu A:isia soge amo ganodini esalu, ilia da Hina Gode Ea Sia: nabi dagoi.

Sifa ea Mano da Fio Liligi Fadegamusa: Dawa:i Galu

¹¹ Gode da Bolo ea loboga musa: hame ba:su gasa bagade hou hamonanu. ¹² Eno dunu da Bolo ea finimu dogas:su amola hawa: hamosu abula, amo ema lale, gaguli asili, oloi dunu digili ba:ma:ne gaguli asi. Oloi da digili ba:beba:le, ilia oloi da uhi amola eno Fio liligi ilia dogo ganodini sa:i galea da fadegale fasi. ¹³ Eno Yu dunu ilia da Fio liligi fadegale fasisu dawa: dunu, ilia amola Hina Gode Yesu Ea Dioba:le amo hou hamomusa: dawa:i galu. Iliia Fio a:silibu amoma amane sia:i, “Dilia! Yesu, amo Ea hou Bolo da olelesa, amo Ea Dioba:le fadegale fasima!” ¹⁴ Yu gobelesu salasu Hina dunu ea dio amo Sifa, amo ea dunu mano fesuale gala da agoane hamonanebe bai.

¹⁵ Be wadela:i a:silibu da ilima bu adole i, “Na da Yesu dawa:! Amola na da Bolo dawa:! Be Dilia! Dilia da nowala:?”

¹⁶ Amalalu doulasi dunu (amo ea dogo ganodini Fio liligi aligila sa:i) e da gasa bagade ilima doagala:le, ili huluane fananu, sefasi. Ea da ili da:i fa:gili, ili abula gadelale fadegale, sefasili, ilia diasu fisili, da:i nabadowane hobeai.

17 Yu dunu amola Dienadaile dunu, Efesase moilai ganodini esalu, amo sia: nababeba:le beda:i bagade ba:i. Iliá Hina Yesu Gelesu amo Ea Dio nodone dawa:i.

18 Yesu Ea hou lalegagui dunu bagohame da misini, dunu huluane ba:ma:ne, ilia wadela:i hou hamoi olelelalu, fofada:i dagoi. 19 Mogili da sema nabi hou amola wamuli dawa:su hou hamobeba:le, ilia amo hou olelesu buga gaguli misini, dunu huluane ba:ma:ne, laluga gobesi dagoi. Amo buga ea bidi lasu ilegei idili, amo da50,000 gina agoane ba:i.

20 Amaiba:le, Gode Ea hou da gasa bagadewane heda:i amola dunu bagohame soge huluane amo ganodini da Gode Ea sia: nabi.

Efesase Dunu da Wili Gala:i

21 Amo hou dagoloba, Bolo da Ma:sidounia soge amola Aga:ia soge, baligili, Yelusaleme moilai bai bagade amoga masusa: dawa:i galu. E amane sia:i, “Yelusaleme moilai bai bagade ba:lalu, na da Louma moilai bai bagade ba:la masunu.”

22 Amaiba:le, Bolo da ea fidisu dunu aduna amo Dimodi amola Ila:sadase, Ma:sidounia so-gega asunasi. E da bu A:isia soge ganodini eno hawa: hamomusa: dawa:i galu.

23 Amo esoga, Efesase moilai ganodini dunu ilia Hina Yesu Gelesu amo ea Logoga ahoabeba:le, gegesu da doaga:i. 24 Dunu afae ea dio amo Demidaliase da silifa amoga liligi hamosu. Efesase moilai ganodini, debolo diasu amo ganodini dunu ilia uda ogogosu ‘gode’ liligi ea dio amo Adema:se, ema nodone sia:ne

gadosu. Amo debolo diasu defele, Demidaliase da debolo diasu fonobahadi silifaga hamone, dunuma bidi labeba:le, ea hawa: hamosu dunu da muni bagade lasu.

²⁵ Amaiba:le ea hawa: hamosu dunu amola eno agoaiwane hawa: hamosu dunu, e sia:beba:le fofada:musa: gilisili, e da ilima amane sia:i, “Defea! Dilia huluane dawa:. Ninia amo hawa: hamobeba:le muni bagade laha. ²⁶ Be dilisu da amo dunu Bolo ea wali hawa: hamonanebe ba:sa. Ninia loboga hamoi liligi da ogogosu ‘gode’ e da sia: daha. Dunu bagohame Efesase moilaiga amola A:isia soge amo ganodini, amo Bolo ea sia: nababeba:le, dafawaneyale dawa:sa.

²⁷ Amaiba:le, ninia hawa: hamosu amoma dunu ilia da lasogole sia:sa:besa:le, na beda:i. Be amo fawane hame. Be ninia uda ‘gode’ Adema:se (A:isia dunu huluane amola osobo bagade fi dunu huluane, da ema nodone sia:ne gadosa) amo amola ea debolo diasu amola amoga dunu ilia lasogole sia:beba:le, amo da hamedei dafai liligi agoane ba:mu!” ²⁸ Dunu bagohame gilisi amo sia: nababeba:le, ougi bagade ba:i. Ila ha:giwane ha lale amane wele sia:i, “Efesase ‘gode’ Adema:se da bagadedafa!”

²⁹ Dunu huluane Efesase moilai ganodini amo sia: nababeba:le, halalalu. Ha lai gilisi dunu ilia Ma:sidounia dunu amo ela dio amo Ga:iase amola A:lisadagase, (ela da Bolo amola gilisili ahoasu) amo ilia gasawane gagulaligili, hehenane, moilai dunu ilia gilisisu diasu amoga hiouginana asi. ³⁰ Bolo da amo dunu gilisisu ilia

midadi fofada:musa: dawa:i galu. Be Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da ea masunu logo hedofai. ³¹ Mogili gamane fofada:su dunu, Boloma asigi dunu, ilia amola Bolo da gilisisu amoga mae masa:ne ema ha:giwane adole ima:ne, sia: adole iasi. ³² Be dunu gilisisu amo ganodini wili gala:su agoane ba:i. Mogili da liligi afadafa halasu, eno da liligi eno bagade wesu. Dunu bagohame da ilia gilisi da abuliba:le gilisibayale, hame dawa:beba:le, udigili halasu. ³³ Yu dunu da gilisisu midadi, dunu ea dio amo A:legesa:nede amo asunasiba:le, e da amo gegesu bai hamoyale, mogili ilia dawa:i galu. A:legesa:nede da dunu huluane ouiya:ma:ne ea loboga welalu, e da hi hou gaga:musa:, sia: sa:imusa: dawa:i galu. ³⁴ Be A:legesa:nede da Yu dunu amo ilia da ba:beba:le, ilia huluane gilisili bagadewane welalu amane, “Efesase ‘gode’ Adema:se da bagadedafa!”

³⁵ Halalalu, amalalu moilai sia: dedesu dunu da sia:beba:le, olofosu da doaga:i. E amane sia:i, “Na fi Efesase dunu! Ninia Efesase dunu fi da Adema:se Bagadedafa amo ea debolo amola sema igi da muagado misini, ninima doaga:i amola amo da ninia ouligisa, dunu huluanedafa dawa:. ³⁶ Amo sia: da moloidafa. Dunu da ‘Amo sia: da ogogosa’ amo sia:mu da hamedei. Amaiba:le, ougi yolesili, olofoma. Udigili wili gala:su mae hamoma. ³⁷ Amo dunu dilia waha hiouginana misi da debolo diasu liligi hame wamolasu. Ilia Adema:sema hame lasogole sia:su. Be dilia amo udigili gagulaligili hiouginana misi. ³⁸ Demidaliase amola ea hawa: hamosu dunu, da nowa dunuma fofada:musa:

dawa:sea, defea, ninia da fofada:su dunu gala amola fofada:su eso ilegei dagoi. Ilia da fofada:su diasuga ilima fofada:mu da defea galu. ³⁹ Be dilia eno liligi fofada:musa: dawa:sea, dilia gamane ea sema defele, moilai fofada:su dunu gilisili hahamoma. ⁴⁰ Be wali udigili wili gala:beba:le, gamane da ninima sia:sa:besa:le, yolema! Amo gegesu da bai hamedafa gala. Gamane da ninima adole ba:sea, ninia da bai olelemusa: logo hogoi helele, hame ba:mu.” ⁴¹ Amo sia:nanu, e da dunu gilisi huluane amo muguluma:ne sia:i.

20

Bolo da Ma:sidounia amola Aga:ia, amoga bu Asi

¹ Amo wili gala:su da bu gumilalu, Bolo da sia:beba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da gilisi. E da ilima dogo denesisu sia: sia:nanu, ilima asigibio sia:i. Amalalu, yolesili, asili, Ma:sidounia sogega doaga:i. ² Amo soge ganodini lalu, e da dunu amo soge ganodini esalu ilima sia: bagohame olelei. Amalalu, e da Aga:ia sogega doaga:i.

³ E da Aga:ia soge ganodini oubi udiana esalu. E da Silia sogega masa:ne momagelaloba, e da Yu dunu ilia e medomusa: dawa:lalu amo sia: nabi. Amaiba:le, e da bu Ma:sidounia sogega masusa: dawa:i. ⁴ Dunu eno gilisili, ema sigi asi. Amo dunu da Soubada (amo da Bilase, Belia dunu ea mano). Eno da Desalouniga dunu aduna amo A:lisadagase amola Sigandase. Eno da Ga:iase, Debe moilai dunu. Eno da A:isia soge dunu aduna amo Digigase amola Dalofimase,. Dimodi

amola da sigi asi. ⁵ Ilia bisili asili, Daloua:se moilaiga doaga:le, nini da fa:no doaga:ma:ne ouesalu. ⁶ Ninia Filibai moilaiga Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nabe ba:lu, foga ahoasu dusagai amoga fila heda:le, Filibai moilai yolesili, asili, eso biyale gala ahoanu, Daloua:se moilaiga doaga:le, ili gousa:i. Amo moilai ganodini ninia da hi afae ouesalu.

Bolo da Daloua:se Moilaiga, Yudigase Bogoi amo Wa:legadolisi

⁷ Sada:i daeya ninia da ha:i manusa: gilisi. Bolo da dunu gilisi ilima sia: olelei. E da aya yolesili masunu dawa:beba:le, e da mae helefilu sia:nanu amo gasimogoa doaga:i. ⁸ Ninia da diasu gadodili sesei amo ganodini gilisibi ba:i, amola gamali bagohame amo ganodini nenanebe ba:i. ⁹ Goi dunu ea dio amo Yudigase da fo misa:ne agenesi dou da:iya amoga esalu. Bolo da mae helefilu, sia:nanebeba:le, Yudigase da helele, golaidafa. Fo misa:ne agenesi amoga gadili dafane, osoboga sa:i. Ilia hedolowane gadili asili, ea da:i gaguaia gadole, bogoidafa ba:i. ¹⁰ Be Bolo da gududili sa:ili, ea da:i amoga dia heda:le, ouga:ne, amane sia:i, “Defea! Mae beda:ma! E da hame bogoi, esala!” Amalalu goi da uhi. ¹¹ Amalalu, Bolo da bu gadodili heda:le, agi fifili sagole, ha:i mai. E da ilima bu sia:nanu, eso mabebeba:le, yolesili asi. ¹² Goi dunu ea na:iyado, e da esalebeba:le, ilia amo goi ea diasuga oule asili, ilia dogo denesi dagoi ba:i.

Bolo da Daloua:se Moilai Yolesili, Mailidase Moilai Bai Bagadega Doaga:i

¹³ Ninia da bisili asili, foga ahoasu dusagai amo ganodini fila heda:le, A:sose moilaiga doaga:musa: asi. Amo moilaiga, ninia da Bolo dusagaiga fila heda:le yosia:musa: dawa:i galu. Bai e da musa: osono logo amoga masusa: dawa:beba:le, amo hou ninima olelelalu, emo logoga asi. ¹⁴ A:sose moilaiga, ninia Bolo gousa:i. E dusagaiga fila heda:i. Amalalu, ninia da asili, Midilini moilai bai bagadega doaga:i.

¹⁵ Amo moilai yolesili, asili, gasi afae golale, Gaiose ogaga doaga:i. Asili, eno golale, Sa:imose ogaga doaga:le, afae eno golale, Mailidase moilai bai bagadega doaga:i. ¹⁶ Bolo da A:isia soge amo ganodini bagadewane esalumu higa:iba:le, e da Efesase baligimusa:, amo logoga dusagai ganodini masusa: dawa:i galu. E da hedolowane Benedigosidi Eso (Ha:i Manu Gamibi Dagosu Lolo Nasu) amo ba:musa:, Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:musa: dawa:i galu.

Bolo da Efesase Sese Asigilai Dunu ilima Asi-gibio Sia:i

¹⁷ Bolo da Mailidase moilaiga esalebeba:le, e da Efesase sese asigilai dunu ema misa:ne sia:si. ¹⁸ Iliia da ema doaga:loba, e da ilima amane sia:i, “Na da degabo A:isia sogega doaga:i amogainini wali, na da dili amola esalebeba:le, dilia da na hou dawa:!”

¹⁹ Na da hou fonoboiwane, dinanuwane, Yesu Gelesu Ea hawa: hamonanu. Yu dunu ilia gilisili na medomusa: ilegeiba:le:, na da se bagade nabi, be hame yolesi. ²⁰ Na da dunu huluane

nabima:ne amola dilia diasu ganodini, dilima fidisu sia: mae wamolegele, moloiwane olelesu.

²¹ Na da mae afafane, Yu dunu amola Di-
enadaile dunu, ilima sisasu sia: olelesu. Na
da dili huluane wadela:i hou yolesili, Godema
sinidigili, Hina Yesu Gelesu Ea hou dafawaneyale
dawa:ma:ne, olelei dagoi. ²² Be wali, Gode Ea

A:silibu Hadigidafa Ea adoi nababeba:le, na da
Yelusaleme moilai bai bagade amoga masunu.
Amo moilaiga, na da nama doaga:mu hou hame
dawa:. ²³ Liligi afadafa na dawa:. Moilai huluane
ganodini, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da
nama se dabe iasu diasu hawa: hamosu amola
se nabasu, na da ba:mu, amo E da nama olelei.

²⁴ *Be na osono bagade esalusu hou da nama
liligi hamedei agoane gala. Na da hawa: hamosu
Hina Gode Yesu da nama ia dagoiba:le, amo
dagomusa: dawa:lala. Amo hawa: hamosu
da Sia: Ida:iwane Gala, Gode Ea hahawane
dogolegele iasu hou, eno dunuma olelesu.

²⁵ Na da dili huluane nabima:ne, Gode Ea
Hinadafa Hou olelesa lalu. Be dilia huluane da
na odagi bu hame ba:mu, na dawa:. ²⁶ Amaiba:le,
na da gasa bagadewane dilima olelesa. Dilia fi
dunu afae da fisi dagoi ba:sea, Bolo da hame
oleleiba:le fisi, amo sia:mu da hamedei. ²⁷ Na da
Gode Ea hou huluanedafa dilima olelemu hame
hihi galu.

²⁸ Amaiba:le, dilia hou dilisu noga:le ouligima.
Sibi gilisisu Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala
dili ouligima:ne dilima i, amo amola noga:le
ouligima. Gode Ea Manodafa da bogoiba:le, E

* **20:24:** 2 Dimodi 4:7

da Ea sese hamoi dagoi. Amola dilia da sese, sibi ouligisu ea ouligibi defele ouligima. ²⁹ Na da dili yolesili, asili, ogogole olelesu dunu gasonasu wa:me agoane da mae asigili, dili gilisisu ganodini gugunufinisimusa: misunu, amo na dawa:. ³⁰ Dilia gilisisu amo ganodini, mogili ilia da eno dunu ilima fa:no bobogema:ne, ogogomu. Amo hou da ba:mu. ³¹ Amaiba:le, mae gogolema! Ode udianaga, eso amola gasi, mae golale na da bagadewane dinanawane, se nabawane dilima olelesu.

³² Defea! Na da dili Gode ouligima:ne, Godema iaha. Gode Ea hahawane dogolegele iasu sia: da ida:iwane gala. Amo da dilia dogo denesimusa: dawa:. Amo sia: lalegagubiba:le, dilia Gode Ea hahawane iasu E da Ea fi dunu huluane ilima imunusa: dawa: liligi, amo e da dilima imunuu.

³³ Na da eno dunu ilia abula o muni o silifa o gouli, amo lamusa: hamedafa dawa:i.

³⁴ Dilia huluane dawa:. Na na:iyado amola na, ninia ha:i manu amola abula lama:ne, ninia loboga hawa: hamonanu. ³⁵ Ninia gasa hame dunu amola hame gagui dunu fidimu da defea. Na da amo hou hamonanebeba:le, dilima olelei. Hina Yesu Gelesu Ea musa: sia: dawa:ma, amane, ‘Di da dunuma liligi lasea, hahawane ba:mu. Be di da eno dunuma iasea, hahawane baligili ba:mu!’ ” ³⁶ Bolo da sia:i dagoiba:le, e amola ilia, gilisili muguni bugili, Godema sia:ne gadoi. ³⁷ Ilia da huluane dinanu. Ilia Bolo nonogone, asigibio sia:musa: nonogoi.

³⁸ E da ilima ea odagi ilia da bu hame ba:mu, amo e da ilima sia:i dagoiba:le, ilia baligiliwane

se nabi. Amalalu, dusagaiga doaga:musa:, ilia Bolo sigi asi.

21

Bolo da Yelusaleme Moilai Bai Bagadega Doaga:musa: Asi

¹ Ninia da ilima dinanuwane asigibio sia:nanu, yolesili asi. Foga ahoasu dusagai ganodini asili, hano degele, ninia Gose ogaga doaga:i. Gole, eso enoga Loudisi ogaga doaga:i. Yolesili asili ninia Ba:dala moilai bai bagadega doaga:i.

² Ba:dala moilaiga, ninia foga ahoasu dusagai Finisia sogega masunusa: dialebe ba:i. Amoga fila heda:le, ninia Ba:dala yolesili asi. ³ Ahoanu, ninia Saibalase oga ba:i. Be amoga mae doaga:le, ga (south) bu asili, Silia sogega asi. Daia moilai bai bagadega amoga aligila sa:ili, ilia da liligi ligisisu dusagai ganodini liligi sali, amo fadegai.

⁴ Daia moilai bai bagadega, ninia Yesu Ea fa:no bobogesu dunu mogili ba:i. Ninia da ilima hi afadafa sigi esalu. Gode Ea A:silibu da ilima Bolo da se nabimu oleleiba:le, ilia gasawane Bolo da Yelusaleme moilai bai bagade amoga mae masa:ne sia:i. ⁵ Amalalu, ninia ilima sigi ouesalu, dagole, yolesili asi. Iliia huluane, ilia uda amola mano, da sigi asili, moilai gadili asili, hano bagade bega: doaga:le, ninia gilisili muguni bugili, Godema sia:ne gadoi. ⁶ Amalalu, asigibio sia:nanu, ninia dusagai amoga fila heda:i. Be ilia da moilaiga buhagi.

⁷ Ninia Daia moilai yolesili asili, Dolema:iese moilaiga doaga:le, Yesu Ea fa:no bobogesu

fi dunu gousa:le, eso afadafa ili amola sigi esalu. ⁸ *Golale hahabe, fisili asili, ninia Sesalia moilaiga doaga:i. Ninia Filibe ea diasuga golai. Filibe da ifa:gelisidi dunu. (Yesuma fa:no bobogemusa: hiougisu dunu). Asunasi Dunu ilia da musa: Yelusaleme moilai bai bagadega, e amola dunu gafeyale eno, fidisu hawa: hamomusa: ilegei. ⁹ Filibe da uda mano biyaduyale galu. Ili da a:fini dunuga hame lai. Iliia Gode Ea Sia: gasa bagadewane olelesu. ¹⁰ †Ninia da amogawi eso bagahame ouesalu, balofede dunu ea dio amo A:gabase da Yudia soge fisili, ninima doaga:i. ¹¹ E da ninima doaga:le, Bolo ea beleda lale, A:gabase hi da hina: emo amola lobo amoga la:gili, amane sia:i, “Yu dunu Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ilia amo beleda gagui dunu agoane la:gili, Dienadaile dunu ilima imunu!”

¹² Amo sia: nababeba:le, ninia amola eno dunu goega:i esalu, da Boloma e da Yelusaleme moilai bai bagade amoga mae masa:ne ha:giwane sia:i.

¹³ Be e da bu adole i, “Dilia da abuliba:le na bagadewane se nabima:ne disala:? Na da Yelusaleme moilai bai bagadega enoga la:gimu amola Hina Yesu Gelesu Ea hou fidima:ne enoga bogoma:ne medole legemu, amo hamomu na da momagele esala!”

¹⁴ Ninia da ea masa:ne logo hedofamu hamedei ba:i. Amaiba:le, ninia sia: yolesili, amane sia:i, “Defea! Gode Ea hanai liligi fawane hamomu da defea.”

* **21:8:** Asunasi Dunu Iliia Hou 6:5, 8:5 † **21:10:** Asunasi Dunu Iliia Hou 11:28

¹⁵ Amo moilaiga ouesalu, ninia liligi momagele, yolesili, Yelusaleme moilai bai bagade amoga doaga:musa: asi. ¹⁶ Sesalia soge Yesu Ea Hou ado ba:su dunu da nini sigi asili, Saibalase soge dunu ea dio amo Na:isone (e da hemonega Gode Ea hou lalegagui) amo ea diasuga oule asi.

Bolo da Ya:mese Gousa:musa: Asi

¹⁷ Ninia Yelusaleme moilai bai bagade amoga doaga:beba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu fi dunu da nini hahawane yosia:i. ¹⁸ Golale hahabe, Bolo amola nini da Ya:mese gousa:musa: asi. Sese asigilai dunu huluane gilisibi ba:i. ¹⁹ Bolo da ilima asigi sia:sa:i. Amalalu, ea hawa: hamobeba:le, Gode da Dienadaile dunu ilia fifi asi gala amo ganodini hawa: hamosu, amo sia:ne iasu ilima olelei. ²⁰ Amo sia: nababeba:le, ilia Godema nodoi. Amalalu, ilia Boloma amane sia:i, “Ninia fi dunu, Bolo! Yu dunu bago-hamedafa da Yesu Gelesu Ea hou lalegagui dagoi, amo di da ba:sa. Iliia da Mousesee ea Sema amoma bagadewane asigisa. ²¹ Eno dunu da guiguda: Yu fi dunu ilima olelei amane, ‘Bolo da Yu fi dunu Dienadaile soge ganodini esala, ilima ilia Mousesee ea Sema yolesili, ilia mano gadofo mae damuni, Yu dunu ilia hou huluane yolesima:ne olelesa,’ ilia da olelei. ²² Di da guiguda: doaga:i dagoi ilia da nabimu. Ninia da adi hamoma:bela:? ²³ †Agoane hamomu da defea. Guiguda: da dunu biyaduyale esala. Iliia gasa bagadewane Godema ilegele sia:su hamoi dagoi. ²⁴ Dia ili sigi asili, di amola ili gilisili Gode

† 21:23: Idisu 6:13-21

da dili da hadigi hamoi ba:ma:ne, dodofesu sema hou hamoma. Amo hamoma:ne, ilia dabe imunu dia ima. Amalalu, ilia dialuma waga:mu ilia defele ba:mu. Agoane hamosea, dunu huluane da di da Mousesé ea Sema wadela:sa, amo sia: da ogogosa ilia ba:mu. Amola di da Mousesé ea Sema mae giadofale hahawane hamosa, ilia ba:mu. ²⁵ §Be Dienadaile dunu amo da Gode Ea hou lalegagui, ninia da ilima meloa amane dedei, ‘Nini fofada:nanu dilima agoane sia:musa:dawa:i. Ha:i manu ogogosu ‘gode’ loboga hamoi liligi ilima imunusa: lai, amo mae moma. Maga:me mae moma, amola ohe fi amo ganodini maga:me bagade diala amo mae moma. Wadela:i uda lasu agoaiwane hou mae hamoma!’ ”

²⁶ Amaiba:le, Bolo da amo dunu biyaduyale gala oule asili, Gode noga:iwane ba:ma:ne dodofesu hou gilisili hamoi. Amalalu, e da Debolo Diasu amo ganodini golili sa:ili, gobelesalasu dunu ilima eso fesuale aligili, amo dunu ilia dodofesu hou hamoi amo da afae afae da gobelesalasu imunu, amo e da olelei.

Iliá da Debolo Diasu Ganodini Bolo Gagulaligi

²⁷ Be amo eso fesuale gala da gadenei dagoloba, eno A:isia sogega esalu Yu dunu, ilia Bolo Debolo Diasu ganodini esalebe ba:i. Iliá dunu huluane gilisi amo ougima:ne wili gala:le, Bolo gagulaligi.

²⁸ Iliá ha:giwane halasu, “Isala:ili dunu! Dilia! Fidima! Amo dunu e da sogehuluane lala. E da dunu huluane ilima Isala:ili dunu fi da wadela:i amola Mousesé ea Sema, gui Debolo

§ 21:25: Asunasi Dunu Iliá Hou 15:29

Diasu amola da wadela:i sia:sa. Amola wali e da ninia hadigi Debolo Diasu wadela:musa:, e da Dienadaile dunu amo ganodini oule misi dagoi!” ²⁹ ** (Dalofimase, Efesase dunu, amo amola Bolo, da Yelusaleme moilai bai bagade amo ganodini gilisili lelebe ilia ba:i dagoiba:le, amola ilia giadofale Bolo da amo dunu Debolo Diasu ganodini oule asi dawa:beba:le, amane sia:i.)

³⁰ Amo halabe nababeba:le, dunu huluane Yelusaleme moilai bai bagade ganodini da fofogadigili, gegemusa: dawa:i galu. Dunu huluane da hehenane, gilisili, Bolo gagulaligili, Debolo Diasu amo gadili hiougili, Debolo Diasu logo ga:su da hedolowane ga:sibi ba:i. ³¹ Dunu huluane gilisi da Bolo medole legemusa: fananu, eno dunu da Louma dadi gagui ouligisu dunu ilima Yelusaleme dunu huluane da gilisili wili gala:beiya adole iasu. ³² Mae aligili, amo ouligisu da dadi gagui ouligisu dunu eno ili amola dadi gagui dunu mogili oule asili, dunu gilisisu amoga doaga:i. Yu dunu da ouligisu dunu amola dadi gagui dunu ba:beba:le, Boloma fananu yolei.

³³ Dadi gagui ouligisu da Boloma doaga:le, sa:ine aduna amoga la:gima:ne sia:i. Amalalu, e amane adole ba:i, “Amo dunu da nowala:? E da adi hou hamobela:?”

³⁴ Dunu gilisisu amo ganodini, dunu eno da sia: afae olelei. Eno da sia: eno olelei. Ilia udigili mae dawa:iwane, sia: bagade dalebeba:le, dadi gagui ouligisu da amo gegesu ea bai dawa:mu hamedeiwane ba:i. Amaiba:le, e da dadi gagui

** **21:29:** Asunasi Dunu Ilia Hou 20:4

dunu ilia da Bolo gagili sali diasuga oule masa:ne sia:i. ³⁵ Gagili sali diasu fa:gua doaga:loba, dunu gilisi da nimi bagadedafa hamobeba:le, dadi gagui dunu ilia Bolo gaguia gadole gisa asi.

³⁶ Dunu huluane nimi bagade fili, Bolo medoma:ne doagala:musa: dawa:beba:le ema fa:no bobogei. “Medoma! Medoma!” ilia bagadewane halasu.

Bolo da Hi Hou Gaga:musa: Dawa:i

³⁷ Dadi gagui dunu da Bolo gagili sali diasu amo ganodini oule masusa: dawa:lalebeba:le, Bolo da dadi gagui ouligisu dunuma amane sia:i., “Na dima sia:mu da defeala:?” Hina dunu da bu adole i, “Di da Galigi sia: dawa: na ba:sa. ³⁸ Amaiba:le, amo Idibidi dunu e da musa: gegei amola 4,000 nimi bagade dunu, dunu hame esalebe sogega bisili asi, di da amo dunula:?”

³⁹ Bolo da bu adole i, “Na da Yu fi dunu. Na da mimogo moilai bai bagade amo Dasase, Silisia soge ganodini amoga lalelegei. Na da dunu gilisi ilima sia:mu da defeala:?”

⁴⁰ Dadi gagui ouligisu da ‘defea’ ea sia:beba:le, Bolo da fa:gu da:iya lelu. Dunu huluane ouiya:ma:ne, Bolo da ea loboga wei. Ouiya:iba:le, Bolo da Hibulu sia:ga ilima sia:i, amane,

22

¹ “Na fi dunu amola ada huluane, na da ni hou gaga:musa: dilia nabima!” ² E da Hibulu sia:ga ilima sia:be amo nababeba:le, ilia da baligiliwane ouiya:i. Bolo da eno amane sia:i,

3 *³“Na da Yu fi dunu. Na da Dasase moilai bai bagade Silisia sogega lalelegele, Yelusaleme moilai bai bagade amoga misini, na da Gama:iliele ea sugulu ganodini sugulu hamosu. E da gasa bagadewane, nini aowalalia sema nama olelei. Na da dili huluane wali eso gilisi amo defele, Gode Ea hou gasawane gagui galu. ⁴ †Na musa: da Yesu Gelesu Ea Logoga ahoasu dunu se nabima:ne fananu amola bogoma:ne fasu. Na da ilia gagulaligili, se dabe iasu diasu ganodini ha:digi. ⁵ Gobelesalasu Ouligisu dunu amola Gasolo dunu huluane, ilia da na sia: da dafawane dawa:. Ila na:iyado Yu dunu Dama:sagase moilaiga esalu ilima meloa dedene nama i. Amaiba:le, na da Yesu Ea hou lalegagui dunu amo gagulaligili, sia:inega la:gili, se dabe iasu ima:ne Yelusaleme moilai bai bagade amoga bu hiouginana asi dagoi.

*Bolo da Yesu Ea Hou Lalegagui amo Hou Olelei
(Asunasi Dunu Ilia Hou 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ Na da logoga ahoanoba, Dama:sagase moilai gadenenewane doaga:loba, esomogoa hadigi bagade muagado misini nama sisiga:i ba:i. ⁷ Na da osoboga diasa:ili, sia: amane nabi, ‘Solo! Solo! Di da abuliba:le nama se iabela:?’ ⁸ Na da amane adole ba:i, ‘Hina! Di da nowala:?’ E da nama bu adole i, ‘Na da Yesu, Na:salededununu! Di da nama se iaha!’ ⁹ Dunu eno sigi ahoasu dunu da hadigi ba:i, be sia: ea bai hamedawa:i galu. ¹⁰ Na amane adole ba:i, ‘Hina! Na da adi hamoma:bela:?’ Hina Gode da bu adole

* **22:3:** Asunasi Dunu Ilia Hou 5:34-39 † **22:4:** Asunasi Dunu Ilia Hou 8:3, 26:9-11

i, ‘Di wa:legadole, Dama:sagase moilaiga masa! Amo moilaiga, dunu eno da dia hawa: hamosu amo Gode da dima ilegei, amo dima olelemu.’

¹¹ Hadigi bagade da na si wadela:lesiba:le, na da hamedafa ba:i. Amaiba:le, na fidisu dunu da na loboleté, Dama:sagase moilaiga oule asi.

¹² Amo moilai ganodini, dunu afae ea dio amo A:nanaia:se esalu. E da Godema bagade dawa:su dunu. E da ninia Sema nabawane hamosu amola Yu dunu huluane da ema nodone dawa:i. ¹³ E da nama misini, na dafulili lela, amane sia:i, ‘Na fi dunu, Solo. Di bu ba:ma.’ Amalalu, mae aligili na si bu ba:i. Na A:nanaia:se ba:i. ¹⁴ E nama amane sia:i, ‘Ninia aowalali dunu ilia Gode da di Ea ida:iwane hawa: hamosu dunu Yesu Gelesu amo ba:ma:ne amola Ea sia: E lafidili sia:i nabima:ne, dima ilegei dagoi.

¹⁵ Di da Yesu Ea ba:su dunu amo hawa: hamosu hamomuyo. Di da dunu huluanema dia ba:i liligi amola dia nabi liligi, olelemu. ¹⁶ Be wali, udigili mae esaloma! Wa:legadole, hanoga fane salasu hou hamoma! Di Godema sia:ne gadosea, dia wadela:i hou huluane dodofei dagoi ba:mu!’

Gode da Boloma e da Dienadaile Dunuma Sia: Olelemusa: Sia:i

¹⁷ Na da Yelusaleme moilai bai bagade amoga buhagi. Na da Debolo Diasu ganodini Godema sia:ne gadosa, esalawane ba:i.

¹⁸ Amo ganodini, na Hina Yesu Gelesu ba:i. E da nama amane sia:i, ‘Hadi mabu! Yelusaleme moilai bai bagade hedolo yolesima. Di da guiguda: esalebe dunuma dia ba:su liligi amola Na hou olelesea, ilia da hame nabimu.’

19 Na Ema bu adole i, ‘Hina! Na da musa: sinagoge diasuga asili, na da Dia hou lalegagui dunu gagulaligili fasu. 20 †Ilia da Dia ba:su dunu Sidibene amo medole legeloba, na amola da amoga esalu. Na da ea medosu hahawane ba:i, amola na da ea medosu dunu ilia abula ouligimusa: gagui.’ 21 Be Hina Yesu Gelesu da nama sia:i, ‘Masa! Na da di sedaga esalebe Dienadaile dunu amo olelema:ne, asunasimu galebe!’

22 Dunu huluane da Bolo ea sia: noga:le nabi. Be e da Dienadaile dunuma masunu sia:beba:le, ilia bu ha:giwane halasu, amane, “Amo dunu bogoma:ne medoma! E da bu esalumu da defea hame galebe!”

23 Ilia da ‘a:i’ ea gusa:ne, amola ilia abula fadegale fefeloasu, osobo gasa:le gadosu.

24 Louma dadi gagui ouligisu dunu da ea dadi gagui dunuma, ilia Bolo gagili sali diasu amo ganodini oule masa:ne sia:i. E da Yu dunu da Bolo medoma:ne bagadewane halasu amo ea bai nabima:ne, ilia Bolo bagadewane fama:ne, e sia:i.

25 Be ilia Bolo fama:ne ifaga la:gi dagoiba:le, Bolo da dadi gagui ouligisu dunu afae gadenene lela ema amane sia:i, “Di da Louma dunudafa amo ea wadela:i hou hogoma:ne mae fofada:ne, udigili famu da Louma sema defele ganabela:?”

26 Amo dadi gagui ouligisu da amo sia: nababeba:le, e da ouligisudafa ema asili, ema amane adole ba:i, “Di da adi hamosala:? Amo dunu da Louma dunudafa!”

† 22:20: Asunasi Dunu Ilia Hou 7:58

²⁷ Amalalu, dadi gagui ouligisu da Boloma asili, ema amane adole ba:i, “Adoma! Di da Louma dunudafala:?” Bolo da bu adole i, “Ma!”

²⁸ Dadi gagui ouligisu da bu adole i, “Na da muni bagade Gamanema ia dagoiba:le, Louma dunudafa hamoi galu.” Bolo da bu adole i, “Be na ada da Louma dunuba:le, na da Louma dunudafa esala!”

²⁹ Hedolowane, dadi gagui dunu ilia Boloma adole ba:musa: dawa:i dunu, amo sia: nababeba:le beda:iwane mugului. Dadi gagui ouligisu dunu amola da bagadewane beda:i. Bolo da Louma dunudafa, amola e da amo sa:inega la:gi dagoi, amo dawa:beba:le, e bagadewane beda:i.

Bolo da Gasolo dunu ilima Fofada:i

³⁰ Dadi gagui ouligisu da moloiwane Yu dunu ilia Boloma halasu ea bai dawa:ma:ne dawa:i galu. Amaiba:le, golale hahabe, e da ea dunuma Bolo sia:ine fadegama:ne sia:i. E da Gobele salasu Hina dunu amola Gasolo dunu huluane gilisima:ne sia:i. Amalalu, e da Bolo oule misini, Bolo da huluane ba:ma:ne leloma sia:i.

23

¹ Bolo da moloiwane Gasolo dunu ba:i. E amane sia:i, “Na fi dunu! Isala:ili dunu! Na dogo ganodini ni fofada:beba:le, amo na eso huluane esalebe Gode da hahawane ba:ma:ne na hamonanu na dawa:.” ² Gobele salasu Ouligisu dunu ea dio amo A:nanaia:se da dunu ilia da Bolo gadenene lela, ilima Bolo ea lafi loboga fama:ne sia:i.

³ *Bolo da ema amane sia:, “Gode da di famu! Di da dobea amo dabuagado ahea:ya:i amoga legei agoane. Di da Sema amo defele nama fofada:musa: fisa. Be dia amo dunuma na fama:ne sia:beba:le, dia da Sema wadela:sa!”

⁴ Dunu amo da Bolo gadenenewane lelu da ema amane sia:i, “Di da Gode Ea gobele salasu Ouligisu dunuma lasogole sia:sa!”

⁵ †Bolo da bu adole i, “Na fi Isala:ili dunu! E da Gobele salasu Ouligisu dunu amo na da hame dawa:i. Gode Sia: da amane dedei diala, ‘Dilia fi ouligisu dunuma mae lasogole sia:ma!’ ”

⁶ ‡Bolo da amo dunu gilisi, mogili da Sa:diusi amola mogili da Fa:lisi, amo ba:beba:le, e gilisisu amo ganodini amane wei, “Na fi Isala:ili dunu! Na da Fa:lisi dunu. Na ada amola na ame, da Fa:lisi. Bogoi dunu ilia wa:legadole, Fifi Ahoanusu lamu, amo na dafawaneyale dawa:beba:le, eno dunu da nama guiguda: fofada:nana.”

⁷ Amo sia:beba:le, Fa:lisi dunu amola Sa:diusi dunu, amo gilisisu ganodini esalu da mogili, sia:ga gegei.

⁸ §(Sa:diusi da bogoi dunu da hame wa:legadomu amo dafawaneyale dawa:sa. A:igele amola a:silibu da hamedafa ilia dafawaneyale dawa:sa. Be Fa:lisi da bogoi wa:legadosu amola a:igele amola a:silibu da esala amo dafawaneyale dawa:sa. Amaiba:le, ela mogili, sia:ga gegei.)

⁹ Sia:ga halasu da bagadewane heda:i. Amalalu, Fa:lisi Sema olelesu dunu eno da wa:legadole, gasa bagadewane sia:i, “Amo

* **23:3:** Ma:diu 23:27-28 † **23:5:** Gadili Asi 22:28 ‡ **23:6:**

Asunasi Dunu Ilia Hou 26:5; Filibai 3:5 § **23:8:** Ma:diu 22:23; Maga 12:18; Luge 20:27

dunu ea wadela:i hamoi ninia hamedafa ba:sa. Amabela:? A:igele o a:silibu da ema dafawane sia:bela:?” ¹⁰ Sia:ga gegesu da gasa bagadewane heda:beba:le, dadi gagui ouligisu da beda:i galu. Yu dunu ilia Bolo ea da:i gadelasa:besa:le, e beda:i. Amaiba:le, ea dadi gagui dunu ilia gilisisu amo ganodini asili, Bolo lale, gagili sali diasu amo ganodini oule masa:ne sia:i.

¹¹ Amo gasia, Hina Gode da Boloma dafulili lelu. E da Boloma amane sia:i, “Mae beda:ma! Di da Yelusaleme moilai bai bagade amoga Na hou di ba:su, amo di olelei dagoi. Di da Louma moilai amo ganodini amola amo hou defele hamomu!”

Ilia da Bolo Medole Legemusa: Ilegei

¹² Golale hahabe, eno Yu dunu da gilisili, Bolo medomusa: ilegei. Ilia gasa bagade ilia da ha:i amola hano hame manu, ilia Bolo medole legei dagoiba:le fawane bu ha:i manusa: ilegei dagoi.

¹³ Dunu 40 baligi amo idi da amo hou gilisili hamomusa: dawa:i galu. ¹⁴ Ilia gobelesalasu Hina dunu amola asigilai dunu, ilima asili, ilima amane sia:i, “Ninia Gode ba:ma:ne gasa bagade ilegele sia:i dagoi. Ninia ha:i hame manu. Ninia Bolo medole legei dagoiba:le fawane, ha:i bu manu. ¹⁵ Amaiba:le, wali dilia amola Gasolo dunu, Louma dadi gagui ouligisu dunuma sia: adosima. E da Bolo dilima oule misa:ne sia:ma. Dilia da ema bu adole ba:ma:ne, e oule misa:ne sia:ma. Be ninia wamoaligili, logoga medole legemusa: ouesalumu.”

¹⁶ Be Bolo ea aba egefe da amo sia: nababeba:le, e da gagili sali diasuga asili, Boloma olelei. ¹⁷ Amalalu, Bolo da dadi gagui

dunu ouligisu afae ema misa:ne sia:beba:le, ema amane sia:i, “Di amo goi, dadi gagui ouligisudafa dunuma oule masa. E da ema sia:mu galebe.” ¹⁸ Amalalu, amo ouligisu dunu da goi ouligisudafa dunuma oule asili, ema amane sia:i, “Se dabe iasu diasu sali dunu Bolo da nama misa:ne sia:i. Amo goi da dima sia:mu gala. Amaiba:le, na da amo goi dima oule misi.”

¹⁹ Dadi gagui ouligisu dunu da goi lobo:le, la:idi:le oule asili, ema adole ba:i, “Di da nama adi sia:ma:bela:?”

²⁰ Goi da bu adole i, “Yu ouligisu dunu da gilisili fofada:nanu, ilia aya dima di Bolo amo ilia Gasolo dunu fofada:ma:ne oule masa:ne sia:mu. Ilia da Boloma moloi hou adole ba:ma:ne, ogogole agoane sia:mu galebe. ²¹ Be ilia sia: dia mae nabima. Dunu 40 amo idi baligi, ilia da logoga wamoaligili, Bolo medole legemusa: ouesalumu. Ilia gasa bagadewane ha:i amola hano, mae nawane, Bolo bogoma:ne medoi dagosea fawane bu manusa: ilegei dagoi. Ilia wali amo hou hamoma:ne, dia sia: nabimusa:, ouesala.”

²² Dadi gagui ouligisu dunu da amane sia:i, “Di da amo sia: nama olelei, amo eno dunuma mae adoma!” Amalalu, e da goi dunu ea diasuga asunasi.

Ilia da Bolo gamane Ouligisu Dunu ea dio amo Filigisi, ema Asunasi

²³ Amalalu, dadi gagui ouligisu dunu da ea fidisu dunu aduna elama misa:ne sia:i. E da elama amane sia:i, “Alia dadi gagui dunu 200 agoane amola hosiga fila heda:su dunu 70 agoane, amo huluane gilisili, Sesalia moilaiga

masusa:, wali gasia 9ougologowane masa:ne momagema!. ²⁴ Bolo da hosi amoga fila heda:ma:ne, hosi lama. E da enoga mae fane, hahawane ouligisu Filigisima doaga:ma:ne, alia ouligima!”
²⁵⁻³⁰ Amalalu, dadi gagui ouligisu da Filigisima meloa amane dedei,

“Na da Galodiase Lisia:se. Na da di, ada Hina Filigisi, dima meloa dedesa. Dima asigisa. Yu dunu da amo dunu gasawane gaguli medole legemusa: dawa:i galu. Na da amo dunu da Louma dunudafa nababeba:le, na da na dadi gagui dunu oule asili, amo dunu gaga:i. Na da Yu dunu ilia ema halasu bai dawa:ma:ne, ilia Gasolo ilima fofada:musa: e oule asi. Be ema se imunusa: fofada:su amola se dabe iasu diasu hawa: hamoma:ne fofada:su bai na da hamedafa ba:i. Iliia ema fofada:su da ilisu ili sema amo ganodini giadofasu gala. Be ili da logoga wamoaligili, Bolo medole legemusa: dawa:i, amo na nababeba:le, na da hedolowane dima asunasimusa: dawa:i. Na da ema ha lasu dunu ilima, ilia dima ea wadela:i hou olelema:ne sia:i.”

³¹ Dadi gagui dunu da ilima adoi liligi hu-luane hamoi. Iliia Bolo lale, gasia oule asili, A:nadibadalisi moilaiga doaga:i. ³² Golale ha-habe, emoga asi dadi gagui dunu da yolesili asili, gagili sali diasuga buhagi. Hosiga fila heda:i dunu ilisu da Bolo oule asi.

³³ Iliia Bolo oule asili, Sesalia moilaiga doaga:le, meloa dedei gamane ouligisu dunuma sagole, amola gamane ouligisu ouligima:ne, ilia Bolo ema i. ³⁴ Gamane ouligisu dunu da meloa dedei

idili, Boloma amane adole ba:i, “Di da adi soge dunula?” Bolo da bu adole i, “Na da Silisia soge dunu!” ³⁵ Amalalu, Gamane ouligisu da amane sia:i, “Dima fofada:su dunu da doaga:sea, na da dia sia: nabimu.” Amalalu, ea dadi gagui dunuma ilia da Bolo, Helode ea hina bagade diasu amo ganodini ouligima:ne sia:i.

24

Yu Dunu da Bolo Medomusa: Fofada:i

¹ Eso biyale gala aligili, gobelesu salasu Ouligisu dunu ea dio amo A:nanaia:se, eno asigilai dunu amola fofada:su dunu ea dio amo Dedalase, amo da Sesalia moilaiga doaga:i. Ila gamane ouligisu Filigisima fofada:su olelei. ² Amalalu, gamane ouligisu da Boloma misa:ne sia:beba:le, e da diasu ganodini golili sa:i. Dedalase da Boloma muni fofada:su hamoi. E Filigisima amane sia:i, “Ada! Di da dawa:iwane ninima ouligisu hawa: hamobeba:le, ninia ode bagohame olofoiwane esalu. Di da gaheabolo hou ninia soge fidimusa: hamosa. ³ Eso huluane amola sogebebi huluane amo ganodini, amo hou ninia hahawane ba:sa. Ninia dima nodone dawa:sa. ⁴ Na da dima udigili sia:mu higasa. Amaiba:le, dia ninima asigima:ne, na ha:giwane adole ba:sa. Dia ninia sia: fonobahadi nabima! ⁵ Amo dunu Bolo da nimi bagade ougima:ne wili gala:su dunu ninia ba:i. Soge bagade amo ganodini, e da soge huluane amoga Yu fi ganodini wili gala:su bagade muni hamosa. E da Na:salini fi amo ganodini ouligisu dunu esala.

⁶ E da Debolo Diasu wadela:musa: dawa:beba:le, ninia e gagulaligili, ninia sema defele fofada:musa: dawa:i galu. ⁷ Be dadi gagui ouligisu Lisaia:se da misini, gasa fi agoane, amo dunu ninia loboga fadegale, ⁸ amane sia:i, ‘Dilia amoma fofada:musa: dawa:sea, Filigisima fofada:ma!’ Di da Ema adole ba:sea, dia da Ea lafidili ninia waha olelei liligi huluane nabimu!” ⁹ Yu dunu esala, ilia da amo diwaneya udidisu sia:ga madelale, Dedalase ea sia: da dafawaneyale sia:i.

Bolo da Filigisi Nabima:ne, Ea Hou Hisu Gaga:i

¹⁰ Gamane ouligisu dunu da Boloma sia: sia:musa: loboga wei. Bolo da amane sia:i, “Di da amo dunu fi ilima ode bagohame fofada:su dunu ida:iwane esalebepa:le, amo na dawa:. Amaiba:le na dima fofada:mu hahawane gala. ¹¹ Di da amo liligi hogosea, noga:le ba:mu. Na Yelusaleme moilai bai bagade Godema nodone sia:ne gadomusa: doaga:i. Amogainini wali da eso fagoyale fawane. ¹² Na da Debolo Diasu ganodini sia:ga hame gegei. Na da sinagoge diasu amola diasu sogebi, amo ganodini na da dunu ougima:ne hamedafa wili gala:su. Amo hou huluane, Yu dunu ilia ba:i. ¹³ Ili nama fofada:su liligi dafawaneyale olelemusa:, ba:su dunu da oule misunu, hamedeidafa ba:sa. ¹⁴ Be amo fawane da dafawane na da dima olelemu, amane, Na da ninia aowalali amo ilia Godema nodomusa:, na da Logodafa (amo da ogogosa ili sia:sa) amoga ahoa. Be na da liligi huluane Mousse ea Sema buga amola balofede ea buga, amo ganodini dedei liligi huluane na dafawaneyale

dawa:sa. ¹⁵ Na da Gode Ea hou, amo Yu fi dunu ilia dafawaneyale dawa:su defele, na da dafawaneyale dawa:sa. Amo dafawaneyale dawa:su da dunu huluane, hou ida:iwane dunu amola wadela:i hamosu dunu, da bogoi yolesili bu wa:legadomu. ¹⁶ Amo dawa:beba:le, na da Gode ba:ma:ne amola dunu huluane ba:ma:ne, eso huluane hou noga:i hamomusa:, logo hogoi helesa.

¹⁷ *Na da na moilai Yelusaleme amo ode mogili hame ba:beba:le, na da na fi dunu Yelusaleme moilai bai bagade ganodini fidimusa:, muni ilima ima:ne amola gobelesalasu hamoma:ne, buhagi. ¹⁸ Amo hou na da hamonanoba, na da sema dodofesu hou hamoi dagoloba, amo dunu ilia da na Debolo Diasu ganodini ba:i. Dunu eno da nama hame gilisi, wili gala:su amola da hamedafa ba:i. ¹⁹ Be Yu dunu eno A:isia sogega misini esalebe ba:i. Iliia da nama diwaneya udidimusa: dawa:sea, ili da dima adole imunu da defea. ²⁰ Amola guiguda: esala dunu da na wadela:i hou na da Gasolo dunu ilima fofada:i, amo olelemu da defea. ²¹ †Na da wadela:i hou afadafa hamoi, amo na da ilima fofada:loba, amane sia:i, ‘Na da bogoi dunu da bu wa:legadomu amo dafawaneyale dawa:beba:le, dilia nama fofada:sa!’

²² Amalalu, Filigisi da fofada:su ga:si dagoi. E da Yesu Gelesu Ea Logo amo bai dawa:i galu. E da ilima amane sia:i, “Dadi gagui ouligisu Lisaia:se da doaga:sea, Bolo da wadela:le hamoi o hame

* **24:17:** Asunasi Dunu Iliia Hou 21:17-28 † **24:21:** Asunasi Dunu Iliia Hou 23:6

hamoi na da sia:mu.” ²³ E da dadi gagui ouligisu dunu amo da Bolo ouligi, ema Bolo da mae masa:ne noga:le sosodo ouligima:ne sia:i. Be ea se dabe iasu diasu logo mae ga:sili, ea na:iyado ema fidima:ne, logo fodoma:ne sia:i.

Bolo da Filigisi amola Dalusila Elama Yesu Ea Sia: Olelei

²⁴ Eso eno aligili, Filigisi amola ea uda Dalusila (amo da Yu uda), da misi. Filigisi da Boloma misa:ne sia:i. Bolo da Yesu Gelesuma dafawaneyale dawa:su hou olelebeba:le, Filigisi da noga:le nabi. ²⁵ Be Bolo da dafawaneyale dawa:su hou baligili, bu hou ida:iwane gala amola dunu hi hanai hou fane legesu hou amola Godema Fofada:su Misunu Hou, amo olelebeba:le, Filigisi da bagadewane beda:i. E da amane sia:i, “Defea! Di wali masunu da defea. Eso enoga na da bu nabimu logo ba:sea, na dima misa:ne sia:mu.” ²⁶ E da muni hanaiba:le, Bolo da ema hano suligi muni imunu dawa:i galu. Amaiba:le e da eso bagohame, Bolo da ema gilisili sia: sa:imusa:, misa:ne sia:su.

²⁷ Ode aduna aligili, Filigisi da ea gamane ouligisu hou yolesi. Bogiase Fesadase da ea ouligisu sogebi lai dagoi. Filigisi da Yu dunu ilia nodosu lama:ne, Bolo ea se dabe iasu diasu logo hame doasi.

25

Bolo da Louma Gamane Hinama Fofada:musa: Adole Ba:i

¹ Fesadase da Sesaliaga doaga:le, eso udiana aligili, yolesili asili, Yelusaleme moilai bai bagade

amoga doaga:i. ² Yelusalemega, gobelesalasu ouligisu dunu amola Yu ouligisu dunu da Boloma fofada:su liligi ema olelei. ³ Ilia Fesadasema e da Bolo Yelusaleme moilai bai bagade amoga fofada:musa: oule misa:ne, ha:giwane sia:i. Bai ilia da logoga Bolo medole legemusa: ilegeiba:le, amane sia:i. ⁴ Be Fesadase da bu adole i, “Bolo da Sesalia se dabe iasu diasu ganodini sali esala. Na da fonobahadi aligili, Sesalia moilaiga buhagimu. ⁵ Dilia ouligisu dunu da Sesalia moilaiga na sigi asili, Bolo da wadela:i hou hamoi galea, ema fofada:mu da defea.”

⁶ Fesadase da eso nabuane Yelusaleme moilai bai bagadega ouesalu, Sesalia moilai amoga asi. Golale hahabe, e da fofada:su diasuga golili sa:ili, fili, Bolo ema oule misa:ne sia:i. ⁷ Bolo da doaga:loba, Yu dunu amo da Yelusalemega misi ilia da Boloma bagadewane diwaneya udidili sia:nanu. Be ba:su dunu hameba:le, Bolo dafamu da hamedei ba:i. ⁸ Bolo da ea hou gaga:i, amane, “Na da ninia Sema, Yu dunu, Debolo Diasu amola Louma gamane ouligisudafa, amo huluanema wadela:le hamedafa hamoi.”

⁹ Be Fesadase da Yu dunu na:iyado hamomusa: dawa:beba:le, e da Boloma amane adole ba:i, “Di da Yelusaleme moilai bai bagade amoga amo fofada:su hou nama bu fofada:ma:ne masunu da defeala:?”

¹⁰ Bolo da bu adole i, “Na da Louma gamane ouligisudafa amo ea fofada:su diasudafa amo ganodini lela. Amo da defea. Na da Yu dunu wadela:ma:ne, wadela:i hamedafa hamoi. Amo di noga:le dawa:. ¹¹ Na da Sema wadela:lesi ganiaba, o se imunusa: fofada:su amo defele

wadela:i hamoi ganiaba, na da se imunusa: fofada:mu da defea gala:loba. Be nama fofada:su da ogogoi ganiaba, na da se imunusa: fofada:mu da defea hame gala:loba. Na da Louma gamane ouligisudafa ema fofada:ma:mu.”

¹² Amalalu, Fesadase, ea fada:i adole iasu dunuma gilisili sia:dalu, Boloma bu adole i, “Di da Louma Gamane ouligisudafa ema fofada:musa: adole ba:beba:le, defea, di da ema fofada:musa: masunu!”

Bolo da Agaliba amola Idua Benisi, elama Fofada:i

¹³ Fa:no, hina bagade Agaliba amola idua Benisi, da Fesadase gousa:musa:, Sesalia moilaiga misi. ¹⁴ Eso udianawane esalu, Fesadase da Agalibama Bolo ea hou olelei, amane, “Dunu da guiguda: esala, Filigisi da asiba:le, amo e da se dabe iasu diasu ganodini sali amomane fisi. ¹⁵ Na da Yelusaleme moilai bai bagade amoga asili, Yu gobebe salasu ouligisu dunu amola asigilai dunu, ilia da e da wadela:le hamoi amo sia:i. Iliia da na ema medoma:ne fofada:musa: sia:i. ¹⁶ Be na ilima bu adole i, ‘Ninia Louma dunu hou da agoane gala. Dunu ilia eno dunu da wadela:le hamoi sia:beba:le, ninia da amo dunuma udigili hame fofada:sa. E da ea hou gaga:ma:ne, ema fofada:su dunu hidadea ilia odagi ba:beba:le fawane fofada:mu!’ na amane sia:i. ¹⁷ Amaiba:le, ilia guiguda: manoba, golale hahabe na da hedolowane fofada:su diasu amo ganodini fili, na dadi gagui ilima Bolo ganodini oule misa:ne sia:i. ¹⁸ Ema ha lai dunu da wa:legadole, ema diwaneya

udidi. Na da agoane dawa:i galu. Ilia da e da wadela:idafa hou hamoi sia:mu na dawa:i galu. Be hame. ¹⁹ Be ilia ema amane fofada:i. E da ilia Gode Ea sema wadela:lesi, ilia sia:i. Amola e da ogogosu dunu ea dio amo Yesu da bogoi be bu wa:legadole esala, amo ogogole sia:i, ilia diwaneya udidi. ²⁰ Na da amo hou bai dawa:mu gogolei galu. Amaiba:le, Boloma na amane adole ba:i, ‘Di da Yelusaleme moilai bai bagade amoga amo fofada:su hou bu fofada:ma:ne masunu da defeala:?’

²¹ Be Bolo da Louma gamane ouligisudafa ema fofada:musa: sia:i. E da se dabe iasu diasu sosodo aligisu dunu amoga ouligilalu, Louma gamane ouligisudafa fofada:musa: masunu sia:i. Amaiba:le, na dadi gagui dunuma, na amo hou hamomusa: sia:i. Na da Louma gamane ouligisudafa ema asunasimusa: dawa:i!”

²² Agaliba da Fesadasema amane sia:i, “Amo dunu ea sia: nisu nabimu hanai gala.” Fesadase da bu adole i, “Defea! Aya hahabe di da nabimu!” ²³ Golale hahabe, Agaliba amola Benisi da misini, dunu bagohame elama nodone hamonanebe ba:i. Dunu gilisisu diasu bagade amo ganodini golili sa:ili, dadi gagui ouligisu dunu huluane amola moilai ouligisu dunu, gilisila misi. Fesadase sia:beba:le, sosodo aligisu dunu da Bolo diasu ganodini oule misi. ²⁴ Fesadase amane sia:i, “Hina Agaliba amola dunu huluane guiguda: gilisi. Amo dunu ba:ma. Ema Yu fi dunu huluane guiguda: esala amola Yelusaleme moilai bai bagade ganodini esala, amo da ema halale fofada:sa. Ilia ha:giwane, e bogoma:ne

medomusa: halasa. ²⁵ Be e da se imunusa: fofada:su amo defele wadela:le hamoi na da hamedafa ba:i. E da hisu Louma ouligisudafa ema fofada:musa: sia:i dagoiba:le, na da Louma gamane ouligisudafa ema asunasimusa: sia:i dagoi. ²⁶ Be na da bai moloidafa Louma gamane ouligisudafa ema meloa dedene imunu gogoleiba:le, na da di ba:ma:ne amo dunu oule misi. Hina bagade Agaliba! Disu noga:le dawa:ma. Bai na da ema fofada:nanu, bai noga:i amo Louma gamane ouligisudafa ema dedemu hanai gala. ²⁷ E wadela:i hou mae ba:le, ema fofada:su noga:le hame dawa:le, udigili asunasimu da defea hame galebe.”

26

Bolo da Agaliba Nabima:ne, Ea Hou Hisu Gaga:i

¹ Agaliba da Boloma amane sia:i, “Defea! Dia hou gaga:ma:ne sia:mu da defea.” Bolo da ea lobo molole, ea hou amane gaga:i, ² “Hina Agaliba! Na da dia midadi, na hou Yu dunu ilia nama fofada:su liligi amo hou gaga:muba:le, na da hahawane gala.

³ Di da Yu dunu ilia sema amola ilia sia:ga gegesu liligi, amo noga:le dawa:beba:le, na da hahawane gala. Amaiba:le, dia mae hihiniwane na sia: nabima.

⁴ Na goihadini eso amogainini asili, wali esalebe, amo hou huluane, Yu fi dunu huluane dawa:. Na eso huluane hamobe, hidadea na sogedafa amola fa:no Yelusaleme moilai bai bagade amoga esalebe, amo ilia hulu dawa:.

⁵ *Ninia Godema nodosu fi amo ganodini, na da gasa bagade fi amo Fa:lisi fi amo ganodini heda:le, mae fisili esala, amo ilia dawa:.
⁶ Be wali, na da hahawane dogolegele iasu amo Gode da ninia aowalalima olelei liligi, amo na dafawaneyale dawa:beba:le, ilia da na medoma:ne fofada:musa: dawa:lala. ⁷ Ninia Isala:ili fi fagoyale gala, ilia da amo hahawane dogolegele iasu liligi lamu hanai gala. Iliia gasi amola eso, amo ganodini Godema nodone sia:ne gadosa. Be hina bagade! Amo hahawane dogolegele iasu na dafawaneyale dawa:beba:le, Yu dunu ilia na medomusa: fofada:nana. ⁸ Dilia guiguda: esala dunu! Gode da bogoi dunu wa:lesimusa: defele esala, amo dilia abuliba:le hamedei agoane dawa:sala:? ⁹ †Na da musa: Yesu Gelesu, Na:salede dunu amo ea logo wadela:musa:, logo hogoi helesu.

¹⁰ Amo hou na Yelusaleme moilai bai bagade amoga hamoi. Gobelesalasu ouligisu dunu da sia:beba:le, na Gode Ea fi dunu bagohame se dabe iasu diasu ganodini sali. Gobelesalasu dunu da ilima se imunusa: fofada:iba:le, na amola amo fofada:su fidisu.

¹¹ Eso bagohame sinagoge diasu ganodini, na sia:beba:le, eno dunu ilia Yesu Ea hou lalegagui dunu ilima se dabe iasu i. Ninia da ilima amane sia:i, 'Yesuma dafawaneyale dawa:su hou yolesima!' Na da ilima bagadewane ougiba:le, amo dunuma se ima:ne, ga moilai bagohame amoga ahoasu.

* **26:5:** Asunasi Dunu Iliia Hou 23:6; Filibai 3:5 † **26:9:** Asunasi Dunu Iliia Hou 8:3, 22:4-5

Bolo da Yesu Ea Hou Lalegagui, Amo Hou Olelei

(Asunasi Dunu Ilia Hou 9:1-19; 22:6-16)

¹² Na da amo hou hamoma:ne, Dama:sagase moilaiga asi. Gobelesalasu ouligisu dunu da ilia amo hou nama ilegei dagoi olelemusa:, ilia na:iyado dunuma meloa dedene nama i. ¹³ Hina bagade! Na da esomogoa logoga ahoanoba, hadigi bagade amo da eso ea hadigi baligi, amo da muagado misini, na amola na sigi ahoasu dunu, ninima sisiga:i agoane ba:i. ¹⁴ Ninia huluane osoboga diasa:ili, na da dunu ea sia:nabi. E da Hibulu sia:ga nama amane sia:i, ‘Solo! Solo! Di da abuliba:le Nama se iahabela:? Di da bulamagau ea ouligisu fasu dagulu amoga emo dugabebe:le se naba, amo defele di da Na hou amoga gegebebe:le se naba!’ ¹⁵ Na amane adole ba:i, ‘Hina! Di da nowala:?’ Hina Yesu Gelesu da bu adole i, ‘Na da Yesu. Di da Nama se iaha. ¹⁶ Be wa:legadoma. Na da dima Na hawa: hamomusa:gini ilegema:ne misi. Dima hobeawali ba:ililigi amola Na hobeawali dima olelemu lili, amo eno dunuma olelemu. ¹⁷ Na da di Isala:ili dunu amola Dienadaile dunu, ilima asunasimuba:le, ilia dima gegesea Na da gaga:mu.

¹⁸ Dia sia:bebe:le, ilia si da fadegamu. Iliagasi fisili, hadigi amoga doaga:mu. Iliasa:ida:ne ea gasa fisili, sinidigili, Godema bu doaga:mu. Na hou dafawaneyale dawa:bebe:le, ilia wadela:i hou da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu. Amola ilia Gode Ea ilegei fi amo ganodini, hahawane esalebe ba:mu.’

Bolo da ea Hawa: Hamosu Olelei

¹⁹ “Amaiba:le, hina bagade Agaliba, amo Hebene esala ba:su ea bai na da nabawane hamomusa: dawa:i. ²⁰ †Degabo Dama:sagase moilai ganodini, amalu Yelusaleme moilai bai bagadega, fa:no Isala:ili soge huluane amo ganodini amola Dienadaile soge amo ganodini, na da Gode Ea sia: olelei. Amo fi dunu ilia wadela:i hou amoma gogosiane, Godema sinidigili, ilia Godema sinidigi dagoi amo olelema:ne, hou ida:iwane hamoma:ne, na olelei. ²¹ Amo hou na hamobeba:le, na da Debolo Diasu ganodini esaloba, Yu dunu da na gagulaligili, medole legemusa: dawa:i galu. ²² Gode da mae yolesili, na fidibiba:le, na da wali eso, dunu huluane defele bagade amola fonobahadi, ilima na ba:su liligi olelesa lela. Na olelesu da musa: balofede dunu amola Mousesese, ilia musa: amo hou da misunu sia:i, amo defele na olelesa. ²³ §Sia: da agoane diala, ‘Mesaia da hidadea se nabawane bogole, E da Gode Ea hadigi gaga:su hou Yu dunu amola Dienadaile dunu, ilima olelema:ne, E da bogoi dunu huluane bisili, hidadea wa:legadomu!’

²⁴ Bolo da ea hou agoane gaga:loba, Fesadase da ema ha:giwane wele sia:i, “Bolo! Di da doula asi dagoi. Idisu amola dedesu bagade hamobeba:le, di da doula ahoa.”

²⁵ Bolo da bu adole i, “Hina bagade! Na da hame doula asi. Na da dafawane sia:sa.

²⁶ Hina bagade Agaliba! Di da amo hou bagade dawa:! Amaiba:le, na da mae beda:iwane

† **26:20:** Asunasi Dunu Iliia Hou 9:20, 9:28-29 § **26:23:** 1 Golidia 15:20; Aisaia 42:6, 49:6

dima sia:sa. Amo hou da wamowane hame hamoiba:le, di da amo liligi huluane ba:i dagoi na dawa:. ²⁷ Hina bagade Agaliba! Di da balofede dunu ilia sia: dafawaneyale dawa:bela:? Na agoane dawa:. Di dawa:dafa!”

²⁸ Agaliba da Boloma amane sia:i, “Di da hedolowane na hou afadenene, bu na Yesu Ea hou lalegagui dunu hamoma:bela:?”

²⁹ Bolo da bu adole i, “Hedolowane o gebewane na hame dawa:. Be na da Godema agoane sia:ne gadosa. Di amola eno dunu huluane ilia wali eso na sia: naba dunu, dilia huluane afadenene, na hou agoane ba:mu na hanai gala. Be amo sia:ine, na la:gi liligi, amo fawane dilia lamu na higasa.”

³⁰ Amalalu, ouligisu Agaliba, Fesadase, Benisi amola dunu huluane, wa:legadoi.

³¹ Diasu yolesili, ilia gilisili sia: dasu, amane, “Amo dunu da wadela:le hame hamoiba:le, e medoma:ne fofada:mu o se dabe iasu diasu ganodini salimu da defea hame galebe.”

³² Hina bagade Agaliba da Fesadasema amane sia:i, “Amo dunu da Louma gamane ouligisudafa ema fofada:mu hame sia:noba, ea se dabe iasu diasu logo doasimu da defea gala:loba.”

27

Bolo da Louma Moilai Bai Bagadega Asi

¹ Fesadase da nini huluane Idali sogega foga ahoasu dusagai amo ganodini asunasimusa: dawa:beba:le, ilia da Bolo amola se dabe iasu diasu esalebe dunu eno, ili amo Yuliase (Louma dadi gagui gilisisu amo ea dio amo “Louma ouligisudafa amoea Dadi Gagui Gilisisu,” amo

ganodini ouligisu esala), amo ili ouligima:ne, ema i.

² Ninia da foga ahoasu dusagai (amo da A:dalamidiame moilai bai bagadega misi) amo fila heda:le, amo dusagai da A:isia sogge bega: moilaiga masunuba:le, ninia Sesalia moilai yolesili asi. A:lisadagase (Ma:sidounia fi dunu musa: Desalounia moilai bai bagade esalu) da nini sigi asi. ³ Golale hahabe, ninia Saidone moilaiga doaga:i. Yuliase da Boloma asigi galu. Amaiba:le e da Bolo ea na:iyado gousa:musa: masa:ne amola liligi lamusa:, logo doasi dagoi. ⁴ Saidone yolesili asili, ninima fo bagade mabeba:le, ninia Saibalase oga ea la:ididili, amo da fo hame mabe la:idi, amoga asi.

⁵ Oga be yolesili, hano degele, ninia hano amo ea bega: Silisia amola Ba:mafilia dialu, amo hanoga asili, Maila moilai Lisia sogge ganodini amoga doaga:i.

⁶ Amo moilaiga, Yuliase da dusagai eno A:legesa:nadalia moilai bai bagadega misi, Idali sogega masunu, amo ba:beba:le, e da nini amoga fila heda:ma:ne oule asi.

⁷ Ninia gebewane foga ahoanu, logo gasawane ba:i. Amalalu ninia Naidase moilai bai bagade gadenenewane doaga:i. Be fo bagade da ninia logo damubiba:le, ninia Galidi oga amo fo hame mabe la:ididili asili, Sa:lamouni goa baligi. ⁸ Be gadenene, logo gasa bagade ba:lu, ninia sogge ea dio amo Dusagai Gaga:i Sogebi, Lasia moilai (dusagai aligisu sogebi) gadenene, amo sogega fi galu.

⁹ Eso bagohame ouesalu, Gousa:su Eso da baligi dagoi ba:i. Fo bagade eso da doaga:beba:le, bu masunu da hamedei agoane ba:i. Bolo da Yuliase amola dusagai genonesisu dunu, ilima fada:i sia: amane olelei, ¹⁰ “Dilia! Ninia wali bu masunu logo da ga:nasidafa ba:mu, na dawa:! Ninia bu ahoasea, liligi bagohame fisili, amola dunu bagohame bogoi dagoi ba:mu!”

¹¹ Be Yuliase da Bolo ea sia: mae nabawane, dusagai gagui dunu amola dusagai ouligisu dunu, ela sia: fawane nabi. ¹² Dusagai Gaga:i Sogebi da dusagai fisu noga:i hame galu. Amogawi, anegagi oubiga dialumu da defea hame ba:i. Amaiba:le, dunu huluane mogili, bagohame ilia amo sogebi fisili, Finigisi sogebi doaga:musa: asili, anegagi oubi amoga Finigisi amoga fimusa: dawa:i galu. Finigisi da dusagai aligisu sogebi Galidi oga ganodini diala. Amo ea midadi da ga (north) amola ga (south) ba:sa.

Fo Bagade Mabeba:le, Hano da Gafului.

¹³ Fo asaboi gala da ga (south) muni mabeba:le, dusagai ouligisu dunu da ilia hanai amo hamomusa: dawa:i galu. Iliia ‘a:go’ (dioi liligi efega la:gi, dusagai mae masa:ne hanoga salasuliligi) duga:le, dusagai da foga ahoanu, Galidi oga bega:gadenenewane ahoasu. ¹⁴ Be fo bagade heda:le (amo fo da “Fo da Ga (north) Misi” ilia da sia:su) oga amo la:ididili amoga misi. ¹⁵ Amo fo da dusagai amoga doaga:le, dusagai da yaguguli, masunu gogolei. Amaiba:le, ninia hanaiga fisili, dusagai da sinidigili, foga udigili ahoasu. ¹⁶ Oga ea dio amo Gouda amoga doaga:le,

ninia amoea fo hame mabe la: ididili ahoanu, dusagai bagade ea mano (dusagai fonobahadi) amo wadela:sa:besa:le, ninia gasawane hawa: hamobeba:le, la:gi dagoi. ¹⁷ Amalalu, hiougili, gaguia gadole, amo dusagai fonobahadi ninia dusagai bagade amo da:iya ligisili, dusagai bagade da hanoga fabeba:le, fudagala:sa:besa:le, ninia efe haguduga ligisili, la:gi dagoi. Dusagai genonesisu dunu dusagai da sa:ibaso bi Libia be gadenene amoga fasa:besa:le, foga ahoasu abula fadegai dagoi. Amalalu, dusagai da hisu foga fabeba:le asi. ¹⁸ Isu gibula bobodoi bagade da hame yolei. Amaiba:le, golale hahabe, dusagai da magufasa:besa:le, ilia liligi ganodini sali amo mogili gadili ha:digi.

¹⁹ Golale hahabe, ilia da dusagai genonesisu liligi amo mogili gadili ha:digi. Bai amo liligi da dioi bagade ba:i. ²⁰ Eso bagohame amoga ninia eso amola gasumuni hamedafa ba:su. Fo da mae fisili manu. Ninia da dafawane hamoma:beyale dawa:lusu fisili, bogoma:beale dawa:i galu.

²¹ Dunu huluane da eso bagohame ha:i mae nawane hawa: hamonanu, Bolo da ilia gilisisu amo ganodini lelu, amane sia:i, “Dilia da na sia: nabawane, Galidi soge hame yolesimu da defea galu. Agoane hamoi ganiaba, ninia dusagai wadela:lesi amola liligi huluane fisi dagoi hame ba:la:loba. ²² Be wali na dilima ha:giwane sia:sa. Dilia dogo denesima! Dunu afae da hamedafa bogomu. Be dusagai fawane fisi dagoi ba:mu.

²³ Gasi ganodini, Gode (na da Ea mano amola Ema nodone sia:ne gadosa), amo Ea a:igele dunu

da nama misini, amane sia:i, ²⁴ ‘Bolo! Di mae beda:ma! Di da Louma gamane ouligisudafa dunu ba:mu. Gode Ea hou da ida:iwane. E da dunu huluane di amola gilisili dusagai ganodini ahoasu dunu huluane ilia bogomu logo ga:i dagoi.’

²⁵ Amaiba:le, dilia dogo denesima! Na da Gode Ea sia: dafawaneyale dawa:be! Ninia Ea nama adoi defele ba:mu, na dawa:!²⁶ Be fo da gasa bagade mabeba:le, ninia dusagai da oga bega:somu.”

²⁷ Fo da degabo heda:le, hi aduna aligili, ninia dusagai da Medidela:inia Hano Waiyabo Bagade amo ganodini foga fabeba:le lalu. Gasimogoa, dusagai genonesisu dunu da ninia da bega:doaga:mu gadeneidafa dawa:i galu. ²⁸ Amaiba:le, hano ea lugudu defei dawa:ma:ne, ilia dioi liligi efe bidiga la:gili, hanoga galadigili, igi fa:iga doaga:i. Defei da 40 mida agoane ba:i. Fonobahadi ouesalu, bu hamone, lugudu defei 30 mida ba:i. ²⁹ Dusagai da igiga fasa:besa:le, genonesisu dunu da ‘a:go’ biyaduyale gala, dusagai ea baligiga hanoga sali. Hadigi da hedolo misa:ne, ilia sia:ne gadoi.

³⁰ Amalalu, genonesisu dunu ilia da dusagai fisimusa: dawa:i galu. Iliá dusagai mano hanoga gududili sanasili, ilia ogogole ‘a:go’ eno dusagai ea hagomodini amoga ligisimusa: sia:i. ³¹ Be Bolo da dadi gagui ouligisu amola dadi gagui dunu, ilima amane sia:i, “Dusagai genonesisu dunu da dusagai fisia, dunu huluane da bogogia:mu!” ³² Amaiba:le, dadi gagui dunu da efe amoga dusagai fonobahadi da dusagaidafaga

la:gi, amo hedofabebe:le, dusagai fonobahadi da udigili fisi.

³³ Eso misunu gadenene ba:loba, Bolo da ilima ha:i moma:ne ha:giwane sia:i, amane, “Dilia da hi aduna ha:i mae nawane ouesalu. ³⁴ Amaiba:le, dilia mae bogoma:ne, ha:i moma:ne, na da dilima ha:giwane sia:sa. Dilia da se hamedafa nabimu.”

³⁵ Amo sia:nanu, Bolo da agi lale, Godema nodone sia:ne gadole, fifili, ilima i. ³⁶ Amalalu, ilia dogo denesini, dunu huluane da ha:i mai.

³⁷ Dunu huluane da 276 amo dusagai ganodini sali. ³⁸ Ilia sadini mai dagoloba, ilia dusagai hagima:ne, widi ha:i manu huluane ganodini sali, amo hanoga galadigi.

Dusagai da Mugului

³⁹ Hahabe doaga:loba, dusagai da soge be gadenene dialebe ba:i. Be dusagai genonesisu dunu da amo soge dio hame dawa:i. Be ilia da soge bega: bosada:i umiwane dialebe ba:beba:le, dusagai genonesili amo bega: somusa: ilegei galu. ⁴⁰ Amaiba:le, ‘a:go’ liligi hanoga fisimusa:, efe damui dagole, eno efe logo olelesu sua:su amoga bagelesi fadegai. Amalalu, dusagai da hagomodini masa:ne, ilia dusagai abula dusagai hagomodini gala gagua gadole, dusagai da bega: doaga:musa: ahoanu. ⁴¹ Be dusagai da sa:i boso bi fai dagoi. Dusagai hagomodini da bai bagadeba:le, masunu gogolei. Be dusagai ea baligi da hano gafului amoga fananebeba:le, mugulumu agoai ba:i.

⁴² Dadi gagui dunu ilia da se dabe iasu hamosu dunu huluane dasisa:ili, bega: doaga:le udigili

hobeas:sa:besa:le, amo logo damumusa: huluane medole legemusa: ilegei galu.

⁴³ Be dadi gagui ouligisu dunu, e da Bolo gaga:musa: dawa:beba:le, ili logo hedofai. E sia:beba:le, dasi dasu dawa:su dunu da hidadea dusagai fisili hanoga soagala:le, bega: dasi sa:i. ⁴⁴ Eno da fa:no bobogele, ifa da:fe amola dusagai mugului liligi, amo gaguiwane bega: doaga:musa: asi. Amaiba:le, ninia huluane hahawane bega: doaga:i.

28

Moloda Oga Amo Ganodini Esalu

¹ Ninia bega: hahawane doaga:i. Amalalu, ninia da amo oga ea dio da Moloda nabi.

² Amo soge fi dunudafa da ninima asigi hamoi. Gibu da muni dabeba:le, ninia anegagi nabi. Be ilia lalu didilalu, nini huluane bagadewane fidisu. ³ Bolo da lalu ifa gilisili, laluga ligisilaloba, medosu sania da gia:i nababeba:le, amo lalu ifaga gadili misini, Bolo ea lobo gasonaloba besega gagui.

⁴ Dunudafa ilia da sania amo Bolo ea loboga gagulalebe ba:beba:le, gilisili amane sia: dasu, “Amabela:? Amo dunu da fasu dunu. Be e da fo amola hano gafului, amoga hame bogoi. Be wali Osobo Bagade Ouligisu Hou da e medole legemusa: dawa:lala!” ⁵ Be Bolo da ea lobo fofoga:beba:le, sania da laluma sa:i. Amola Bolo da hame oloi.

⁶ Ilia da e da hedolowane fofale, dafane, bogomu, amo ba:musa: ouesalu. Be sedagawane ouesalu, hou hisu da hame doaga:beba:le, ilia

asigi dawa:su afadenene, amane sia:i, “E da ‘gode’ agoane!”

⁷ Amo sogebi gadenene, oga ouligisu dunu, ea dio amo Babaliase, e da ifabi gagui galu. E da nini hahawane yosia:le, ninima eso udiana agoane aowai. ⁸ Babaliase eda da asugi amola hagomo se oloiba:le, diaheda:su da:iya esalu. Bolo da ea diasu ganodini golili sa:ili, Godema sia:ne gadole, ea lobo ema ligisili, e uhinisi dagoi. ⁹ Amo sia: nababeba:le, oloi dunu huluane amo oga ganodini esalu da Boloma misini, uhi dagoi ba:i. ¹⁰ Ilia da ninima liligi bagohame i. Ninia amo soge fisimusa: dawa:beba:le, ninia dusagai ganodini ilia ha:i manu amola liligi huluane, ninia ahoabe ouligima:ne defele ligisi.

Ninia Moloda Yolesili, Louma Moilai Bai Bagadega Doaga:i

¹¹ Oubi udiana aligili, ninia da dusagai (amo da A:legesa:nadalia moilaiga misini, anegagi oubi ganodini Moloda oga amoga ouesalu. Dusagai ea dio amo da “‘gode’ Aduna Eso Afadafa Lalelegei.”) amo ganodini fila heda:le, yolesili asi. ¹² Asili, ninia da Silagiusi moilai bai bagadega doaga:le, eso udiana ouesalu. ¹³ Yolesili asili, ninia Lidiame moilai bai bagadega doaga:i. Golale hahabe, fo da ga (south) mabe ba:beba:le, eso adunaga asili, Biudioli moilaiga doaga:i. ¹⁴ Amo moilaiga, ninia da eno Yesu Ea hou lalegagui dunu ba:i. Ilia da ninima sia:beba:le, nini da ili amola hi afadafa sigi esalu. Yolesili asili, ninia Louma moilai bai bagadega doaga:i. ¹⁵ Louma moilai bai bagadega,

Yesu Ea hou lalegagui dunu da ninia doaga:be nababeba:le, Louma yolesili, mogili da A:biase Bidi Lama:ne diasu amola Ga Misi Dunu Diasu Udiana moilaiga nini yosia:la misi. Bolo da amo dunu ba:beba:le, Godema nodoi. Ea dogo da bagadewane denesi dagoi.

Bolo da Louma Moilai Bai Bagadega Gode Ea Sia: Olelesu

¹⁶ Ninia Louma moilaiga doaga:loba, Louma gamane dunu da sia:beba:le, Bolo da hisu diasu ganodini esalu. Dadi gagui dunu afadafa fawane da e sosodo aligisu.

¹⁷ Eso udiana aligili, Bolo da Yu ouligisu dunu amo soge ganodini esalu, amo fofada:musa: misa:ne sia:i. Iliia da gilisibiba:le, e da ilima amane sia:i, “Na fi Isala:ili dunu! Na da ninia sema amo ninia aowalali olelei liligi, amo na da hamedafa wadela:lesi. Be Yelusaleme Yu fi dunu ilia hanaiba:le, Louma gamane dunu da na se dabe iasu diasu ganodini sali. ¹⁸ Louma gamane dunu ilia da nama fofada:nanu, na hou ganodini se imunusa: fofada:mu liligi hame ba:beba:le, na se dabe iasu diasu logo doasimusa: dawa:i galu. ¹⁹ *Be Yu dunu da na se dabe iasu diasu logo doasimu higa:iba:le, ougiwane bu fofada:i. Amaiba:le, na da Louma gamane ouligisudafa fofada:mu, amo logo fawane ba:i. Be na da na fi dunu ilima diwaneya udidimu hamedei galebe. ²⁰ Amaiba:le, na da dili ba:mu amola dilima sia: sa:imusa:, dawa:i galu. Na da Dunu amo E hobe misunu Isala:ili dunu ilia

* **28:19:** Asunasi Dunu Iliia Hou 25:11

da dafawane hamoma:beyale dawa:lusu, amo Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, na da amo sia:inega la:gi dagoi!”

²¹ Yu ouligisu dunu ilia da Boloma bu adole i, “Yudia soge fi dunu ilia da dia hou olelema:ne, ninima meloa hamedafa dedei. Amola ninia fi dunu da amo sogega misini, di da wadela:le hamoi, amo da hame sia:i. ²² Be dunu huluane da dia gilisisu (Yesu Ea fa:no bobogesu fi) ilima halalewane sia:beba:le, ninia dia hou nabimu hanai gala!”

²³ Amaiba:le ilia amola Bolo da fofada:mu eso ilegele, amo esoga dunu bagohame da Bolo ea esalebe diasuga misi. Hahabe muni olelesa asili, amoganini gasi, e da Gode Ea Hinadafa Hou ilima olelei. Ilia da Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:ma:ne, e da Mousese ea Sema amola balofede dunu ilia dedei, amo ilima olelei. ²⁴ Mogili da ea sia:

nababeba:le, dafawaneyale dawa:i galu. Be eno da higabeba:le, dafawaneyale hame dawa:i. ²⁵ Amaiba:le, ilia fisili asili, mogisu sia: gilisili sia: dasu. Be Bolo da hidadea sia: afadafa fawane sia:i galu, amane, “Dafawane! Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da ninia aowalalima Aisaia ea lafidili dafawane sia:i. ²⁶ †E amane sia:i, ‘Masa! Amo dunuma agoane sia:ma.

Dilia da gega nabalumu be hamedafa dawa:mu.

Dilia da siga hogoi helelalumu be hame ba:mu.

²⁷ Bai amo dunu ilia asigi dawa:su da igi agoai gala.

† 28:26: Aisaia 6:9-10s

Ilia ge ilisu ga:i dagoi.
Ilia si ilisu da dofoi dagoi.
Agoane hame hamoi ganiaba,
ilia si da ba:la:loba,
ilia ge da nabana:noba,
ilia asigi dawa:su da dawa:la:loba,
amola ilia da Nama sinidigili,
Na da ili uhinisila:loba, Gode da sia:sa.'

²⁸ Bolo da sia: dagomusa: amane sia:i, "Dilia noga:le dawa:ma! Gode da Ea Sia: Ida:iwane gala amo osobo bagade dunuma gaga:su sia:, Dienadaile dunuma iasi dagoi. Dienadaile dunu da nabimu!" ²⁹ Bolo da amo sia: sia:beba:le, Yu dunu da gilisili sia:ga gegenanu, yolesili asi.

³⁰ Amalalu, ode aduna amoga Bolo da amo diasu ganodini esalu. Amogawi esaloma:ne, e da bidi i. Amola dunu huluane amo da ema gousa:musa: mabeba:le, e da hahawane yosia:su.

³¹ E da mae beda:iwane, Gode Ea Hinadafa Hou amola Hina Gode Yesu Gelesu Ea hou gasawane amola halegalewane olelelalu.

Sia: Ama Dagoi

GODE EA SIA: IDA:IWANE GALA
The Holy Bible in the Bedamuni language of Papua
New Guinea
Buk Baibel long tok ples Bedamuni

Copyright © 2000 Tom Hoey

Language: Bedamuni (Beami)

Translation by: Tom Hoey

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2019-12-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

28e512c8-4603-5063-83de-bc2fd6fa3b51